

Załącznik Nr
do uchwały Nr
Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach
z dnia roku

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE
CZECHOWICE-DZIEDZICE
NA LATA 2020 - 2025**

Opracował
Ryszard Polaszek
RICHPEX
consulting service
www.strateg24.pl

Czechowice-Dziedzice 2019

PROJEKT

Autorzy opracowania kierują szczególnie podziękowania w stronę wszystkich osób i instytucji, które aktywnie włączyły się do prac w trakcie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czechowice-Dziedzice na lata 2020-2025

Spis treści

Wstęp	5
1.1 Podstawy prawne dla konstruowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	6
1.2 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu Unii Europejskiej.....	8
1.3 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu krajowym.....	9
1.3.1 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.....	9
1.3.2 Krajowe Plany Działań na rzecz Zatrudnienia.....	10
1.3.3 Krajowy Program Reform – Europa 2020.....	11
1.3.4 Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 - Nowy wymiar aktywnej integracji.....	14
1.3.5 Program Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+	15
1.4 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu województwa śląskiego	15
1.5 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu powiatu bielskiego.....	18
2. Charakterystyka gminy Czechowice-Dziedzice.....	19
2.1 Pomoc społeczna i rynek pracy.....	22
2.2 Ochrona Zdrowia	32
2.3 Edukacja.....	33
2.4 Kultura	35
2.5 Bezpieczeństwo	36
2.6 Organizacje Pozarządowe.....	38
3. Diagnoza sytuacji społeczno - ekonomicznej	40
3.1 Struktura ludności w gminie	40
3.2 Rynek pracy i bezrobocie	51
3.3 Profil społeczny osób korzystających z pomocy społecznej.....	57
3.3.1 Długotrwała lub ciężka choroba	59
3.3.2 Ubóstwo.....	60
3.3.3 Niepełnosprawność	61
3.3.4 Bezrobocie	62
3.3.5 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	64
3.3.6 Potrzeba ochrony macierzyństwa.....	65
3.3.7 Alkoholizm	67
3.4 Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	68
3.4.1 Struktura systemu wspierania rodziny.....	69
3.4.2 Świadczenia przyznawane w ramach pieczy zastępczej	71

3.5 System pomocy społecznej gminy Czechowice-Dziedzice w ujęciu instytucjonalnym..	73
4. Prognoza zmian najistotniejszych czynników społeczno-ekonomicznych na lata 2020-2025	75
4.1 Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia.....	76
4.2 Prognozowana zmiana liczby osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia	77
4.3 Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą	79
4.4 Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem	80
4.5 Prognoza zmian zachodzących w zakresie problemów związanych z niepełnosprawnością...	81
4.6 Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	83
4.7 Prognoza zmian zachodzących w zakresie problemów związanych z potrzebą ochrony macierzyństwa	84
4.8 Analiza SWOT.....	85
5. Cele, kierunki działań i wskaźniki ich realizacji	90
5.1 Misja i wizja	90
5.2 Cele strategiczne, operacyjne, działania i mierniki	91
5.3 Wartości referencyjne mierników	96
6. Sposobu realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe	100
7. Monitoring i ewaluacja strategii.....	106
Spis tabel.....	110
Spis schematów	112

Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czechowice-Dziedzice na lata 2020-2025 została wykonana w odpowiedzi na zachodzące zmiany w obszarach społecznych i ekonomicznych gminy. Zarządzeniem nr 36/19 Burmistrza Czechowic-Dziedzic dnia 13 marca 2019 roku został powołany Zespół ds. opracowania i wdrożenia, monitoringu i ewaluacji Strategii. W jego skład weszli:

1. Przewodnicząca Zespołu - Pani Renata Buryło
2. Członkowie Zespołu:
 - Pani Bogusława Balcarek
 - Pani Iwona Bejda
 - Pan Błażej Budny
 - Pani Katarzyna Iskierka
 - Pani Katarzyna Krzyścin
 - Pani Magdalena Pawełko
 - Pani Jolanta Paszek
 - Pani Marzena Skipioł

W trakcie prac przeprowadzono pogłębioną diagnozę problemów identyfikowanych w gminie. Strategia zawiera również prognozę najistotniejszych czynników, które w najbliższych latach będą wyznaczały podstawowe działania ukierunkowane na rozwiązywanie problemów społecznych, dotyczących mieszkańców gminy. W efekcie prac nad Strategią opracowano, dostosowywany do aktualnych potrzeb, zestaw celów strategicznych, operacyjnych i niezbędnych działań oraz wskaźników monitorujących ich efektywność. Ponadto w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zostały nakreślone ramy finansowe na lata 2020-2025, które będą stanowiły źródło finansowania przyjętych działań. Ramy finansowe prezentowane są w powiązaniu do wdrożonych programów długoterminowych, stanowiących płaszczyznę do realizacji działań nakreślonych w Strategii. W trakcie prac nad dokumentem zostały również opracowane wartości bazowe i referencyjne dla poszczególnych wskaźników, których zadaniem będzie ułatwienie bieżącego monitoringu realizowanego przez cały okres obowiązywania Strategii. Ponadto przyjęta została reguła okresowego przeprowadzania ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, gdzie w odstępach trzyletnich proces ten będzie dawał podstawy do wnikliwej oceny rezultatów działań. Ewaluacja może również wskazywać obszary, w których rekomendowane będą zmiany przyjętych celów i działań, co stanowi mechanizm zapewniający dostosowanie się do zmieniającego się otoczenia i potrzeb.

Podczas prac został wykorzystany element konsultacji w postaci spotkań warsztatowych, w trakcie których wyznaczone zostały cele strategiczne na kolejne lata. W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele:

Urzędu Gminy Czechowice-Dziedzice, gminnych służb społecznych, Straży Miejskiej, Policji oraz organizacji pozarządowych.

W trakcie prac konsultacyjnych, bazując na zidentyfikowanych głównych celach strategicznych, przeprowadzono pogłębioną analizę SWOT. Zadaniem jej było zidentyfikowanie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, które w trakcie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będą stanowiły zarówno czynniki wzrostu, jak również czynniki ryzyka zagrażające szansom osiągnięcia zakładanych rezultatów.

W końcowej fazie opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w trakcie których projekt dokumentu został udostępniony szerokiemu gronu podmiotów, instytucji i mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice.

1.1 Podstawy prawne dla konstruowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego została zobligowana do okresowego opracowywania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Zadanie to jest określone w art. 17 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, jako własne, w powiązaniu z art. 16b cytowanej ustawy. Dokument strategiczny, zgodnie z normą prawa określoną w art. 16b ust 2 ustawy o pomocy społecznej, powinien zawierać:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna również w swoich celach i projektowanych działaniach nawiązywać do dokumentów strategicznych opracowywanych na różnych szczeblach samorządowych. Powinna stanowić element kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów społecznych. W procesie opracowywania strategii należy

uwzględniać obowiązujące programy pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i inne, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ustawa wprowadza również dla powiatów obowiązek przeprowadzenia konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami, co zapewnia odpowiednie dopasowanie stosowanych narzędzi polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2020-2025 jest zgodna z założeniami polityki społecznej, określonej w krajowych dokumentach strategicznych, jak również z innymi ustawami kompetencyjnymi szczebla administracji rządowej i samorządowej. Działania przyjmowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynikają z bezpośredniego odniesienia do krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

- Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 poz. 1875 tj. z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2017 poz. 1769 tj. z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2018 roku poz. 554 tj. z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2017 roku poz. 1851 tj. z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2018 roku poz. 511 tj. z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 roku poz. 697 tj. z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2017 roku poz. 1065 tj. z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2017 roku poz. 882 tj. z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2016 roku poz. 1828 tj. z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 poz. 487 tj. z późn. zm.);
- Ustawy dnia z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 poz. 783 tj. z późn. zm.);

- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2017 poz. 1952 tj. z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 poz. 1390 tj. z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2018 poz. 450 tj. z późn. zm.).

1.2 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu Unii Europejskiej

Doświadczenia Unii Europejskiej po kryzysie, który wybuchł na przełomie lat 2007/2008, spowodowały szereg działań mających na celu zabezpieczenie i szukanie właściwych dróg wyjścia z sytuacji kryzysowych w szeroko pojętym obszarze funkcjonowania obywateli i podmiotów życia publicznego. W wyniku prac przyjęto katalog programów i strategii, wyznaczających kierunki, w których powinny podążać poszczególne kraje członkowskie UE.

Jednym z najistotniejszych z punktu widzenia budowania strategii rozwiązywania problemów społecznych jest:

EUROPA 2020 – STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU

Wśród głównych jej celów należy wymienić m.in:

- stopa zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinna wzrosnąć z obecnych 69% do co najmniej 75%, między innymi wskutek zwiększenia liczby pracujących kobiet i osób starszych oraz lepszej integracji migrantów na rynku pracy;
- cel związany z edukacją, dotyczący problemu osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, obejmuje ograniczenie wskaźnika przerywania nauki do 10% w porównaniu z obecnym poziomem 15% oraz zwiększenie do 2020 r. odsetka osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%;
- liczbę Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa należy ograniczyć o 25%, co będzie wymagać wydobycia z ubóstwa ponad 20 mln osób¹.

¹Za krajową granicę ubóstwa przyjęto próg 60% krajowej mediany rozporządzalnego dochodu w każdym państwie członkowskim.

Powyższe cele są ze sobą wzajemnie powiązane. Na przykład lepsze wykształcenie przekłada się na większe szanse na rynku pracy, a zwiększanie stopy zatrudnienia przyczynia się do zmniejszania ubóstwa. Większe możliwości w zakresie działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej we wszystkich sektorach gospodarki oraz efektywniejsze korzystanie z zasobów poprawią konkurencyjność i będą sprzyjać tworzeniu nowych miejsc pracy. Dzięki inwestycjom w czyste i niskoemisyjne technologie poprawi się stan środowiska naturalnego, będziemy mogli skuteczniej przeciwdziałać zmianom klimatu oraz zwiększać potencjał w zakresie przedsiębiorczości i zatrudnienia. Strategia Europa 2020 obejmuje szereg innych celów wzajemnie ze sobą powiązanych jednak z uwagi na zakres niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ograniczono się tylko do jej wymiaru społeczno-gospodarczego, co obrazują powyżej zaprezentowane cele.

1.3 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu krajowym

1.3.1 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego została przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 104 z dnia 18 czerwca 2013 r. i opublikowana w Monitorze Polskim z 2013 roku poz. 640. Odnosi się ona do średniookresowej strategii planowania rozwoju kapitału ludzkiego wyznaczonej w dokumencie strategicznym Unii Europejskiej – „Europa 2020” Spośród pięciu głównych celów strategii „Europa 2020” trzy dotyczą kwestii wpisujących się w SRKL. Są to:

- wzrost zatrudnienia (wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat na poziomie 75%, a dla Polski na poziomie 71%),
- podniesienie poziomu kompetencji obywateli (odsetek młodzieży niekontynuującej nauki na poziomie poniżej 10% w UE i na poziomie 4,5% w Polsce, odsetek osób z wykształceniem wyższym lub równoważnym wśród grupy wiekowej 30–34 lata na poziomie minimum 40% w UE i 45% w Polsce,
- zmniejszenie poziomu ubóstwa (zmniejszenie w UE liczby osób zagrożonych ubóstwem o 20 mln, a w Polsce o 1,5 mln).

Ponadto cele SRKL są również zgodne z założeniami czterech inicjatyw flagowych, czyli projektów, które będą realizowane przez Komisję Europejską w okresie do 2020 roku. Są to:

- „Mobilna młodzież”, mająca za zadanie wspierać państwa członkowskie w budowaniu systemu płynnego przejścia z edukacji (kształcenia i szkolenia) na rynek pracy,
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”, zakładający modernizację europejskich rynków pracy, której celem jest wzrost liczby osób podejmujących zatrudnienie oraz lepsze dopasowywanie popytu i podaży na rynku pracy,
- „Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym”, zawierająca narzędzia, które mają pozwolić osobom zagrożonym ubóstwem uniknąć ryzyka długotrwałego wykluczenia społecznego przez podjęcie zatrudnienia oraz umożliwić im pełne uczestniczenie w życiu społecznym,
- „Europejska Agenda Cyfrowa”, która ma na celu upowszechnianie technologii cyfrowych wśród obywateli i w środowiskach biznesowych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego wyznacza wizję gospodarki opartej nie tylko na innowacyjności i zrównoważonym rozwoju. Nowy model gospodarczy powinien opierać się również na wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu. Powinien być on jednak oparty nie tyle na transferach między różnymi grupami społecznymi, ale wzroście dostępności do zatrudnienia, co ma być środkiem do większej spójności społecznej, gospodarczej oraz terytorialnej. Istotna jest również rola ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej oraz społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, jako istotnych czynników sprzyjających ograniczaniu społecznych skutków kryzysu oraz budowaniu wspólnych wartości społeczno-gospodarczych.

1.3.2 Krajowe Plany Działań na rzecz Zatrudnienia

Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 28/2015 w dniu 10 marca 2015 roku i obowiązywał na lata 2015-2017. Od 2018 roku dokument ten przyjmowany jest na okres jednego roku. Zawiera on zasady określone w Europejskiej Strategii Zatrudnienia. Jednocześnie uzupełniając inicjatywy podejmowane na poszczególnych szczeblach administracji samorządowej. Daje podstawy do inicjowania zadań mających na celu m.in. promocję zatrudnienia, ograniczenie negatywnych skutków bezrobocia oraz wspieranie aktywizacji społecznej. Określa on zarazem cele i kierunki działań, zgodnie z priorytetami polityki państwa w dziedzinie rynku pracy, a także zawiera wytyczne, na które orientują się samorządy na szczeblu wojewódzkim przygotowując corocznie regionalne

plany działań na rzecz zatrudnienia, w których określone są priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób wymagających objęcia szczególnym wsparciem na regionalnym rynku pracy.

1.3.3 Krajowy Program Reform – Europa 2020

Krajowy Program Reform jest dokumentem opisującym wyzwania i problemy, z jakim będzie w najbliższych latach zmagać się Polska w aspekcie oddziaływań na system społeczno-gospodarczy. Pozostaje on w korelacji z dokumentami strategicznymi Unii Europejskiej i obejmuje bardzo szerokie spektrum zagadnień. Biorąc pod uwagę zakres przedmiotowego opracowania skupimy się jedynie na wybranych zagadnieniach, które zostaną omówione poniżej.

Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej²

Infrastruktura społeczna jest obszarem, który wymaga inwestycji w zakresie m.in. edukacji, kultury, sportu i turystyki. Strumienie środków publicznych kierowane w niniejsze obszary uwalniają potencjał regionów oraz zapobiegają występowaniu nierówności i sprzyjają włączaniu społecznemu. Ponadto przekładają się bezpośrednio na zwiększenie spójności społecznej poprzez wyrównywanie dostępu do wysokiej jakości usług.

Jedną z dziedzin, która zwróciła uwagę autorów KPR jest mieszkalnictwo. Przyjmuje się, że działania w tym obszarze będą zmierzać w kierunku eliminacji deficytów w zasobach mieszkaniowych w segmencie lokali dostępnych dla osób o dochodach niewystarczających do samodzielnego zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych.

Kolejną dziedziną objętą zakresem oddziaływania KPR jest szeroko pojęta edukacja ze szczególnym akcentem na jej modernizację i rozwój. Planowane jest przeprowadzenie modernizacji modelu kształcenia ogólnego, z jednoczesnym rozszerzeniem horyzontu oddziaływań na coraz młodsze roczniki dzieci, włączając w to przedszkola. Podstawowym celem objęcia dzieci młodszych edukacją formalną jest zmniejszanie nierówności społecznych, wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci, w szczególności tych pochodzących ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, a tym samym poprawa wyników nauczania w przyszłości. Włączenie coraz młodszych dzieci do systemu oświaty umożliwi szybszy powrót ich rodziców na rynek pracy, pozwalając tym samym na przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesu starzenia się społeczeństwa polskiego, poprzez zmniejszenie obciążeń systemu zabezpieczenia emerytalnego.

² Krajowy Program Reform – Europa 2020, Warszawa 2011 r. s. 24-25

Ochrona zdrowia, jako kolejny obszar mający ogromne znaczenia dla jakości życia obywateli, jest również objęty oddziaływaniem Krajowego Programu Reform. Działania w tym obszarze, jak zakłada KPR, będą ukierunkowywane na poprawę dostępności oraz zdolności instytucjonalnej i poprawę efektywności funkcjonowania systemu ochrony zdrowia, poprzez wprowadzenie zmian w zakresie zasad organizacji i zarządzania w systemie ochrony zdrowia oraz funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność leczniczą. Działania te rozszerzane są również na grupę osób starszych, która w wyniku zmian demograficznych ma coraz większy udział w społeczeństwie i w konsekwencji wymagać będzie jeszcze większej koncentracji działań ukierunkowanych na poprawę jakości życia tej grupy. Zakłada się bowiem podjęcie szerszych niż do tej pory działań w zakresie profilaktyki i rehabilitacji oraz opieki długoterminowej, w tym w zakresie szerszego wykorzystania nowoczesnych technologii teleinformatycznych w służbie osobom starszym i niepełnosprawnym, aby umożliwić im niezależne życie i aktywność społeczną. Przyczyni się to do osiągnięcia celu strategicznego, jakim jest poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz będzie sprzyjało dłuższemu pozostawaniu osób pracujących na rynku pracy.

Ponadto Krajowy Program Reform przyjmuje szereg działań o charakterze modernizacyjnym i innowacyjnym w obszarach: kultury, turystyki i sportu. Wzajemne połączenie całego łańcucha oddziaływań ma w sposób bezpośredni przyczynić się do poprawy jakości życia, włączaniu społecznemu, promocji zdrowego stylu życia, jak również wyrównaniu szans i integracji społecznej.

Nowoczesny rynek pracy³

Zmiany demograficzne, jakie będą zachodzić w przeciągu najbliższych lat, powodują konieczność podjęcia szeregu działań ukierunkowanych na zwiększenie zatrudnienia, głównie poprzez aktywizację grup społecznych, które do tej pory pozostawały poza rynkiem pracy. Chodzi tu w szczególności o młodzież, kobiety, osoby powyżej 50 roku życia, osoby niepełnosprawne oraz inne grupy pozostające w bierności zawodowej. Stąd, aby uzyskać zakładany wzrost wskaźnika zatrudnienia potrzebne są zmiany w systemach emerytalnych połączone z działaniami na rynku pracy i w edukacji, które zmierzają do stworzenia zachęt i budowania motywacji do pozostania dłużej na rynku oraz poprawy atrakcyjności podejmowania pracy i warunków pracy. Niezwykle ważnym jest budowanie systemu kształcenia nadążającego za zmianami technologicznymi ze szczególnym uwzględnieniem technologii IT, która w przypadku młodych (wchodzących na rynek pracy) stanowić może barierę, a w przypadku osób starszych powodować może szybsze ich wypieranie z aktywności zawodowej. Istotnym z punktu widzenia rynku

³ Krajowy Program Reform, op. cit., s. 41-44

pracy jest również rozwijanie i intensyfikowanie współpracy otoczenia instytucjonalnego dla polityki rynku pracy. Szczególnie funkcjonowanie instytucji rynku pracy, w tym publicznych służb zatrudnienia, poprzez zwiększanie konkurencji w zakresie świadczenia usług kierowanych zarówno do bezrobotnych jak i poszukujących pracy. Istotne jest w tym kontekście wzmocnienie współpracy instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarach zatrudnienia oraz pomocy i integracji społecznej.

Ogromnie ważnym dla zapewnienia nowoczesnego rynku pracy jest zwiększenie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych i w tym też kierunku KPR zakłada dążenia i intensyfikację działań. Bez wątpienia obszar ten nie jest pozbawiony barier, które skutecznie obniżają dostępność rynku pracy dla osób niepełnosprawnych, chodzi przede wszystkim o bariery w zakresie infrastruktury transportowej, teleinformatycznej i społecznej. Ich wzajemna koherencja przyczynia się do obniżenia poziomu mobilności zasobów rynku pracy. Lepsze wykorzystanie niestandardowych umów o pracę z wykorzystaniem narzędzi informatycznych (np. telepracy), w znacznym stopniu podniesie szansę na zatrudnienie tym, którzy obecnie nie mogą świadczyć pracy w sposób tradycyjny.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ubóstwu⁴

Działania zmierzające do ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, zgodnie z założeniami KPR, będą koncentrowały się na zwiększeniu szans na rynku pracy osób o najniższych kwalifikacjach jednocześnie dotkniętych długotrwałą chorobą lub niepełnosprawnością. Niezbędne jest kontynuowanie działań na rzecz zwiększenia wykorzystania zatrudnienia socjalnego oraz rozwoju sektora ekonomii społecznej, które umożliwią rozbudowę instrumentów zapewniających osobom wykluczonym dostęp do usług społecznych oraz pozwalających na powrót na rynek pracy. Kluczową jest również modernizacja systemu pomocy społecznej, która w dłuższej perspektywie czasowej powinna ukierunkować ten system na budowanie perspektyw dojścia do zatrudnienia, które w sposób bezpośredni prowadzi do wyjścia z wykluczenia społecznego. Powyższe działania muszą iść w parze z oddziaływaniami opiekuńczo-wychowawczymi, których przejawem jest system wspierania rodziny i system pieczy zastępczej.

Problem wykluczenia społecznego znajduje również swoje odzwierciedlenie w aspekcie braku dostępności do technologii teleinformatycznych, czy również dostępu do niezakłóconych dostaw energii. Są to czynniki, które wymagają szczególnej uwagi, gdyż pozostawienie ich nierozwiązanymi powoduje znaczące pogłębianie się różnic w poszczególnych grupach społecznych, a najbardziej jest to widoczne w grupach narażonych na wykluczenie społecznie.

⁴ Krajowy Program Reform, op. cit., s. 45-46 i 52

Zjawisko ubóstwa i wykluczenia społecznego w aspekcie przyczyn ich występowania jest powiązane ze sobą wielowymiarowo. Poczynając od zagadnień związanych z dążeniem do podjęcia zatrudnienia na rynku pracy, wykluczenia cyfrowego, kultowego, edukacyjnego. Jedynie kompleksowe oddziaływania na poziomie instytucjonalnym i w obszarze trzeciego sektora będą przynosić efekty w postaci zmniejszania ubóstwa i wykluczenia społecznego.

1.3.4 Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 - Nowy wymiar aktywnej integracji

Zagadnienia ubóstwa i wykluczenia społecznego nieustannie poruszane są w dokumentach strategicznych na szczeblu krajowym. Wszystkie wzajemnie powiązane ze sobą oddziaływania mogą zniwelować ich skutki, wymaga to jednak daleko idącej koncentracji i koordynacji, jak również precyzyjnego określania celów strategicznych i operacyjnych. W przypadku Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, jego cel główny został zakreślony już w samym tytule. Opierając się na celu głównym, wyżej opisanym, przyjęto sześć priorytetów obejmujących następujące obszary:

- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży
- Zapewnienie spójności działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych na rzecz dzieci i młodzieży
- Aktywna integracja społeczności lokalnej
- Bezpieczeństwo i aktywność osób starszych
- Zapobieganie niepewności mieszkaniowej i przeciwdziałanie bezdomności
- Zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej

Realizacja Krajowego Programu Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2020 - Nowy wymiar aktywnej integracji, wymaga szeregu działań o wymiarze prawnym, organizacyjnym, finansowym i edukacyjnym, realizowanych przez wielu partnerów w ramach administracji publicznej oraz partnerstwa publiczno-społecznego. Istotnym elementem będzie skorelowanie działań o charakterze krajowym z działaniami realizowanymi w regionach.

1.3.5 Program Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+

Program „Solidarność pokoleń 50+” obejmuje szerokie spektrum inicjatyw, których celem jest lepsze wykorzystanie zasobów ludzkich osób w wieku 50 i więcej lat. Podobnie jak do tej pory, zakłada się, że działania w tym zakresie podejmowane będą na wielu poziomach. Począwszy od działań rządu, przez inicjatywy władz regionalnych i lokalnych oraz pracodawców. Niezbędne są również chęci poszczególnych osób do tego, aby wydłużać swoją aktywność. Jest to szczególnie istotne obecnie, gdy znaczna część środków, a zatem i działań w obszarze polityki rynku pracy, pozostaje w gestii władz regionalnych. Celem Programu „Solidarność pokoleń” jest osiągnięcie w perspektywie do 2020 r. wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 55–64 lata na poziomie 50%.

Głównym beneficjentem i adresatem Programu są osoby powyżej 50 roku życia. Działania kierowane będą jednak również do szerszego grona osób w różnym wieku, zarówno do osób w wieku 60+, jak i do osób, które dopiero za kilkanaście lub kilkadziesiąt lat wchodzić będą w wiek przedemerytalny (szczególnie do grupy 45+). Adresatami Programu są również określone grupy i podmioty, takie jak przedsiębiorcy, związki zawodowe, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, publiczne i niepubliczne instytucje rynku pracy, samorządy terytorialne i instytucje administracji rządowej.

1.4 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu województwa śląskiego

Sejmik Województwa Śląskiego przyjął w dniu 1 lipca 2013 roku Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”. Kluczowymi działaniami, które wykazują zbieżność ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czechowice-Dziedzice, przyjętymi w dokumencie strategicznym województwa są:

Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa

W ramach niniejszego celu operacyjnego podejmowane są następujące kierunki działań:

1. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług medycznych, w tym podniesienie jakości infrastruktury ochrony zdrowia oraz efektywności systemu zarządzania, rozszerzenie zakresu usług medycznych i podniesienie jakości obsługi pacjentów.
2. Wykorzystanie nowych technologii w tym ICT w zakresie obsługi pacjenta i diagnostyki zdrowotnej.

3. Stworzenie systemu profilaktyki zdrowotnej, w tym działania na rzecz ograniczania chorób i uzależnień cywilizacyjnych oraz promocja zdrowego i aktywnego trybu życia, z uwzględnieniem zmian demograficznych.
4. Tworzenie warunków dla aktywnego i zdrowego stylu życia, w tym rozwój infrastruktury sportowo- rekreacyjnej.
5. Promocja, modernizacja, rozwijanie i integracja systemu szlaków i infrastruktury rowerowej.
6. Wsparcie aktywności podmiotów działających w ochronie zdrowia w międzynarodowych sieciach i programach współpracy.
7. Wspieranie „sieciovania” i optymalizacji dostępu do specjalistycznych placówek ochrony zdrowia i leczenia uzdrowiskowego.
8. Wsparcie dla podnoszenia kwalifikacji pracowników związanych z ochroną zdrowia i kształcenie nowych kadr.

Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców

Cel operacyjny, tak sformułowany, obejmuje następujące kierunki działań:

1. Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach nauczania odpowiadającej potrzebom rynku pracy oraz kształtującej postawy przedsiębiorcze i kreatywne.
2. Wprowadzenie działań z zakresu monitoringu i ewaluacji polityki edukacyjnej w województwie i zapotrzebowania na określone kompetencje.
3. Wzmocnienie kształcenia kluczowych umiejętności i kompetencji uczniów m.in. poprzez organizowanie tematycznych i praktycznych kursów zawodowych we współpracy z pracodawcami.
4. Wsparcie działań i rozwój infrastruktury popularyzujących naukę.
5. Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kształcenia ustawicznego umożliwiającej stały rozwój zawodowy i utrzymanie się na rynku pracy.
6. Wdrażanie rozwiązań zwiększających dostępność do infrastruktury i podnoszących kompetencje społeczeństwa informacyjnego oraz rozwój usług elektronicznych i mobilnych.
7. Zwiększenie cyfrowych umiejętności/kompetencji administracji samorządowej, w tym umiejętności otwartej komunikacji z obywatelami z wykorzystaniem narzędzi ICT.
8. Stworzenie systemu rozwijania i odkrywania talentów mieszkańców województwa.
9. Realizacja długofalowych programów edukacji kulturalnej adresowanej do różnych grup odbiorców i zwiększających zainteresowanie uczestnictwem w kulturze.
10. Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kultury, sportu i rekreacji oferujących możliwości rozwoju mieszkańców oraz atrakcyjnego spędzania wolnego czasu.

Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców

W ramach trzeciego celu operacyjnego, podlegającego celowi strategicznemu pn. „Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie”, wchodzi następujące działania:

1. Podnoszenie dostępu do usług wspierających funkcjonowanie rodziny, w tym wspieranie podmiotów oferujących takie usługi.
2. Tworzenie i wdrażanie instrumentów wspierających rodziny w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych.
3. Wdrożenie działań poprawiających warunki startu życiowego i zawodowego osób młodych.
4. Wyposażanie przestrzeni publicznych w infrastrukturę umożliwiającą wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców oraz integrację społeczności lokalnych.
5. Rewitalizacja społeczna obszarów o niskiej aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz nagromadzonych problemach społecznych.
6. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych dla wszystkich, w szczególności dla osób o obniżonej mobilności.
7. Rozwój publicznych i rynkowych usług wspierających funkcjonowanie osób starszych.
8. Wdrażanie instrumentów wspierających udział mieszkańców w procesach decyzyjnych na szczeblu lokalnym i regionalnym oraz rozwój idei governance.
9. Wspieranie rozwiązań w zakresie poprawy bezpieczeństwa publicznego, w tym realizacja działań w obszarze zarządzania kryzysowego.
10. Zwiększenie udziału mieszkańców w działaniach związanych z zachowaniem i eksponowaniem unikalności dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego województwa oraz jego charakterystycznych obszarów.

Powyższe działania realizowane są w ramach obszaru priorytetowego: (B) SZANSE ROZWOJOWE MIESZKAŃCÓW, przyjętego w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”. Należy zaznaczyć, że dokument ten, w chwili opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czechowice-Dziedzice, objęty jest procesem aktualizacji.

Ponadto na szczeblu województwa śląskiego została przyjęta Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020, która jako główne cele strategiczne przyjmuje:

1. Tworzenie warunków do powstawania i właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym. Wzmocnienie polityki prorodzinnej.
2. Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym, w tym zawodowym.
3. Wzmacnianie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym oraz zawodowym.
4. Poprawa warunków i jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i społecznie wykluczonych.
5. Integracja i rozwój regionalnego systemu kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego kadr pomocy i integracji społecznej o charakterze wielosektorowej struktury współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności rozwoju pracy socjalnej (w tym nowych zawodów i specjalności).
6. Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7. Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

1.5 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu powiatu bielskiego

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bielskiego na lata 2016-2025 jest zgodna ze „[...] Strategią Rozwoju Powiatu Bielskiego do 2020 roku, [...] głównie z zakresie – przyp. aut. [...] Celu III – Rozwój potencjału ludzkiego powiatu, Celu szczegółowego III.2. – wzrost spójności społecznej, Programu operacyjnego 1. Podejmowanie przedsięwzięć na rzecz wspierania rodzin i dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej w tym przedsięwzięć na rzecz osób z niepełnosprawnością, Programu operacyjnego 2. Dostosowania infrastruktury społecznej do faktycznych potrzeb mieszkańców powiatu bielskiego.”⁵

Celami strategicznymi przyjętymi w niniejszym dokumencie są:

1. Tworzenie warunków do właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłową opiekę i rozwój wszystkim jej członkom.

⁵ cyt. za Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bielskim na lata 2016 – 2025 s. 5

2. Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością poprzez rozwijanie ich aktywności społecznej i zawodowej oraz zapobieganie ich wykluczeniu społecznemu.
3. Wzmacnianie uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym.
4. Przeciwdziałanie ubóstwu oraz wzrost spójności społecznej.
5. Wspieranie aktywizacji zawodowej.
6. Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców.

Powyższe cele strategiczne korespondują z potrzebami diagnozowanymi w obszarach, w których Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Czechowice-Dziedzice określa zwarty katalog działań koniecznych do wyrównywania deficytów i zaburzeń funkcjonowania na gruncie społeczno-ekonomicznym na jej terenie.

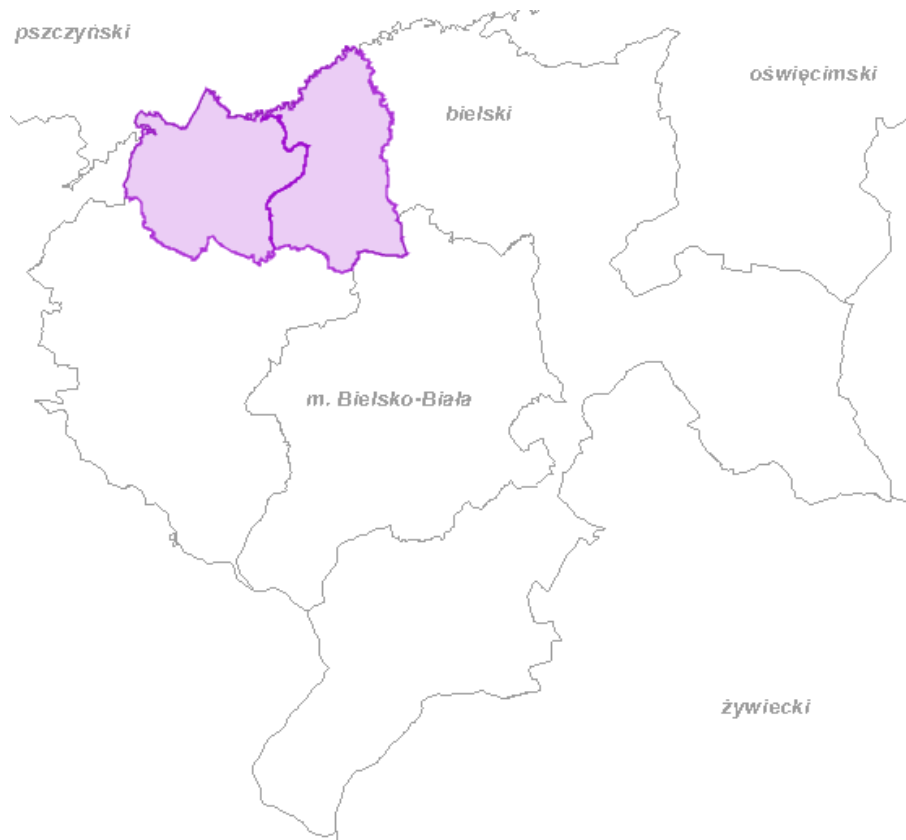
2. Charakterystyka gminy Czechowice-Dziedzice

Gmina Czechowice-Dziedzice zajmuje powierzchnię 66 km² i jest położona w południowej części województwa śląskiego, na terenie północnej części powiatu bielskiego. Jej usytuowanie obejmuje obszar południowego skraju Kotliny Oświęcimskiej. Przeważająca część gminy leży w obrębie zapadliska przedkarpackiego, w odległości kilkudziesięciu kilometrów na północ od Beskidu Małego. Naturalną granicę gminy Czechowice-Dziedzice wyznaczają: od północnego zachodu – Jezioro Goczałkowickie, od północy – rzeka Wisła oraz od wschodu – rzeka Biała.

Gmina Czechowic-Dziedzice administracyjnie obejmuje obszary: miejski o powierzchni 32,9km² oraz wiejski zajmujący powierzchnię 33,1km², w skład którego wchodzi sołectwa: Bronów, Ligota, Zabrzeg. Miasto leży w historycznych granicach regionu Śląska Cieszyńskiego.

Ogromną zaletą położenia gminy Czechowice-Dziedzice jest stosunkowo niewielka odległość od miasta Bielsko-Biała. Przez jej teren przebiega droga E 462 łącząca Bielsko i Tychy. Stwarza to dogodne warunki do rozwoju handlu i przemysłu, jak również zwiększa dostępność do rozbudowującej się sieci dróg ekspresowych i autostrad.

Schemat nr 1 - Usytuowanie gminy Czechowice-Dziedzice na terenie powiatu bielskiego

Źródło: Portal geostatystyczny GUS <https://geo.stat.gov.pl/imap/> wg stanu na 6 maja 2019 roku

Północna granica gminy Czechowice-Dziedzice pokrywa się z granicą powiatu i w tej części gmina sąsiaduje z gminą Goczałkowice-Zdrój oraz na niewielkim odcinku z gminą Pszczyna. Od wschodu graniczy z gminą Bestwina, natomiast na odcinku południowym i południowo-wschodnim granicą przylega do gminy Jasienica i miasta Bielsko-Biała. Od strony zachodniej gmina Czechowice-Dziedzice graniczy z gminą Chybie. Według stanu na koniec pierwszego półrocza 2018 roku gminę Czechowice-Dziedzice zamieszkiwało ogółem 45 250 mieszkańców.

Schemat nr 2 – Gmina Czechowice-Dziedzice – mapa obszaru

Źródło: Portal geostatystyczny GUS <https://geo.stat.gov.pl/imap/> wg stanu na 6 maja 2019 roku

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice według stanu na koniec marca 2019 roku widniało w rejestrze REGON łącznie 4512 podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne). Najlicniejszą grupę stanowią firmy zatrudniające do 9 pracowników – 4278 podmiotów. W sektorze prywatnym firm zatrudniających do 9 osób zarejestrowanych było 4119, z czego 3206 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Struktura podmiotów gospodarczych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice z uwzględnieniem klasyfikacji działalności PKD wskazuje, że dominującym sektorem jest handel hurtowy i detaliczny. Kolejną pod względem ilości zarejestrowanych podmiotów gospodarczych jest działalność w obszarze budownictwa. Trzecią z kolei grupę stanowią podmioty działające w sektorze przetwórstwa przemysłowego.

2.1 Pomoc społeczna i rynek pracy

Ośrodek Pomocy Społecznej

Działa jako jednostka organizacyjna gminy Czechowice-Dziedzice. Realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, programów profilaktycznych oraz projektów systemowych.

Pomoc społeczna zapewniona na poziomie Ośrodka Pomocy Społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ponadto zapobiega trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Świadczenia z pomocy społecznej realizowane są w formie pieniężnej i niepieniężnej. Świadczenia pieniężne to: zasiłek stały - przyznawany dla osób całkowicie niezdolnych do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, zasiłek okresowy - przyznawany ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, ewentualnie możliwość otrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego, zasiłek celowy - świadczenie przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Zasiłek celowy można również otrzymać na pokrycie wydatków związanych ze zdarzeniami losowymi, specjalny zasiłek celowy - świadczenie przyznawane w szczególnie uzasadnionych przypadkach, osobie albo rodzinie o przekraczającym kryterium dochodowym.

Ośrodek Pomocy Społecznej udzielania wsparcia w ramach usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w miejscu zamieszkania podopiecznego. Usługi opiekuńcze to niepieniężne świadczenie z pomocy społecznej obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem osobie, która wymaga pomocy osób trzecich. Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania mają na celu zapewnienie możliwości dalszego (jak najdłuższego) funkcjonowania w swoim dotychczasowym środowisku, pomimo ograniczeń w samodzielnym zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb oraz barier w integracji ze środowiskiem. Dzięki zapewnieniu odpowiedniego wsparcia, powyższe ograniczenia oraz bariery powinny być niwelowane. Usługi opiekuńcze świadczone są adekwatnie do rozpoznanych potrzeb i zakładają partycypację w kosztach przez osoby objęte opieką. W trakcie realizacji usług opiekuńczych przyjmuje się założenie ścisłej współpracy z rodziną i najbliższym otoczeniem wnioskodawcy.

Efektami usług opiekuńczych są:

- a) poprawa sprawności fizycznej osoby korzystającej z usług lub utrzymanie jej na dotychczasowym poziomie, poprawa kondycji psychicznej oraz integracja ze społecznością adekwatnie do indywidualnych możliwości i potrzeb;
- b) utrzymanie stabilnego stanu zdrowia;
- c) uniknięcie powikłań związanych z hospitalizacją, długotrwałą lub przewlekłą chorobą;
- d) kompensowanie ograniczonej zdolności do samodzielnego poruszania się przy pomocy opiekuna;
- e) poprawa samopoczucia;
- f) podtrzymanie lub zwiększenie samodzielności i aktywności;
- g) zmniejszenie izolacji społecznej.

Przyznanie usług opiekuńczych następuje na podstawie decyzji administracyjnej, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego, podczas którego ustala się szczegółowy zakres i wymiar udzielanej pomocy. Przyznając usługi opiekuńcze ustala się indywidualny zakres usług ze wskazaniem konkretnych czynności, biorąc pod uwagę w szczególności:

- a) konieczność zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz inne uzasadnione potrzeby świadczeniobiorcy, odpowiadające celom i mieszczące się w możliwościach OPS,
- b) sytuację socjalno-bytową (w tym warunki mieszkaniowe) i rodzinną świadczeniobiorcy
- c) rodzaj schorzenia i sprawność fizyczną świadczeniobiorcy,
- d) możliwości wykorzystania uprawnień i zasobów świadczeniobiorcy i jej otoczenia (np. pomoc sąsiedzka, wolontariat).

Usługi opiekuńcze są odpłatne, ich wysokość uzależniona jest od dochodu klienta. Rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania.

Poza usługami opiekuńczymi klientom przysługuje instytucjonalna pomoc w formie pobytu w domach pomocy społecznej. Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu

pomocy społecznej. Ze względu na stan zdrowia osoby kierowane są do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, wśród których należy wymienić domy dla:

- 1) osób w podeszłym wieku;
- 2) osób przewlekle somatycznie chorych;
- 3) osób przewlekle psychicznie chorych;
- 4) dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie;
- 5) dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
- 6) osób niepełnosprawnych fizycznie;
- 7) osób uzależnionych od alkoholu.

Kolejną formą pomocy jest udzielanie wsparcia osobom bezdomnym poprzez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice osoby bezdomne korzystają z Noclegowni. Osoby, które z różnych względów, często zdrowotnych wymagają całodobowej pomocy kierowane są do schronisk, z którymi gmina podpisuje umowy. Pomoc w formie schronienia w schroniskach udzielana jest na podstawie decyzji administracyjnej, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego. Wymagany jest również (za wyjątkiem schronisk z usługami opiekuńczymi) kontrakt socjalny. Pobyt w schroniskach jest odpłatny. Rada gminy w drodze uchwały ustala, w zakresie zadań własnych, szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia, do których zaliczane są również schroniska.

Ponadto Ośrodek wspiera rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewniona jest pomoc w formie wsparcia asystenta rodziny, który ma za zadanie zmienić stosunek osób w rodzinie do własnej sprawczości, zwiększyć ich poczucie wpływu na własne życie, oraz podnieść samoocenę. Indywidualna pomoc asystenta rodziny ma służyć rozwojowi kompetencji poszczególnych członków rodziny, osiąganiu wyznaczonych przez nich celów, wzbudzaniu w nich wiary we własne możliwości oraz motywowaniu do podejmowania działań, do tej pory uznawanych za niemożliwe. Działania asystenta i rodziny zmierzają do jej usamodzielnienia i pozostawienia dzieci w rodzinie, w środowisku zapewniającym im poczucie bezpieczeństwa i prawidłowy rozwój. Asystent wspiera rodziny w których występują problemy rodzinne a także te, które potrzebują pomocy w odzyskiwaniu zdolności prawidłowego funkcjonowania. Wsparcie rodziny w takiej formie wynika z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Wsparcie to realizowane jest także przy uczestnictwie i pomocy przedstawicieli innych instytucji zaangażowanych w pracę na rzecz

rodziny. Zakłada się realizację wsparcia przez okres 2 lat z możliwością jego przedłużenia, w sytuacjach tego wymagających. Wsparcie asystenta rodziny zakłada opracowanie z rodziną planu pracy, na podstawie którego realizowane są poszczególne działania, mające doprowadzić do usamodzielnienia się rodziny, nabyciu przez nią umiejętności samodzielnego rozwiązywania sytuacji konfliktowych, trudnych; nabycia umiejętności racjonalnego gospodarowania budżetem rodziny; właściwego pełnienia funkcji rodzicielskich.

Ważnym elementem pracy Ośrodka Pomocy Społecznej jest świadczenie pracy socjalnej prowadzonej przez pracowników socjalnych. Metodyka działania pracownika socjalnego zakłada m.in. poprzedzenie analizy sytuacji rodziny w oparciu o zasoby oraz jej ograniczenia, opracowaniem z rodziną/osobą celu dalszej pracy socjalnej oraz jej realizacji. Analizę sytuacji rodziny przeprowadza się za pomocą narzędzi takich jak kwestionariusz wywiadu środowiskowego lub innej specjalistycznej dokumentacji, służącej precyzyjnemu opracowaniu diagnozy rodziny. Świadczenie pracy socjalnej może odbywać się m.in. poprzez monitorowanie sytuacji osoby/rodziny, edukowanie, poradnictwo specjalistyczne, pomoc w przygotowaniu do pełnienia określonej roli społecznej. Istotą pracy socjalnej jest także podejmowanie różnego rodzaju interwencji np. odebranie dziecka wobec bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia lub wobec osób starszych pozostawionych bez należytej opieki albo doświadczających przemocy domowej. Działaniem w ramach pracy socjalnej jest także występowanie na rzecz osoby/rodziny do innych instytucji, celem objęcia pomocą według ich kompetencji. Natomiast praca socjalna z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, polega głównie na monitorowaniu ich sytuacji życiowej, edukowaniu w zakresie nabywania właściwych kompetencji wychowawczych, ocenianiu oraz opiniowaniu dla organizatorów pieczy zastępczej ich gotowości i motywacji do ponownego przejęcia opieki nad dzieckiem.

W ramach struktury Urzędu Miejskiego w Czechowicach-Dziedzicach został utworzony Wydział Świadczeń Społecznych. Jego głównym zadaniem jest wspieranie rodzin w postaci świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń wychowawczych.

Świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny realizowane są na podstawie następujących aktów prawnych:

- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych –obejmują: wypłatę świadczeń rodzinnych, opiekuńczych oraz opłatę składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego za osoby otrzymujące świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy i zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych.

- Ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów – w zakresie realizacji świadczeń z funduszu alimentacyjnego.
- Ustawy z 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, obejmujące wypłaty zasiłków dla opiekunów.
- Ustawy z 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, na podstawie której wypłacane są świadczenia z tytułu urodzenia dziecka.

Realizacja świadczeń wychowawczych „Rodzina 500+” w celu częściowego pokrycia wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych odbywa się na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Kolejną grupą świadczeń wypłacanych przez gminę Czechowice-Dziedzice są dodatki mieszkaniowe i energetyczne. Ich wypłata osobom spełniającym kryteria wynikające z ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych odbywa się na podstawie art. 9a ustawy. Wypłata dodatków mieszkaniowych jest zadaniem własnym gminy, w całości finansowana ze środków budżetu gminy. Natomiast wypłata dodatków energetycznych osobom spełniającym kryteria wynikające z ustawy Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. odbywa się na mocy tejże ustawy.

Wszystkie, poza dodatkiem mieszkaniowym, świadczenia i dodatki są realizowane w ramach zadań z zakresu administracji rządowej zleconych gminie. Środki na ich finansowanie pochodzą z budżetu państwa i są przekazywane gminie w formie dotacji celowej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czechowicach-Dziedzicach z inicjatywy Gminnej Rady Seniorów realizuje program „Koperta życia”. Założeniem programu jest szybkie udzielenie pomocy osobom w wieku powyżej 60 roku życia, w przypadku konieczności wezwania ratowników medycznych, w warunkach bezpośredniego zagrożenia życia lub w trakcie wizyty lekarskiej w domu. „Koperta życia” to pakiet składający się z karty informacyjnej, koperty i naklejki na lodówkę. Karta informacyjna jest źródłem informacji dla ratowników medycznych lub innych służb ratowniczych. Zawiera ona informacje o stanie zdrowia osoby uczestniczącej w programie, przyjmowanych lekach oraz kontakt do najbliższych. Koperta wraz z wypełnioną kartą ma być przechowywana w lodówce, na wewnętrznej części jej drzwi, gdzie w widocznym miejscu umieszczona jest naklejka informująca o udziale w programie. Jest to działanie znakomicie wpisujące się w potrzeby osób w wieku senioralnym i zwiększającym katalog dostępnych form wsparcia dla tej grupy mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice.

Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z Centrum Integracji Społecznej. Gmina Czechowice-Dziedzice w ramach porozumienia

z Fundacją Teatru Grodzkiego w Bielsku-Białej, jako podmiotu tworzącego Centrum Integracji Społecznej kieruje osoby do udziału w Centrum, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego. Celem Porozumienia jest współpraca w zakresie pomocy osobom wykluczonym z rynku pracy oraz ich integracji ze społeczeństwem poprzez przywrócenie im zdolności lub możliwości zatrudnienia.

Ponadto przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Czechowicach-Dziedzicach funkcjonuje Klub Integracji Społecznej. Jego zadaniem jest wspieranie osób bezrobotnych z terenu gminy Czechowice-Dziedzice korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Formuła klubu umożliwia wzrost aktywności życiowej i uzyskanie narzędzi do samodzielnego radzenia sobie z trudnościami, na jakie napotykają osoby długotrwale bezrobotne. Działalność klubu sprzyja aktywności uczestników w procesie zmian. Do głównych zadań Klubu Integracji Społecznej należy w szczególności:

- a) organizowanie i koordynowanie działań zmierzających do reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem,
- b) prowadzenie indywidualnego i grupowego specjalistycznego poradnictwa,
- c) analizowanie, diagnozowanie, ocena indywidualnego potencjału uczestniczek i uczestników, dobór odpowiednich form wsparcia,
- d) przygotowanie i realizowanie zajęć i treningów dla uczestniczek i uczestników KIS,
- e) organizowanie kursów zawodowych i staży dla uczestniczek i uczestników KIS,
- f) organizowanie i prowadzenie wsparcia grupowego.

Ośrodek Pomocy Społecznej - Dom Dziennego Pobytu

Dom Dziennego Pobytu jest ośrodkiem wsparcia zapewniającym pomoc w organizacji życia codziennego osobom starszym, niepełnosprawnym i samotnym, które ze względu na wiek, chorobę i niepełnosprawność wymagają takiej pomocy.

DDP zapewnia m.in.

- 1) Podstawowe świadczenia opiekuńcze, obejmujące:
 - a) udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,

- b) podnoszenie sprawności i aktywizowanie poprzez udział w terapii zajęciowej, treningach umiejętności oraz drobnych pracach na rzecz DDP.
- 2) Zaspokajanie potrzeb bytowych, polegających na:
- a) organizowaniu czasu wolnego w bezpieczny i godny sposób,
 - b) zapewnienie możliwości korzystania z urządzeń i środków ułatwiających dbanie o higienę osobistą,
 - c) zapewnieniu pomocy w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych,
 - d) zapewnieniu wyżywienia.
- 3) Zaspokajaniu potrzeb zdrowotnych w zakresie:
- a) pomocy w kontaktach z placówkami służby zdrowia,
 - b) ogólnej gimnastyki usprawniającej.
- 4) Działania wspomagające polegające na:
- a) umożliwieniu realizacji potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i towarzyskich,
 - b) stymulowaniu utrzymywania kontaktów z rodziną i najbliższym środowiskiem społecznym.

W miarę możliwości DDP zapewnia organizację świąt, uroczystości okazjonalnych, udział w imprezach kulturalnych, turystycznych i innych np. wspólne wyjścia na seanse filmowe do kina Świt.

Ośrodek Pomocy Społecznej - Świetlica "Zatoka"

Głównym zadaniem Świetlicy jest wspieranie rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych.

Praca opiekuńczo-wychowawcza w placówce polega przede wszystkim na zapewnieniu dzieciom posiłku, kształtowaniu nawyków prozdrowotnych oraz dbania o bezpieczeństwo. To także pomoc w nabywaniu podstawowych umiejętności i zasad społecznych, motywowanie do aktywności i odpowiedzialności za dobro wspólne, wdrażanie do samodzielności. Ponadto, organizacja różnorodnych form spędzania wolnego czasu oraz rozwijanie zdolności i zainteresowań (profilaktyka).

Realizowana jest również terapia pedagogiczna mająca na celu wyrównywanie braków w wiadomościach i umiejętnościach, poprzez indywidualizację środków i metod oddziaływania korekcyjnego,

motywowanie do nauki. To korygowanie zaburzeń poprzez ćwiczenie najsłabiej opanowanych umiejętności. To także praca nad zdobyciem przez wychowanków umiejętności radzenia sobie ze społecznymi i emocjonalnymi konsekwencjami niepowodzeń szkolnych.

Praca socjoterapeutyczna oparta jest na nabywaniu w grupie umiejętności społecznego i emocjonalnego funkcjonowania, poprzez rozwijanie umiejętności tworzenia i dostosowywania się do zasad grupowych, integrację grupy, budowanie w niej bezpieczeństwa i poczucia akceptacji, rozwijanie komunikacji, umiejętności rozpoznawania emocji i radzenia sobie z nimi.

Ośrodek Pomocy Społecznej - Noclegownia

Noclegownia działa w ramach struktury Ośrodka Pomocy Społecznej w Czechowicach-Dziedzicach i zapewnia schronienie bezdomnym mężczyznom, świadcząc tymczasową pomoc w postaci miejsca noclegowego, w ramach której umożliwia spędzenie nocy w warunkach gwarantujących ochronę życia i zdrowia. Z pobytu w Noclegowni korzystają osoby posiadające skierowanie wydane przez Ośrodek Pomocy Społecznej.

W dniach wolnych od pracy decyzję o przyjęciu podejmuje dyżurujący pracownik Noclegowni, klient następnego dnia zgłasza się w Ośrodku w celu wypełnienia stosownej ankiety i uzyskania skierowania. Placówka zapewnia nocleg w ciepłym i suchym pomieszczeniu, a także wykonanie zabiegów higienicznych, wypranie i wysuszenie odzieży. Ogólnodostępna kuchnia umożliwia przygotowanie we własnym zakresie prostych posiłków typu śniadania czy kolacje.

Dom Pomocy Społecznej "Złota Jesień"

Dom jest placówką przeznaczoną dla zapewnienia wsparcia i opieki osobom w podeszłym wieku wymagającym opieki całodobowej. Podstawowym przedmiotem działalności jest zapewnienie potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających. W ramach promowania przedmiotu działalności organizowane są przedsięwzięcia i wspólne działania mające na celu integrację mieszkańców Domu ze społecznością lokalną. Regularnie organizowane są spotkania mieszkańców Domu z przedstawicielami władz miasta, sąsiadami i mieszkańcami osiedla Centrum, młodzieżą szkół ponadpodstawowych, uczniami szkół podstawowych oraz dziećmi z przedszkoli, czy np. Zespołem Movimento Plus. Spotkania organizowane są cyklicznie, stając się stałym elementem w życiu mieszkańców Domu. Mieszkańcy uczestniczą też chętnie

w imprezach organizowanych, dla całej społeczności mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice, przez instytucje takie jak: Miejska Biblioteka Publiczna, Miejski Dom Kultury czy pracowników Komisariatu Policji w Czechowicach-Dziedzicach.

Indywidualnie, w miarę możliwości, podtrzymywane są kontakty mieszkańców z członkami ich rodzin. Dla każdego mieszkańca organizowane są urodziny, w których udział biorą pozostali mieszkańcy i rodziny jubilatów. Celem Domu jest również prowadzenie współpracy z innymi, o podobnym charakterze działalności jednostkami np. Domem Dziennego Pobytu lub Domem Opieki SOAR z Bielska-Białej. Od wielu lat mieszkańcy w/w jednostek spotykają się regularnie na wspólnych imprezach typu bal karnawałowy czy grill. W życiu mieszkańców w ramach współpracy ze społecznością lokalną ważną rolę odgrywają spotkania z wolontariuszami.

Wykorzystując artystyczne możliwości mieszkańców Domu przygotowywane są wspólnie z pensjonariuszami DDP inscenizacje, które prezentowane są podczas corocznego Międzynarodowego Przeglądu Umiejętności Amatorskich zespołów seniorów i osób niepełnosprawnych PUMA, organizowanego w Dąbrowie Górniczej.

Żłobek Miejski w Czechowicach-Dziedzicach

Głównym zadaniem żłobka jest opieka nad dziećmi w wieku do 3 lat. Poprzez swoje działania zapewnia dzieciom opiekę w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych. Zagwarantowana dzieciom jest ponadto właściwa opieka pielęgnacyjna, wychowawcza oraz edukacyjna. Prowadzone są zajęcia opiekuńczo-wychowawcze i edukacyjne, uwzględniające rozwój psychomotoryczny dzieci, właściwy do ich wieku.

Spółdzielnia Socjalna Czecho-Best

Spółdzielnia socjalna działa na terenie Czechowic-Dziedzic jako podmiot ekonomii społecznej – spółdzielnia pracy. Spółdzielnia Socjalna Czecho-Best realizuje usługi w następujących obszarach:

- usługi opiekuńcze,
- usługi rehabilitacyjne,
- wypożyczalnia sprzętu medycznego.

Całkowity dochód wypracowany w ramach prowadzonej przez Spółdzielnię działalności przeznaczany jest na rozwój świadczonych przez ten podmiot usług.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Głównym zadaniem Komisji jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu.

GKRPA inicjuje działania profilaktyczne na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w postaci:

- organizacji konferencji edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy,
- udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych lub przedsięwzięciach profilaktycznych,
- organizacji imprez profilaktycznych wzmacniających więzi rodzinne np. koncertów, pikników, festynów, przedsięwzięć, konkursów, przeglądów grup artystycznych promujących wartości rodzinne oraz zdrowy i trzeźwy styl życia (np. Jesienna Szkoła Profilaktyki),
- opracowania materiałów, ulotek o tematyce profilaktycznej oraz informującej o dostępnych miejscach pomocy w gminie,
- zakupu i dystrybucja materiałów edukacyjnych oraz informacyjnych na temat różnych problemów społecznych dla mieszkańców gminy oraz dla instytucji pomocowych.

Ponadto koordynowane są działania i programy profilaktyczne w szkołach w postaci realizacji działań profilaktycznych dotyczących różnorodnych zagrożeń społecznych np: alkoholu, cyberprzemocy, handlu ludźmi, sponsoringu, zaburzeń odżywiania, przemocy itp. Jak wiadomo, zachowania takie mogą bezpośrednio lub pośrednio prowadzić do uzależnienia. Komisja zajmuje się również wdrażaniem profesjonalnych i rekomendowanych programów profilaktycznych takich jak: rozwijanie komunikacji, zastępowanie agresji. Wdraża programy edukacyjne dla rodziców zwiększając ich kompetencje wychowawcze w obszarze profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci.

W zakresie rodzin, w których występują problemy alkoholowe, organizowana jest pomocy psychospołeczna i prawna, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Kierowane są osoby, zgłoszone do Komisji, na badania psychologiczno – psychiatryczne w przedmiocie

uzależnienia oraz kierowane są wnioski do sądu o orzeczenie poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. Utrzymana jest stała współpraca z zespołem interdyscyplinarnym (uczestnictwo w grupach roboczych) w myśl ustawy o przeciwdziałaniu przemocy. Ponadto prowadzony jest zespół motywujących, którego głównym zadaniem jest praca z osobami uzależnionymi oraz ich rodzinami.

Powiatowy Urząd Pracy

Na terenie Czechowic-Dziedzic działa Filia Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku -Białej. Głównym celem działalności PUP jest podejmowanie działań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Nałożone na Urząd Pracy cele są osiąmane bezpośrednio poprzez udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informację zawodową oraz pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy. Istotnym jest również udzielanie pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników przez pośrednictwo i działania informacyjne.

Bieżąca działalność Powiatowego Urzędu Pracy przyjmuje postać wsparcia osobom bezrobotnym poprzez skierowanie na szkolenia, staże, prace społecznie użyteczne, prace w ramach umów interwencyjnych, robót publicznych oraz w ramach refundacji kosztów doposażenia lub wyposażenia miejsca pracy. Ponadto udzielane jest wsparcie i aktywizacja zawodowa kobiet. Kluczowym jest również wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości poprzez udzielanie dotacji na podjęcie działalności gospodarczej, organizacja szkoleń indywidualnych i grupowych dla osób bezrobotnych.

2.2 Ochrona Zdrowia

W obszarze ochrony zdrowia na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w ramach podstawowej opieki zdrowotnej funkcjonują następujące ośrodki zdrowia:

1. NZOZ „SALUS”, ul. Sienkiewicza 8, Czechowice-Dziedzice
2. NZOZ „DIAGMED”, ul. Sienkiewicza 8, Czechowice-Dziedzice
3. NZOZ „Neuron”, ul. Sienkiewicza 8, Czechowice-Dziedzice

4. NZOZ „Ubezpieczalnia”, ul. Sienkiewicza 8, Czechowice-Dziedzice
ul. Bestwińska 15, Czechowice-Dziedzice oraz ul. Miliardowicka 64,
Ligota
5. NZOZ „HBB-MEDICA”, ul. Sienkiewicza 8 i ul. Nad Białką 1,
Czechowice-Dziedzice
6. NZOZ „Oftalmed”, ul. Sienkiewicza 8, Czechowice-Dziedzice
7. NZOZ „Laryngologia”, ul. Sienkiewicza 8, Czechowice-Dziedzice
8. NZOZ „SILESIA”, ul. Nad Białką 1, Czechowice-Dziedzice
9. NZOZ „HED-MED”, ul. Nad Białką 1B, Czechowice-Dziedzice
10. NZOZ „Simed”, ul. Plac Wolności 5, Czechowice-Dziedzice
11. NZOZ „FALMED”, ul. Krótka 4, Czechowice-Dziedzice
12. NZOZ Centrum Medyczne „Zdrowie”, ul. Traugutta 18A,
Czechowice-Dziedzice
13. NZOZ „Diamed”, ul. Kochanowskiego 4, Czechowice-Dziedzice
14. NZOZ Ośrodek Leczenia Uzależnień, ul. Nad Białką 1B,
Czechowice-Dziedzice

Wskaźnik liczby ludności przypadającej na aptekę w gminie Czechowice-Dziedzice wskazuje na łatwą dostępność do aptek na terenie gminy. Według danych GUS w 2017 roku na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w przeliczeniu na jedną aptekę przypadało 2 659 mieszkańców, dla porównania w kraju wartość tego wskaźnika wyniosła 2 882, a w woj. śląskim 2 980.

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice funkcjonuje Zespół Domowej Opieki Paliatywnej - Hospicjum Domowe oraz Poradnia Opieki Paliatywnej, prowadzone w ramach NZOZ „SALUS”. W ramach swojej działalności zapewniają hospicyjną opiekę nad nieuleczalnie chorymi pacjentami. Prowadzone jest leczenie objawowe, głównie jest to leczenie bólu lub innych objawów somatycznych, objawów psychicznych, cierpień duchowych i opieka socjalna. W skład Zespołu wchodzi: lekarz, pielęgniarka, psycholog oraz rehabilitant.

2.3 Edukacja

Wszystkie poniżej wymienione placówki oświatowe funkcjonują jako jednostki budżetowe, których organem prowadzącym jest gmina Czechowice-Dziedzice. Głównym źródłem finansowania oświaty dla gminy

jest tzw. część oświatowa subwencji ogólnej z budżetu państwa. Pozostałe środki finansowe, konieczne dla zabezpieczenia potrzeb w obszarze edukacji, pochodzą z budżetu gminy.

Na terenie gminy funkcjonują następujące placówki oświatowe:

1. Szkoła Podstawowa nr 1 w Czechowicach-Dziedzicach w Zespół Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Czechowicach-Dziedzicach
2. Szkoła Podstawowa nr 2 w Czechowicach-Dziedzicach
3. Szkoła Podstawowa nr 3 w Czechowicach-Dziedzicach
4. Szkoła Podstawowa nr 4 w Czechowicach- Dziedzicach
5. Szkoła Podstawowa nr 5 w Czechowicach-Dziedzicach
6. Szkoła Podstawowa nr 6 w Czechowicach-Dziedzicach (szkoła z klasami gimnazjalnymi)
7. Szkoła Podstawowa nr 7 w Czechowicach-Dziedzicach
8. Szkoła Podstawowa nr 8 w Czechowicach-Dziedzicach (szkoła z klasami gimnazjalnymi)
9. Szkoła Podstawowa nr 10 w Czechowicach-Dziedzicach (szkoła z klasami gimnazjalnymi) w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Czechowicach-Dziedzicach
10. Szkoła Podstawowa nr 1 w Ligocie
11. Szkoła Podstawowa nr 2 w Ligocie
12. Szkoła Podstawowa nr 3 w Ligocie
13. Szkoła Podstawowa w Zabrzegu (szkoła z klasami gimnazjalnymi)
14. Szkoła Podstawowa w Bronowie w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Bronowie
15. Przedszkole Publiczne nr 1 w Czechowicach-Dziedzicach w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Czechowicach-Dziedzicach
16. Przedszkole Publiczne nr 2 w Czechowicach-Dziedzicach
17. Przedszkole Publiczne nr 3 w Czechowicach-Dziedzicach
18. Przedszkole Publiczne nr 4a w Czechowicach-Dziedzicach w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Czechowicach-Dziedzicach
19. Przedszkole Publiczne nr 5 w Czechowicach-Dziedzicach
20. Przedszkole Publiczne nr 6 w Czechowicach-Dziedzicach
21. Przedszkole Publiczne nr 7 w Czechowicach-Dziedzicach
22. Przedszkole Publiczne nr 8 w Czechowicach-Dziedzicach
23. Przedszkole Publiczne nr 9 w Czechowicach-Dziedzicach
24. Przedszkole Publiczne nr 10 w Czechowicach-Dziedzicach
25. Przedszkole Publiczne nr 11, w Czechowicach-Dziedzicach
26. Przedszkole Publiczne w Zabrzegu
27. Przedszkole Publiczne w Ligocie

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice ma swoją siedzibę Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Do głównych działań podejmowanych przez Poradnię należy zaliczyć m.in. udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i logopedycznej dzieciom (w wieku od urodzenia) i młodzieży (do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej/ponadpodstawowej). Ponadto także ich rodzicom (opiekunom prawnym), nauczycielom, wychowawcom w zakresie wychowania i kształcenia. Istotnym elementem jest wsparcie i poradnictwo dla rodziców, nauczycieli i wychowawców dzieci objętych procesem diagnostycznym oraz zajęciami terapeutycznymi. Realizowane są również konsultacje indywidualne i grupowe. Poradnia podejmuje wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny, terapię rodzinną, zajęcia Szkoły dla Rodziców, grupę wsparcia dla rodziców, prelekcje i warsztaty dla rodziców, nauczycieli i wychowawców.

2.4 Kultura

Miejski Dom Kultury w Czechowicach-Dziedzicach

Wśród głównych zadań Miejskiego Domu Kultury należy wymienić rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice. Istotnym jest również wychowanie poprzez sztukę. Przejawem tego jest gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury. Zapewniane są również warunki dla funkcjonowania amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania sztuką.

Baczną uwagę przykłada się dla animacji ruchu regionalnego, poprzez wspieranie profesjonalnej i amatorskiej działalności artystycznej, upowszechnianie wiedzy o sztuce. Kluczowe miejsce zajmuje organizacja działalności środowiskowej w zespołach, świetlicach i wiejskich kołach zainteresowań. Miejski Dom Kultury w Czechowicach-Dziedzicach prowadzi kino, amatorskie zespoły artystyczne, Izbę Regionalną oraz galerie i wystawy artystyczne.

Rozpoznawalnymi i wpisującymi się w stały kalendarz imprez na terenie gminy Czechowice-Dziedzice są następujące przedsięwzięcia kulturalne.

1. Jesienny Festiwal Muzyczny Alkagran - Konkurs Akordeonowy im. A. Krzanowskiego - konkurs ma charakter międzynarodowy, poświęcony jest pamięci zmarłego kompozytora Andrzeja Krzanowskiego.
2. Organizacja Festiwali Filmowych: Tydzień Filmu Polskiego, Czechowickie Prezentacje Filmowe, Festiwal Dobrych Filmów, Wiosna Filmów, Dyskusyjny Klub Filmowy.
3. Amo Cantare - festiwal wokalny.

Miejska Biblioteka Publiczna

Podejmuje działania w obszarze kultury ze szczególnym uwzględnieniem promocji czytelnictwa dysponując bogatym zasobem książek i innych wydawnictw.

Godnym zwrócenia uwagi jest propagowanie kulturalnego spędzania wolnego czasu poprzez organizowanie zajęć plastycznych, wykładów i prelekcji z ciekawymi osobami. Przedsięwzięcia te adresowane są do mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice.

Ponadto prowadzona jest działalność w ramach tzw. „Akademii Pięknego Czasu”, której oferta kierowana jest do osób dorosłych. W ramach Akademii organizowane są: warsztaty językowe, komputerowe i zajęcia ruchowe.

2.5 Bezpieczeństwo

Straż Miejska w Czechowicach-Dziedzicach

Głównym celem działalności Straży Miejskiej jest zapewnienie spokoju, bezpieczeństwa i porządku w miejscach publicznych. Kontrola ruchu drogowego pod względem parkowania pojazdów. Kontrola dzikich wysypisk śmieci, usuwania odpadów z posesji prywatnych oraz firm.

Kontrola przyłączeń posesji do kanalizacji sanitarnej, kontrola spalania odpadów w piecach centralnego ogrzewania.

Zespół Interdyscyplinarny

Zespół jest organem powołanym przez Burmistrza Czechowic-Dziedzic. Głównym jego zadaniem jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, które jest realizowane w ramach procedury "Niebieskiej Karty". Podstawowymi działaniami jakie realizuje Zespół Interdyscyplinarny na terenie gminy są:

- diagnozowanie i monitorowanie problemu przemocy w rodzinie,
- czynności podejmowane i realizowane w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie wobec osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc,
- podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą w rodzinie.

Policja

Komisariat Policji w Czechowicach-Dziedzicach realizuje swoje działania w obszarze bezpieczeństwa i porządku publicznego. Podejmuje jednocześnie szereg inicjatyw, których celem jest zwiększenie zaufania do funkcjonariuszy Policji jak również przeciwdziałania i zapobieganie wzrostowi przestępczości na terenie gminy Czechowice-Dziedzice.

Wśród najistotniejszych inicjatyw godnymi zwrócenia uwagi są następujące programy.

1. Program „Dzielnicowy bliżej nas”, jest to faktyczne zbliżenie Policji do społeczeństwa i zainteresowanie go szeroko pojmowaną problematyką bezpieczeństwa. Innymi słowy uspołecznienie działań Policji. Najważniejszy jest jednak cel, którym jest szerokie otwarcie na problemy społeczności lokalnej, uspołecznienie działań Policji oraz zbudowanie zaufania pomiędzy Policją a obywatelami. Zaufania, które jest niezbędne dla aktywizacji społeczności lokalnej w działaniach skutkujących tworzeniem lokalnych koalicji działających na rzecz szeroko pojmowanego bezpieczeństwa.
2. Poczucie bezpieczeństwa należy do podstawowych potrzeb każdego człowieka i ma decydujący wpływ na funkcjonowanie każdej

społeczności. Dlatego ważnym było stworzenie narzędzi, które pozwolą na rzetelne i czytelne zidentyfikowanie i przedstawienie, m.in. społecznościom lokalnym, skali i rodzaju zagrożeń oraz instytucji współodpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Identyfikacja ta nie może przebiegać bez uwzględnienia oczekiwań społecznych. Takim właśnie narzędziem jest Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa (KMZB). Mapy zagrożeń należy traktować jako istotny element procesu zarządzania bezpieczeństwem publicznym, realizowanym w partnerstwie międzyinstytucjonalnym i społecznym. Powinny one służyć również optymalnej alokacji zasobów sprzętowo-kadrowych służb, w szczególności do podejmowania decyzji, w zakresie tworzenia komisariatów i posterunków Policji.

3. Kampania społeczna "Nie reagujesz – akceptujesz!". Celem przedsięwzięcia jest przede wszystkim ograniczenie liczby przestępstw szczególnie uciążliwych, poprzez zwiększenie świadomości obywatelskiej oraz wzmocnienie reakcji mieszkańców regionu na przypadki naruszenia prawa. Chodzi głównie o takie przestępstwa jak kradzieże, włamania, kradzieże samochodów, bójki i pobicia, przestępstwa rozbójnicze. A także o informowanie o kierujących, którzy będąc pod wpływem alkoholu decydują się usiąść za kierownicą. Poprzez takie działania Policja chce uwrażliwić mieszkańców na przypadki łamania prawa.

2.6 Organizacje Pozarządowe

Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice podejmuje działania znacząca liczba organizacji pozarządowych, które aktywnie współpracują z samorządem gminnym. Wśród najbardziej aktywnych NGO, realizujących swoją działalność statutową w poszczególnych obszarach, należy wymienić:

Ratownictwo i ochrona ludności

1. Śląski Oddział Okręgowy PCK - Grupa Ratownictwa Polskiego Czerwonego Krzyża Czechowice-Dziedzice, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Barlickiego 24

Ekologia, ochrona zwierząt i dziedzictwa narodowego

1. Polski Związek Działkowców – Rodzinny Ogród Działkowy „Relaks-Storczyk”, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Łukasiewicza

2. Regionalna Liga Hodowli Ptaków i Drobego Inwentarza w Czechowicach-Dziedzicach, 43-502 Czechowice-Dziedzice ul. Słowackiego 34
3. Fundacja „MAM KOTA NA PUNKCIE PSA”, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Adama Asnyka 7

Kultura, sztuka, dziedzictwo narodowe

1. Towarzystwo Przyjaciół Ligoty, 43-518 Ligota, ul. Miliardowicka 64
2. Towarzystwo Przyjaciół Czechowic-Dziedzic, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Niepodległości 42
3. Stowarzyszenie Chóru św. Józefa, 43-516 Zabrzeg, ul. Janoszka 16
4. Stowarzyszenie Przyjazny Zabrzeg im. Ks. Józefa Londzina, 43-516 Zabrzeg, ul. Karola Pytla 1
5. Fundacja im. Andrzeja Krzanowskiego, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Mickiewicza 28

Wypoczynek, turystyka i krajoznawstwo

1. Stowarzyszenie Obywatelskie Forum Samorządowe, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Traugutta 1
2. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca w Czechowicach-Dziedzicach, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Narutowicza 4
3. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Oddziału Rejonowego, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Słowackiego 34
4. Polski Związek Działkowców – Rodzinny Ogród Działkowy „Relaks-Storczyk”, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Łukasiewicza
5. Górnicze Stowarzyszenie Wędkarskie „SILESIA”, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Boczna 20
6. Polski Związek Działkowców – Rodzinny Ogród Działkowy „Irys”, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Waryńskiego 6
7. Towarzystwo Charytatywne im. Ojca Pio Koło nr 1, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Mickiewicza 37

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych

1. Stowarzyszenie Rodziców i Osób Niepełnosprawnych „Wsparcie”, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Traugutta 11
2. Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym „Razem”, 43-300 Bielsko-Biała, Pl. Opatrzności Bożej 20

3. CARITAS Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Matka Boża Różańcowa, 43-200 Pszczyna, ul. Św. Jadwigi 4
4. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, Koło w Pszczynie z siedzibą w Piasku, 43-211 Piasek ul. Dworcowa 27
5. Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa „WIELKIE SERCE”, 43-300 Bielsko-Biała, ul. Barlickiego 15/8
6. Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Wadami Słuchu i Wadami Wymowy, 43-200 Pszczyna, ul. Księżycowa 28a

3. Diagnoza sytuacji społeczno - ekonomicznej

Rozdział poświęcony diagnozie sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice w swojej głównej strukturze obejmuje obszary z zakresu demografii, rynku pracy oraz zagadnień będących przedmiotem oddziaływania systemu pomocy społecznej.

3.1 Struktura ludności w gminie

Gmina Czechowice-Dziedzice terytorialnie i administracyjnie wchodzi w skład powiatu bielskiego. Według stanu na koniec pierwszego półrocza 2018 roku liczba mieszkańców powiatu bielskiego wyniosła 164 416 osób, co stanowi 3,62% ogółu populacji województwa śląskiego. Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice końcem pierwszego półrocza 2018 roku zamieszkiwało 45 250 osób, co stanowi udział 1 % ogółu mieszkańców województwa śląskiego oraz 27,5 % udział w populacji powiatu. Gmina Czechowice-Dziedzice pod względem liczby mieszkańców zajmuje pierwszą pozycję wśród gmin wchodzących w skład powiatu. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 1 - Rozkład ludności powiatu bielskiego wg stanu na koniec I półrocza 2018 roku

Wyszczególnienie	Ludność ogółem	Udział ludności w ogólnej liczbie mieszkańców województwa śląskiego
ŚLĄSKIE	4540140	100,00%
Powiat bielski	164416	3,62%
gminy		
Szczyrk	5719	0,13%
Bestwina	11754	0,26%
Buczkowice	11248	0,25%
Czechowice-Dziedzice	45250	1,00%
Jasienica	23991	0,53%
Jaworze	7260	0,16%
Kozy	12947	0,29%
Porąbka	15559	0,34%
Wilamowice	17399	0,38%
Wilkowice	13289	0,29%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura ludności gminy Czechowice-Dziedzice na przestrzeni ostatnich 5 lat, w ujęciu udziału kobiet i mężczyzn wykazuje się stabilnością, niedostrzegane są znaczące odchylenia w rozkładzie tych grup populacji. Średnia wielkość udziału mężczyzn w populacji mieszkańców gminy w badanym okresie wyniosła 49%, a kobiet 51 %. Szczegółowe dane zawarto w poniższej tabeli.

Tablica nr 2 - Stan ludności wg miejsca zamieszkania i płci (stan na koniec I półrocza)

Wyszczególnienie	g. Czechowice-Dziedzice									
	2014		2015		2016		2017		2018	
	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
ogółem	44 848	100%	44 851	100%	45 075	100%	45 012	100%	45 250	100%
mężczyźni	21 741	48%	21 788	49%	21 906	49%	21 893	49%	21 974	49%
kobiety	23 107	52%	23 063	51%	23 169	51%	23 119	51%	23 276	51%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując strukturę mieszkańców powiatu bielskiego na przestrzeni lat 2008-2018 dostrzegalna jest tendencja wzrostowa w zakresie ogólnej liczby mieszkańców. W ciągu ostatnich 10 lat wzrost liczby mieszkańców powiatu osiągnął poziom ponad7%. Badając rozmieszczenie mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu bielskiego należy stwierdzić, że udział poszczególnych gmin w ujęciu liczby

ich mieszkańców wykazuje się stosunkową stabilnością, w latach 2016-2018 nie zachodziły żadne zmiany liczby mieszkańców, które miałyby dynamiczny charakter. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

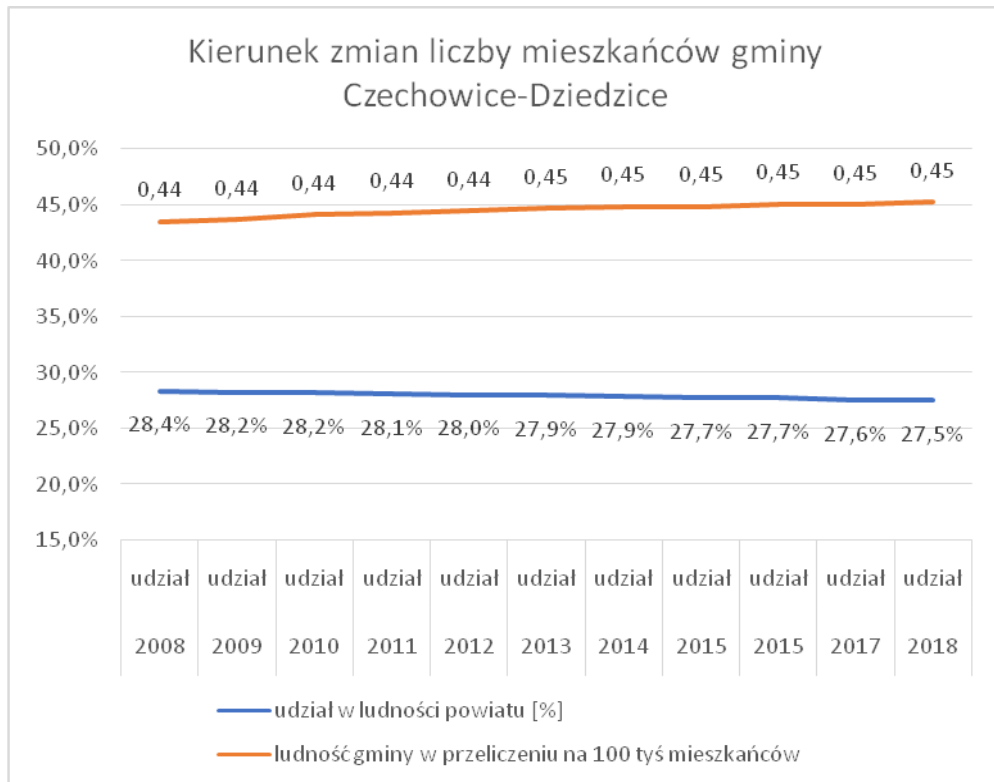
Tablica nr 3 - Liczba mieszkańców powiatu bielskiego wg miejsca zamieszkania w podziale na gminy w latach 2016-2018 (stan na I półrocze)

powiat / gmina	2016		2017		2018	
	liczba ogółem	udział	liczba ogółem	udział	liczba ogółem	udział
Powiat bielski	162 495	100%	163 367	100%	164 416	100%
Szczyrk	5 726	3,5%	5 714	3,5%	5 719	3,5%
Bestwina	11 441	7,0%	11 635	7,1%	11 754	7,1%
Buczkowice	11 126	6,8%	11 179	6,8%	11 248	6,8%
Czechowice-Dziedzice	45 075	27,7%	45 012	27,6%	45 250	27,5%
Jasienica	23 471	14,4%	23 756	14,5%	23 991	14,6%
Jaworze	7 145	4,4%	7 210	4,4%	7 260	4,4%
Kozy	12 747	7,8%	12 830	7,9%	12 947	7,9%
Porąbka	15 420	9,5%	15 514	9,5%	15 559	9,5%
Wilamowice	17 017	10,5%	17 206	10,5%	17 399	10,6%
Wilkowice	13 327	8,2%	13 311	8,1%	13 289	8,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Należy jednak stwierdzić, że w gminie Czechowice-Dziedzice zarysowuje się dość niekorzystna tendencja widoczna na tle całego powiatu. Odnotowywany jest wzrost nominalnej liczby mieszkańców, jednak analizując go przez pryzmat udziału w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu, dostrzegalna jest w tym zakresie dychotomia. Zmiany przebiegają w dwóch przeciwnych kierunkach. Zjawisko to zostało zaprezentowane na poniższym schemacie.

Schemat nr 3 – Porównanie tempa zmian liczby mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice do zmian udziału w liczbie mieszkańców powiatu bielskiego w latach 2008-2018 według stanu na koniec I półrocza

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ukazując dynamikę zmian liczby mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu bielskiego należy stwierdzić, że potwierdzają się obawy, co do niekorzystnego kierunku zmian demograficznych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice. W latach 2016-2018 dynamika przyrostu liczby mieszkańców osiągnęła maksymalną wartość na poziomie 0,4%, jednocześnie w 2017 roku miała odczyt ujemny. Na tle całego powiatu bielskiego, tylko dwie gminy (Szczyrk i Wilkowice) odnotowują gorsze wskaźniki w tym zakresie. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Reasumując należy zwrócić szczególną uwagę w działaniach na rzecz poprawy sytuacji demograficznej na terenie gminy Czechowice-Dziedzice. Pomimo, że gmina jest największą spośród wszystkich wchodzących w skład powiatu bielskiego, dynamika zmian demograficznych sugerują, że jest ona coraz rzadziej brana pod uwagę jako miejsce zamieszkania przez potencjalnych jej mieszkańców.

Tablica nr 4 – Dynamika zmian liczby mieszkańców w poszczególnych gminach za okres 2016-2018 (stan na I półrocze)

powiat / gmina	2016	2017		2018	
	liczba ogółem	liczba ogółem	zmian [%] [2016=100]	liczba ogółem	zmian [%] [2016=100]
Powiat bielski	162 495	163 367	0,5%	164 416	1,2%
Szczyrk	5 726	5 714	-0,2%	5 719	-0,1%
Bestwina	11 441	11 635	1,7%	11 754	2,7%
Buczkowice	11 126	11 179	0,5%	11 248	1,1%
Czechowice-Dziedzice	45 075	45 012	-0,1%	45 250	0,4%
Jasienica	23 471	23 756	1,2%	23 991	2,2%
Jaworze	7 145	7 210	0,9%	7 260	1,6%
Kozy	12 747	12 830	0,7%	12 947	1,6%
Porąbka	15 420	15 514	0,6%	15 559	0,9%
Wilamowice	17 017	17 206	1,1%	17 399	2,2%
Wilkowice	13 327	13 311	-0,1%	13 289	-0,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotną z punktu widzenia problemów społecznych jest struktura wiekowa mieszkańców powiatu. Skupiając się na grupie wiekowej powyżej 65 roku życia, która stanowi jeden z podstawowych obszarów oddziaływania jednostek pomocy społecznej, należy stwierdzić, że grupa ta z upływem lat ma coraz większy udział w populacji mieszkańców powiatu bielskiego. Podobnie proporcje te kształtują się w gminie Czechowice-Dziedzice, gdzie występuje jednoznacznie widoczny trend wzrostowy, co pokazują dane z lat 2015 – 2017, zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tablica nr 5 - Liczba mieszkańców w wieku 65 lat i więcej w latach 2015-2017 (stan na koniec roku)

powiat/gmina	funkcjonalne grupy wiekowe	2015		2016		2017	
		liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
powiat bielski	ogółem	162 128	100,00%	162 926	100,00%	164 003	100,00%
	65 i więcej	23 616	14,57%	24 506	15,04%	25 478	15,54%
gmina Czechowice-Dziedzice	ogółem	44 970	100,00%	44 970	100,00%	45 204	100,00%
	65 i więcej	6 609	14,70%	6 887	15,31%	7 257	16,05%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Badając strukturę wiekową w ujęciu grupy mieszkańców w wieku powyżej 65 lat, przeprowadzono analizę dynamiki przyrostu tej grupy. Jako bazowy przyjęto 2015 rok i w odniesieniu do niego zaprezentowano tempo przyrostu mieszkańców w wieku powyżej 65 lat. Analiza zaprezentowana w poniższej tabeli pokazuje, że wraz z upływem czasu, wzrasta w zdecydowanie większym tempie liczba mieszkańców w wieku

powyżej 65 roku życia. Wzrost ten na przestrzeni trzech lat (2015-2017) wyniósł prawie 8% na obszarze całego powiatu. Odnosząc tą zmianę do przyrostu mieszkańców ogółem, która w latach 2015-2017 osiągnęła wartość jedynie 1,16%, należy stwierdzić, że przyrost tej grupy mieszkańców powiatu bielskiego jest prawie siedmiokrotnie większy niż przyrost mieszkańców ogółem. Na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice proporcje te układają się bardzo podobnie, jednak ze zdecydowanie większym natężeniem dynamiki zmian. Przyrost liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia w okresie lat 2015-2017 osiągnął poziom zbliżony do 10% w stosunku do 0,5% przyrostu liczby mieszkańców ogółem, czyli dwudziestokrotnie większy. W najbliższej przyszłości będzie to miało ogromne znaczenie dla obciążenia powiatu oraz gminy w zakresie świadczeń socjalnych dla grupy seniorów. Odnosząc te wielkości do proporcjonalnie mniejszych odczytów przyrostu liczby mieszkańców ogółem, należy uznać, że sytuacja demograficzna gminy Czechowice-Dziedzice jednoznacznie wskazuje na rosnące wyzwania dla systemu pomocy społecznej w zakresie oddziaływań na rzecz seniorów. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 6 - Dynamika przyrostu mieszkańców w wieku 65 lat i więcej w ujęciu terytorialnym w latach 2015-2017 (stan na koniec roku)

powiat/gmina	funkcjonalne grupy wiekowe	2015	2016		2017	
		liczba	liczba	zmiana [%] 2015=100	liczba	zmiana [%] 2015=100
powiat bielski	ogółem	162 128	162 926	0,49%	164 003	1,16%
	65 i więcej	23 616	24 506	3,77%	25 478	7,88%
gm. Czechowice-Dziedzice	ogółem	44 970	44 970	0,00%	45 204	0,52%
	65 i więcej	6 609	6 887	4,21%	7 257	9,80%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Problem postępującego starzenia się społeczeństwa gminy Czechowice-Dziedzice dostrzegalny jest również w aspekcie podziału mieszkańców na grupy w wiek: przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Dodatkowo dla potrzeb prowadzonej analizy zostało wprowadzone rozróżnienie na kategorie wieku produkcyjnego mobilnego i niemobilnego. Kluczową kategorią obrazującą potencjał populacji jest udział w niej osób w wieku produkcyjnym, czyli ludność wykonującą pracę, która przynosi dochód lub bezrobotnych. Przedziały wiekowe opisujące wiek produkcyjny, przyjęte w statystyce dla potrzeb ekonomii klasyfikują:

- mężczyźni pomiędzy 18 - 64 rokiem życia,
- kobiety pomiędzy 18 - 59 rokiem życia.

Jak już wcześniej wspomniano kategoria wieku produkcyjnego została dodatkowo opisana podkategoriami:

- wieku produkcyjnego mobilnego– 18–44 lata mężczyźni i kobiety,
- wieku produkcyjnego niemobilnego– 45–64 lata mężczyźni i 45–59 lat kobiety.

Zaprezentowane w poniższej tabeli dane pokazują tendencję, utrzymującą się na przestrzeni lat 2015-2017, charakteryzuje się ona względnie stałym poziomem udziału mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice w wieku produkcyjnym. Jednocześnie w przyjętym przedziale czasowym odnotowywany jest stale rosnący udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co potwierdza wcześniejsze wnioski na temat postępującego starzenia się populacji mieszkańców gminy.

Tablica nr 7 - Ludność gminy Czechowice-Dziedzice w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w latach 2015-2017 (stan na koniec roku)

Wyszczególnienie	gmina Czechowice-Dziedzice					
	2015		2016		2017	
	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
ogółem	44 970	100,00%	44 970	100,00%	45 204	100,00%
w wieku przedprodukcyjnym	8 466	18,83%	8 432	18,75%	8 542	18,90%
w wieku produkcyjnym	28 062	62,40%	27 834	61,89%	27 606	61,07%
w wieku produkcyjnym mobilnym	17 745	39,46%	17 590	39,11%	17 543	38,81%
w wieku produkcyjnym niemobilnym	10 317	22,94%	10 244	22,78%	10 063	22,26%
w wieku poprodukcyjnym	8 442	18,77%	8 704	19,36%	9 056	20,03%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższe rozważania potwierdzają dane płynące z analizy wskaźnika obciążenia demograficznego. Liczba mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym wykazuje tendencję rosnącą od 2013 roku. Wartość tego wskaźnika na koniec 2017 roku osiągnęła poziom 32,8. Oznacza to, że na każdą osobę w wieku powyżej 65 roku życia przypadało trzy osoby w wieku produkcyjnym. Porównując tą proporcję liczoną dla obszaru województwa, gdzie na jednego mieszkańca w wieku poprodukcyjnym w 2017 roku przypadało poniżej trzech w wieku produkcyjnym. Należy stwierdzić, że sytuacja demograficzna gminy Czechowice-Dziedzice kształtuje się korzystniej.

Bardzo niekorzystnie kształtuje się liczba mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym przypadająca na sto osób w wieku przedprodukcyjnym. Odwołując się do poniższych danych można stwierdzić, że w 2017 roku na każdych 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało, aż 106 osób w wieku poprodukcyjnym. Takie rozkład danych wskazuje na bardzo szybkie tempo starzenia się społeczeństwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice. Na przestrzeni pięciu analizowanych lat wartość ta powiększyła się o 15% i w porównaniu do obszaru kraju, jak również województwa, stanowi to najszybsze tempo przyrostu populacji osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym, czyli tych, którzy dopiero w następnych latach będą wkraczać na runek pracy.

Niepokojący jest również rosnący udział mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym, czyli osób w wieku 0-17 lat lub tych, którzy już wyszli z rynku pracy; w stosunku do osób w wieku produkcyjnym. W gminie Czechowice-Dziedzice na koniec 2017 roku na jedną osobę w wieku produkcyjnym przypadało niespełna 2 osoby w wieku nieprodukcyjnym. Wielkość ta stale rośnie od 2013 roku, jednak dynamika tych zmian nie jest wysoka.

Korzystnym zjawiskiem charakterystycznym dla gminy Czechowice-Dziedzice jest to, że w porównaniu do obszarów: województwa i kraju, wskaźniki obciążenia demograficznego dla gminy przyjmują, w wartościach nominalnych, lepsze odczyty. **Jednak ich poziomy i tempo zmian wskazują na konieczność podejmowania zintensyfikowanych działań w kierunku budowania sieci wsparcia dla seniorów. Potwierdzają to dane zobrazowane w postaci wskaźników: obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz starości.** Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 8 - Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2013-2017

jednostka terytorialna	2013	2014	2015	2016	2017
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					
POLSKA	57,6	58,8	60,1	61,7	63,4
ŚLĄSKIE	56,7	58,2	59,9	61,8	63,8
powiat bielski	57,2	58,4	59,3	60,7	62,4
gm. Czechowice-Dziedzice	57,4	58,9	60,3	61,6	63,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					
POLSKA	101,2	105,2	109,1	112,7	115,5
ŚLĄSKIE	114,4	118,9	123,1	126,9	129,8
powiat bielski	89	92,2	94,7	97,1	99
gm. Czechowice-Dziedzice	91,9	96,5	99,7	103,2	106

jednostka terytorialna	2013	2014	2015	2016	2017
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					
POLSKA	29	30,2	31,4	32,7	34
ŚLĄSKIE	30,3	31,6	33	34,5	36
powiat bielski	26,9	28	28,9	29,9	31
gm. Czechowice-Dziedzice	27,5	28,9	30,1	31,3	32,8
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi					
POLSKA	21	21,9	22,8	23,9	25
ŚLĄSKIE	21,9	23	24,1	25,3	26,5
powiat bielski	19,5	20,2	21	21,8	22,8
gm. Czechowice-Dziedzice	19	20	21,1	22,2	23,6
wskaźnik starości (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej)					
POLSKA	14,7	15,3	15,8	16,4	17
ŚLĄSKIE	15,5	16,1	16,7	17,3	18
powiat bielski	13,7	14,1	14,6	15	15,5
gm. Czechowice-Dziedzice	13,4	14	14,7	15,3	16,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując strukturę ludności powiatu bielskiego przez pryzmat przyrostu naturalnego (w wartościach ogółem) należy stwierdzić, że charakterystyka w tym zakresie nie wskazuje na pozytywne tendencje. Saldo przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2013-2017 dla powiatu, ma co prawda wartość dodatnią, jednak na przestrzeni analizowanego okresu zarysowuje się trend spadkowy.

Zjawisko spadającego przyrostu naturalnego dostrzegalne jest zarówno na terenie powiatu bielskiego jak i województwa śląskiego. Porównując tą wielkość z danymi opisującymi obszar całej Polski zauważamy, że odczyt ten dla powiatu jest korzystniejszy, bowiem wykazuje w badanym okresie dodatnie saldo przyrostu naturalnego, gdzie dla obszaru Polski wartość tego parametru nie przekracza zera. Należy jednak pamiętać, o trendach spadkowych widocznych w dłuższym okresie czasu na terenach województwa i powiatu.

Dostrzegalna jest również tendencja do występowania większego przyrostu naturalnego na terenach wiejskich w stosunku do miejskich, co jest charakterystyczne dla wszystkich analizowanych obszarów. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 9 - Przyrost naturalny na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania w latach 2013-2017

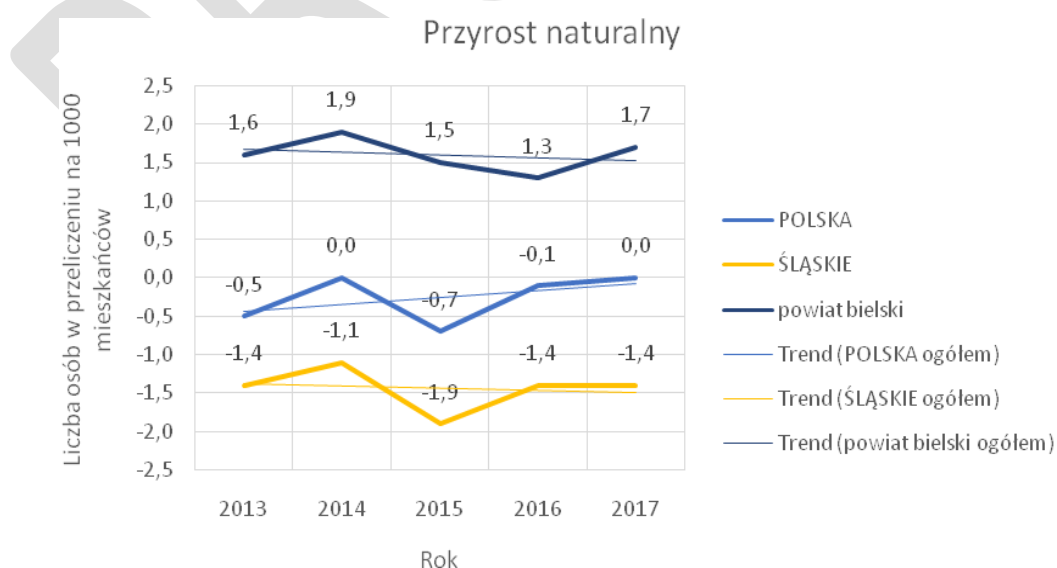
Region	Lokalizacje	2013	2014	2015	2016	2017
POLSKA	ogółem	-0,5	0,0	-0,7	-0,1	0,0
	w miastach	-0,9	-0,5	-1,1	-0,5	-0,5
	na wsi	0,2	0,7	-0,1	0,3	0,7
ŚLĄSKIE	ogółem	-1,4	-1,1	-1,9	-1,4	-1,4
	w miastach	-1,8	-1,6	-2,4	-1,7	-1,8
	na wsi	0,0	0,5	-0,4	-0,1	0,0
powiat bielski	ogółem	1,6	1,9	1,5	1,3	1,7
	w miastach	0,7	0,7	0,2	0,9	0,5
	na wsi	1,9	2,4	2,0	1,5	2,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W celu graficznego zobrazowania tendencji występujących w zakresie kształtowania się przyrostu naturalnego posłużymy się poniższym schematem, na którym pokazane zostały trendy występujące w wartościach ogółem dla poszczególnych obszarów.

Charakterystycznym jest to, że zarówno województwo śląskie jak i powiat bielski w analizowanym okresie odnotowują spadkowy trend dla przyrostu naturalnego. Natomiast dla obszary Polski trend ten przebiega wzrostowo w badanym okresie, jednak ma odczyty ujemne, co jest bardzo niekorzystne z punktu widzenia demograficznego. Powiat bielski utrzymuje swój przyrost naturalny na dodatnich poziomach, jednocześnie wyraźnie większych niż ma to miejsce na terenie województwa śląskiego.

Schemat nr 4 - Przyrost naturalny na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania w latach 2013 - 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym czynnikiem wpływającym na sytuację demograficzną terenu gminy Czechowice-Dziedzice jest zjawisko migracji wewnętrznych. Analiza salda migracji w latach 2013-2017 pokazuje, że w gminie i powiecie z roku na rok coraz mniej osób decyduje się na osiedlenie. Tendencja ta ma wyraźnie charakter spadkowy podobnie jak dla obszaru całego województwa śląskiego. Charakterystycznym jest jednak to, że w największym tempie spada saldo migracji wewnętrznych właśnie dla gminy Czechowice-Dziedzice, co należy odczytywać jako bardzo niekorzystne zjawisko. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 10 - Migracja wewnętrzna ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2013-2017

Jednostka terytorialna	saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności				
	2013	2014	2015	2016	2017
ŚLĄSKIE	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,7
powiat bielski	5,8	5	3,7	4,1	4
Czechowice-Dziedzice	2,7	0,2	2,2	1,9	1,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Badając zjawisko migracji należy odnieść się również do migracji zagranicznej, która dla obszaru gminy Czechowice-Dziedzice ma korzystny wpływ na sytuację demograficzną, chociaż jego skala nie jest wielka. Podobny obraz zauważalny jest na obszarze powiatu bielskiego. Natomiast odnosząc się do wielkości występujących na terenie województwa śląskiego, należy zauważyć, że w dalszym ciągu mamy do czynienia z ujemnym saldem migracji zagranicznej. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 11 - Migracja zagraniczna w latach 2013-2017

Jednostka terytorialna	Płeć	saldo migracji zagranicznych				
		2013	2014	2015	2016	2017
ŚLĄSKIE	ogółem	-5438	-3531	bd	-1128	-986
	mężczyźni	-2171	-1630	bd	-472	-407
	kobiety	-3267	-1901	bd	-656	-579
Powiat bielski	ogółem	-45	-32	bd	48	45
	mężczyźni	-12	-15	bd	31	21
	kobiety	-33	-17	bd	17	24
Czechowice-Dziedzice	ogółem	7	8	bd	30	22
	mężczyźni	6	4	bd	19	11
	kobiety	1	4	bd	11	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.2 Rynek pracy i bezrobocie

Analiza struktury bezrobocia w powiecie bielskim wykazuje jedną podstawową cechę, która jest charakterystyczna dla większości obszaru Polski, to jest dodatnią korelację powiatowej stopy bezrobocia ze stopą krajową i wojewódzką. Oznacza to, że wzrost i spadek bezrobocia przebiegają w tych samych kierunkach w tej samej jednostce czasu dla wszystkich obszarów. Szczegółowe dane dla okresu od 2010 do 2018 roku zawiera poniższa tabela.

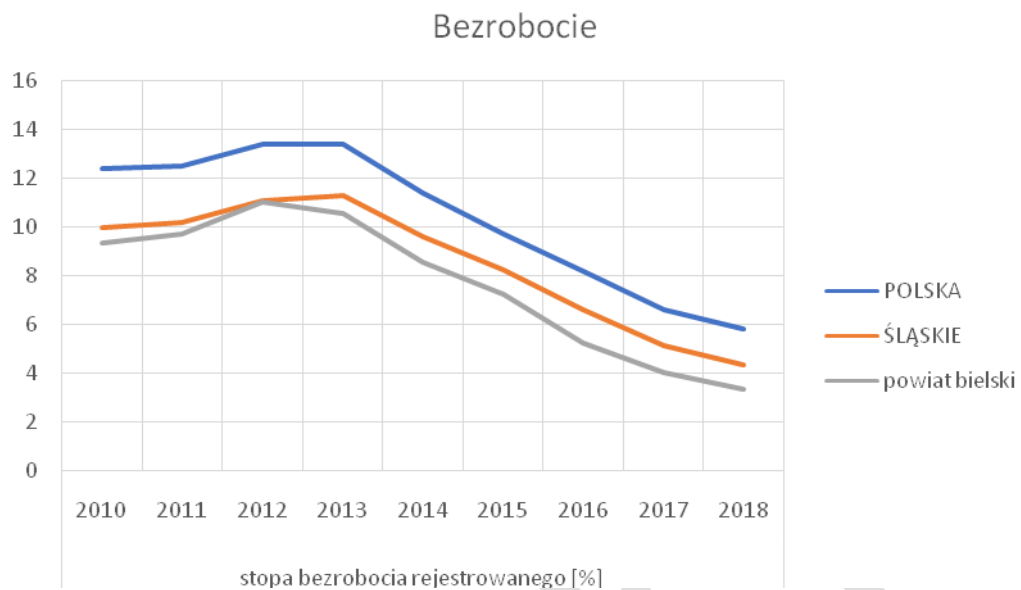
Tablica nr 12 - Stopa bezrobocia rejestrowanego wg stanu na koniec roku w latach 2010-2018

obszar	stopa bezrobocia rejestrowanego [%]								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
POLSKA	12,4	12,5	13,4	13,4	11,4	9,7	8,2	6,6	5,8
ŚLĄSKIE	10	10,2	11,1	11,3	9,6	8,2	6,6	5,1	4,3
powiat bielski	9,3	9,7	11	10,5	8,5	7,2	5,2	4	3,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przejściowym i jednorazowym zjawiskiem był szybszy wzrost stopy bezrobocia w powiecie bielskim w 2012 roku w porównaniu do pozostałych obszarów objętych badaniem. Trudno jest jednoznacznie wskazać przyczynę takie zachowania się rynku pracy. Jedną z nich mogła być zwiększona liczba nowo rejestrujących się bezrobotnych, planujących jednocześnie wyjazd za granicę. Należy zwrócić uwagę, że w okresie tym odnotowywana była największa fala emigracji podyktowana warunkami ekonomicznymi. Ponadto przełom lat 2012/2013 jest okresem najbardziej odczuwalnych skutków społeczno-ekonomicznych wywołanych kryzysem finansowym końca pierwszej dekady XXI wieku. W pozostałych latach tempo i kierunek zmian stopy bezrobocia przebiega harmonicznie na terenie wszystkich badanych obszarów, co zostało zaprezentowane na poniższym schemacie.

Schemat nr 5 - Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Reprezentacja bezrobotnych gminy Czechowice-Dziedzice w ujęciu według płci w latach 2014-2018 została zaprezentowana w poniższej tabeli. Z danych tam zawartych wynika, że na przestrzeni badanych lat średni udział kobiet w tej grupie wyniósł ponad 54%, a mężczyzn prawie 46%. W badanym okresie systematycznie zmniejsza się udział mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Tablica nr 13 - Bezrobotni zarejestrowani wg płci w latach 2014-2018

bezrobotni	gmina Czechowice-Dziedzice									
	2014		2015		2016		2017		2018	
	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
ogółem	1331	100,00%	1101	100,00%	904	100,00%	724	100,00%	647	100,00%
mężczyźni	641	48,16%	538	48,86%	406	44,91%	311	42,96%	283	43,74%
kobiety	690	51,84%	563	51,14%	498	55,09%	413	57,04%	364	56,26%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując populację bezrobotnych gminy Czechowice-Dziedzice pod względem grup wiekowych dostrzegamy, że najliczniejszą reprezentację stanowią osoby w wieku powyżej 50 roku życia, średni ich udział w ogóle bezrobotnych na przestrzeni 2014-2018 roku stanowi prawie 31%. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela. Charakterystycznym jest jednak to, że w analizowanym okresie udział tej grupy systematycznie maleje. Na koniec 2018 roku udział tych osób w ogóle bezrobotnych spadł poniżej 28%.

Niepokojącym jest utrzymujący się udział osób w wieku do 30 roku życia w ogólnej grupie bezrobotnych. W latach 2015-2018 średni udział tej grupy znajdował się na poziomie przekraczającym

21%. Jednocześnie zauważalny jest malejący udział w ogóle bezrobotnych dla grupy wiekowej do 25 roku życia. Może to sugerować, że bezrobotni w wieku 25-30 lat spotykają się ze zwiększonymi trudnościami adaptacyjnymi na rynku pracy. Wobec czego, należy skoncentrować działania służb pomocy społecznej i rynku pracy, w kierunku zwiększonej aktywizacji osób bezrobotnych w wieku 25-30 roku życia.

Pozytywnym czynnikiem w zakresie kształtowania się stopy bezrobocia na terenie gminy Czechowice-Dziedzice jest m.in. wyraźny spadek udziału osób długotrwale bezrobotnych, gdzie od 2014 roku został on zredukowany z prawie 55% do 46%. Ponadto również korzystnie należy odczytywać spadający udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia.

Tablica nr 14 - Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w latach 2014-2018 (stan na koniec roku)

podział bezrobotnych	gmina Czechowice-Dziedzice									
	2014		2015		2016		2017		2018	
	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
ogółem	1331	100,00%	1101	100,00%	904	100,00%	724	100,00%	647	100,00%
do 25 roku życia	168	12,62%	102	9,26%	90	9,96%	64	8,84%	55	8,50%
do 30 roku życia	bd	bd	233	21,16%	195	21,57%	150	20,72%	139	21,48%
powyżej 50 roku życia	407	30,58%	361	32,79%	295	32,63%	223	30,80%	181	27,98%
długotrwale bezrobotni	730	54,85%	563	51,14%	431	47,68%	335	46,27%	298	46,06%

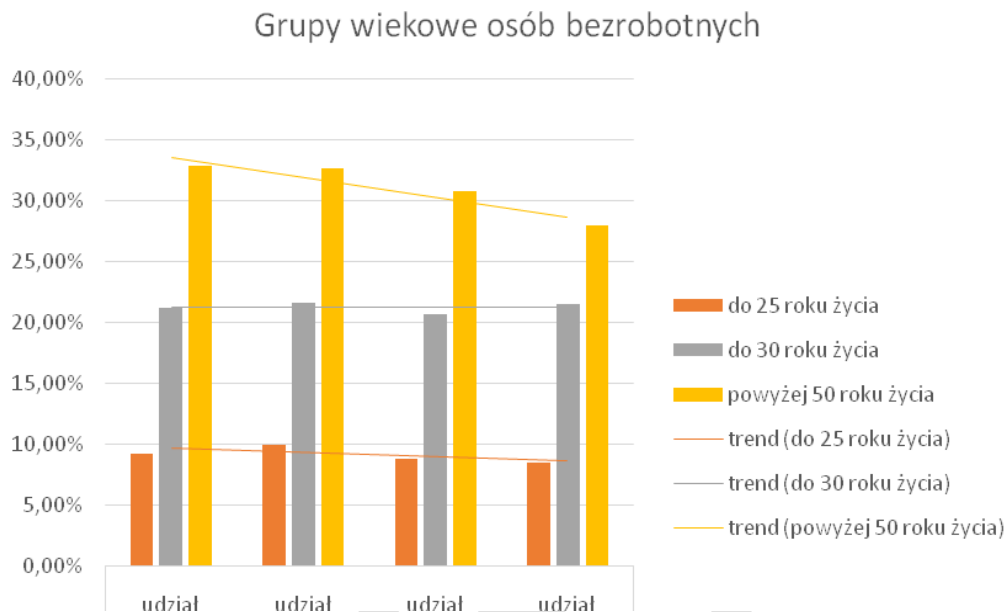
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Charakterystyczną cechą rynku pracy na terenie gminy Czechowice-Dziedzice jest fakt, że utrzymuje się na stałym poziomie, udział liczby bezrobotnych w grupie wiekowej do 30 roku życia, przy jednoczesnym spadku liczby bezrobotnych w wieku do 25 roku życia.

Ponadto w grupie wiekowej powyżej 50 roku życia, pomimo spadającej stopy bezrobocia, udział tych osób w ogólnej grupie bezrobotnych utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie. Podobnie zjawisko to kształtuje się w grupie osób długotrwale bezrobotnych. Jak pokazano na poniższym schemacie, sytuacja taka występuje, pomimo stale poprawiającej się koniunktury na rynku pracy. **Takie ukształtowanie struktury bezrobocia w gminie rodzi ryzyko trwałego wykluczenia osób zwłaszcza w wieku 50+, które pomimo swojego doświadczenia zawodowego i możliwości świadczenia pracy będą szczególnie narażone na pozostawanie poza rynkiem**

pracy. Niezbędnym więc jest podejmowanie działań ukierunkowanych na ich aktywizację.

Schemat nr 6 - Grupy wiekowe osób bezrobotnych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w okresie 2015-2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura bezrobotnych powiatu bielskiego, analizowana pod kątem ich wykształcenia na przestrzeni lat 2014-2018, wskazuje na rosnący udział grupy osób z wyższym wykształceniem. Wyraźnie spada natomiast udział bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym, dynamika tego spadku jest wyższa w porównaniu do dynamiki przyrostu liczby osób bezrobotnych legitymujących się wyższym wykształceniem.

Pomimo poprawy sytuacji na runku pracy, liczba osób bezrobotnych z wykształceniem średnim zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym, utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie. Wśród grup osób bezrobotnych analizowanych przez pryzmat ich wykształcenia, na terenie powiatu bielskiego, jako znacząco liczne należy wymienić przede wszystkim osoby z wykształceniem:

- zawodowym,
- gimnazjalnym i niższym,
- policealnym, średnim zawodowym.

Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 15 - Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w latach 2014-2018

Wykształcenie	powiat bielski				
	2014	2015	2016	2017	2018
ogółem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
wyższe	12,80%	13,50%	14,63%	16,04%	15,65%
policealne, średnie zawodowe	20,94%	21,56%	23,04%	21,12%	22,76%
średnie ogólnokształcące	7,71%	7,18%	8,17%	8,25%	8,44%
zasadnicze zawodowe	34,95%	33,24%	31,48%	30,81%	29,81%
gimnazjalne i poniżej	23,60%	24,52%	22,68%	23,78%	23,33%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Osoby długotrwale bezrobotne na terenie powiatu bielskiego w badanym okresie (średniorocznie) stanowiły grupę ponad 36% ogółu bezrobotnych. Proporcje te w rozbiciu na płeć charakteryzują się rozkładem takim, że udział kobiet był większy średnio o ponad 1,5% w stosunku do liczby mężczyzn pozostających bez pracy przez ponad jeden rok. **Jednakże znamienne jest, że w grupie bezrobotnych w wieku 55-64 lat w latach 2014-2018, średniorocznie prawie co druga osoba była długotrwale bezrobotna. Grupa ta wymaga szczególnego zainteresowania ze strony służb rynku pracy, konieczne są działania ukierunkowane na ich aktywizację zawodową.** Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 16 - Bezrobotni zarejestrowani, pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok w latach 2014-2018

udział bezrobotnych, pozostających bez pracy dłużej niż rok, w grupach:	powiat bielski				
	2014	2015	2016	2017	2018
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
ogółem w % bezrobotnych ogółem	42,6	43,0	36,5	28,8	31,5
mężczyźni w % bezrobotnych mężczyzn	42,6	42,6	36,2	26,4	30,7
kobiety w % bezrobotnych kobiet	42,7	43,4	36,7	30,9	32,2
w % ludności aktywnej zawodowo	3,6	3,1	1,9	1,2	1,0
bezrobotni w wieku 55-64 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem	53,5	55,8	49,6	40,7	40,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura osób bezrobotnych na terenie powiatu bielskiego w latach 2014-2018 analizowana z perspektywy niepełnosprawności pokazuje, że udział tej grupy w ogóle bezrobotnych sukcesywnie spada. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 17 - Niepełnosprawni zarejestrowani w urzędzie pracy wg płci w latach 2014-2018

Wyszczególnienie	powiat bielski				
	2014	2015	2016	2017	2018
ogółem					
ogółem	416	332	233	203	184
z prawem do zasiłku	59	52	51	43	48
mężczyźni					
ogółem	228	179	126	121	98
z prawem do zasiłku	26	14	18	21	16
kobiety					
ogółem	188	153	107	82	86
z prawem do zasiłku	33	38	33	22	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując strukturę bezrobocia w powiecie bielskim pod względem stażu pracy wnioskujemy, że najliczniejszą grupę stanowią bezrobotni ze stażem pracy 1-5 lat. Średnio rocznie na przestrzeni 2014-2018 roku wykazywali oni udział w ogóle bezrobotnych na ponad 20%. Drugą grupę pod względem udziału w ogóle bezrobotnych stanowią osoby ze stażem pracy 10-20 lat, średnio 19,5% udziału na przestrzeni badanego okresu. Natomiast na trzecim miejscu wymienić należy trzy grupy osób tj. bezrobotni ze stażem pracy 20-30 lat; o stażu pracy 5-10 lat oraz grupa posiadające staż pracy poniżej 1 roku. Wszystkie te przedziały są opisywane bardzo zbliżonymi charakterystykami udziału w ogóle bezrobotnych, ich średni udział mieści się w zakresie 14-17% na przestrzeni lat 2014-2018.

Należy jednak zwrócić uwagę na grupę bezrobotnych posiadającą doświadczenie zawodowe w przedziale 5-10 lat, której udział systematycznie rośnie w badanym okresie, podobnie zachowuje się grupa osób z doświadczeniem 1-5 lat. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 18 - Bezrobotni zarejestrowani wg stażu pracy w okresie 2014-2018 roku

Wyszczególnienie	powiat bielski									
	2014		2015		2016		2017		2018	
	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
ogółem	9654	100,00%	8190	100,00%	6068	100,00%	4726	100,00%	3884	100,00%
bez stażu pracy	860	8,91%	580	7,08%	348	5,74%	248	5,25%	202	5,20%
1 rok i mniej	1276	13,22%	1166	14,24%	858	14,14%	648	13,71%	558	14,37%
1 - 5 lat	1922	19,91%	1616	19,73%	1222	20,14%	1012	21,41%	804	20,70%
5 - 10 lat	1504	15,58%	1288	15,73%	996	16,41%	854	18,07%	688	17,71%
10 - 20 lat	1830	18,96%	1640	20,02%	1218	20,07%	884	18,71%	768	19,77%
20 - 30 lat	1658	17,17%	1376	16,80%	1014	16,71%	760	16,08%	602	15,50%
powyżej 30 lat	604	6,26%	524	6,40%	412	6,79%	320	6,77%	262	6,75%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3 Profil społeczny osób korzystających z pomocy społecznej

Diagnoza sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Czechowice-Dziedzice została przeprowadzona w aspekcie powodów przyznania wsparcia. Szczegółowe zestawienie wszystkich zidentyfikowanych powodów na terenie gminy za okres trzech lat tj. 2016 – 2018, zawiera poniższa tabela. Analiza zaprezentowanych danych wskazuje, że wśród trzech najistotniejszych zagadnień, w których obszarze skupiają się działania służby pomocy społecznej, wymienić należy m.in. problemy: długotrwałej lub ciężkiej choroby, ubóstwa oraz niepełnosprawności. Zważyć należy, że we wszystkich kategoriach problemów społecznych na terenie gminy występuje tendencja spadkowa, zarówno w zakresie liczby rodzin jaki i osób je zamieszkujących.

Dokonując pogłębionej analizy problemów społecznych, zostało wyszczególnionych łącznie siedem zagadnień, które wymagają szerszego omówienia. Wśród nich należy wymienić: długotrwałą lub ciężką chorobę, ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzebę ochrony macierzyństwa oraz alkoholizm. Jako kryterium wyboru przyjęto liczbę osób zamieszkujących rodziny dotknięte tymi zjawiskami. W dalszej części niniejszej diagnozy zostaną omówione wszystkie te problemy z uwzględnieniem skali ich występowania.

Tablica nr 19 - Powody przyznania pomocy w latach 2016-2018 na terenie gminy Czechowice-Dziedzice

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM			LICZBA OSÓB W RODZINACH		
	ROK					
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
UBÓSTWO	362	311	300	835	665	574

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM			LICZBA OSÓB W RODZINACH		
	ROK					
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
SIEROCTWO	0	0	0	0	0	0
BEZDOMNOŚĆ	41	37	40	42	38	40
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	112	79	66	513	352	294
w tym: WIELODZIETNOŚĆ	63	39	28	350	215	159
BEZROBOCIE	234	200	186	613	472	419
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	253	240	243	534	462	430
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	375	256	353	799	669	619
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	177	151	135	537	416	371
w tym: RODZINY NIEPEŁNE	100	76	63	306	232	193
RODZINY WIELODZIETNE	38	24	21	200	130	114
PRZEMOC W RODZINIE	21	14	9	63	38	22
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	0	0	0	0	0	0
ALKOHOLIZM	101	96	77	163	153	121
NARKOMANIA	9	9	5	12	22	10
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	21	18	14	41	31	16
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY LUB OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ	0	0	0	0	0	0
ZDARZENIE LOSOWE	1	6	5	2	11	7
SYTUACJA KRYZYSOWA	3	3	5	6	6	9
KŁĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0	0	0	0	0	0
Suma końcowa	1710	1420	1438	4160	3335	2932

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.1 Długotrwała lub ciężka choroba

Obszarem, który ma największy udział wśród powodów przyznawania pomocy jest problem występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby. W analizowanym okresie na terenie gminy Czechowice-Dziedzice średniorocznie dotkniętych tym problem było 328 rodzin. Problem długotrwałej lub ciężkiej choroby, na terenie gminy, wykazuje tendencję spadkową w zakresie liczby osób zamieszkujących rodziny nim dotknięte. Na przestrzeni lat 2016-2018 liczba osób w tym obszarze zmniejszyła się o prawie 23%. Jednocześnie widzimy, że od 2016 roku liczba rodzin, które wymagają wsparcia nie zmniejsza się w takim samym tempie. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

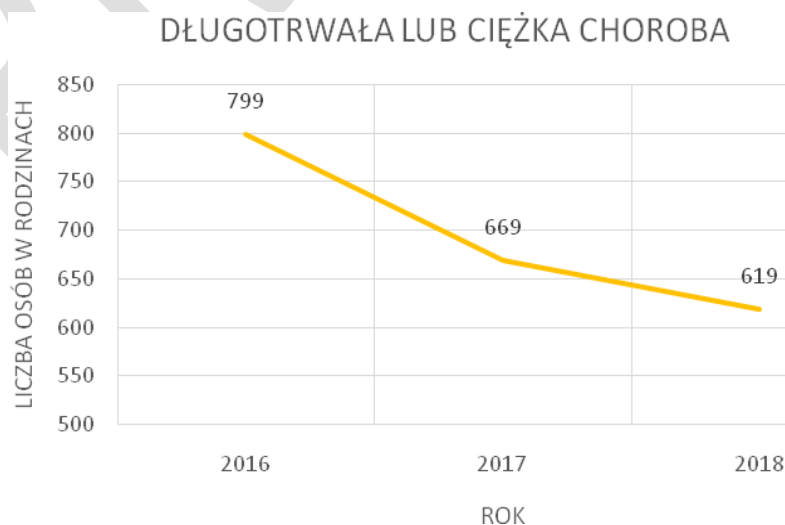
Tablica nr 20 - Problem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA		
	ROK		
	2016	2017	2018
LICZBA OSÓB W RODZINACH	799	669	619

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Graficzną prezentację tempa spadku osób wymagających pomocy z uwagi długotrwałej lub ciężkiej choroby przedstawia poniższy wykres.

Schemat nr 7 - Liczba osób w rodzinach dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.2 Ubóstwo

Kolejnym obszarem, który posiada znaczący udział wśród powodów przyznawania pomocy jest ubóstwo. W skali całej gminy średniorocznie 324 rodziny korzystały z tej formy wsparcia w latach 2016-2018. Biorąc pod uwagę liczbę osób zamieszkujących w rodzinach objętych pomocą możemy mówić o średniej liczbie 691 osób rocznie w analizowanym okresie. Charakterystycznym jednak jest to, że problem ubóstwa systematycznie maleje na przestrzeni lat 2016-2018. Spadek liczby rodzin dotkniętych ubóstwem sięgnął 17% w okresie poddanym diagnozie. Natomiast liczba osób w rodzinach dotkniętych tym problemem skokowo zmniejszyła się o 20% w 2017 roku i o 14% w 2018 roku. Tendencja ta jest z pewnością efektem spadającej stopy bezrobocia, rosnącej kwoty minimalnego miesięcznego wynagrodzenia oraz programu Rodzina 500 plus. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela. Udział osób dotkniętych ubóstwem na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w 2018 roku szacuje się na poziomie 1,3%.

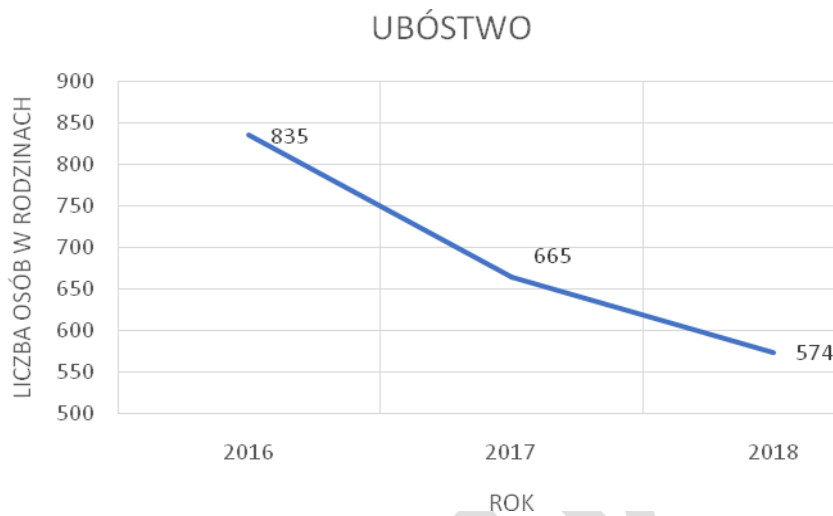
Tablica nr 21 - Problem ubóstwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	UBÓSTWO		
	ROK		
	2016	2017	2018
LICZBA OSÓB W RODZINACH	835	665	574

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Problem ubóstwa na terenie gminy w latach 2016-2018 systematycznie maleje i tempo jego spadku należy uznać za zadowalające. Graficzną prezentację tego zjawiska zawarto na poniższym schemacie.

Schemat nr 8 - Liczba osób w rodzinach dotkniętych ubóstwem na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.3 Niepełnosprawność

Problem niepełnosprawności w gminie Czechowice-Dziedzice jest trzecim pod względem skali występowania zjawiskiem, które znacząco absorbują zasoby struktur pomocy społecznej.

W okresie 2016-2018 roku, średnio rocznie 245 rodziny były objęte działaniami, jednocześnie w analizowanym okresie liczba osób w rodzinach dotkniętych problemem niepełnosprawności średnio wyniosła 475 rocznie. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

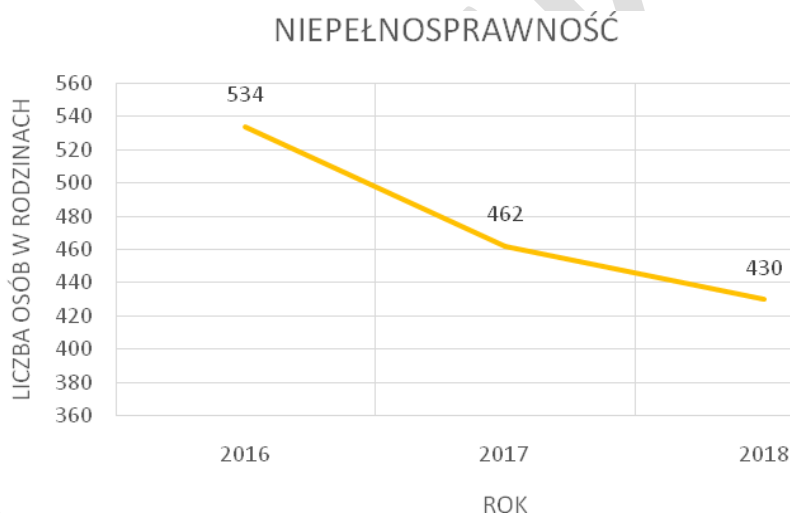
Tablica nr 22 - Problem niepełnosprawności na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ		
	ROK		
	2016	2017	2018
LICZBA OSÓB W RODZINACH	534	462	430

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Diagnostując zjawisko niepełnosprawności na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018, należy zwrócić uwagę, że przy znaczącym (o 19%) zmniejszeniu się liczby osób w rodzinach dotkniętych niepełnosprawnością, spadek liczby rodzin w tym samym okresie wyniósł zaledwie 4%. Obecna struktura środowiska osób niepełnosprawnych rodzi wyzwania dla gminnych jednostek działających w obszarze pomocy społecznej, ochrony zdrowia oraz edukacji. Graficzne ujęcie zmian zachodzących w obszarze niepełnosprawności na terenie gminy zostało zaprezentowane na poniższym wykresie.

Schemat nr 9 - Liczba osób w rodzinach dotkniętych niepełnosprawnością na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.4 Bezrobocie

Problem bezrobocia został szeroko omówiony w rozdziale 3.2 – Rynek pracy i bezrobocie. Obecnie zjawisko to zostanie zaprezentowane w aspekcie ilości osób w rodzinach, które z powodu bezrobocia zostały objęte systemem pomocy społecznej na terenie gminy Czechowice-Dziedzice. W ujęciu tym widoczna jest tendencja spadkowa na przestrzeni lat 2016-2018. Jednakże z uwagi na skalę zjawiska, które zostało zaprezentowane w poniższej tabeli, problem bezrobocia pozostaje wciąż bardzo istotnym i wymagającym podejmowania działań ze strony zarówno służb pomocy społecznej jak również rynku pracy.

Tablica nr 23 - Problem bezrobocia na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

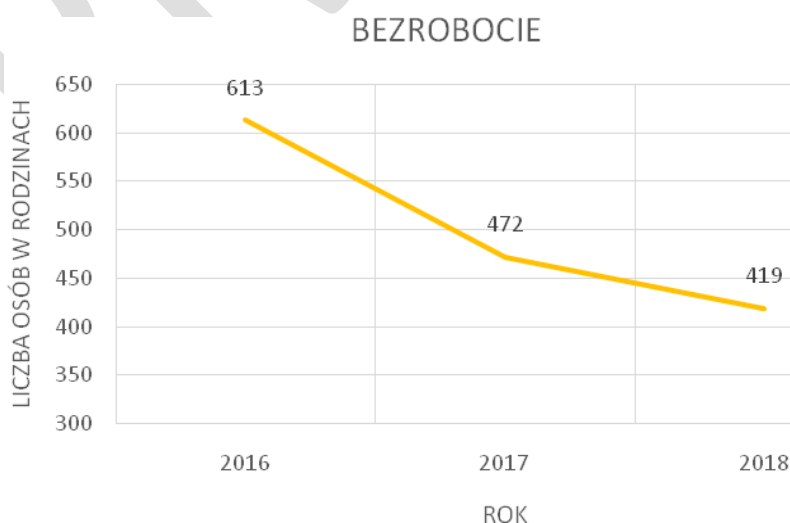
Wyszczególnienie	BEZROBOCIE		
	ROK		
	2016	2017	2018
LICZBA OSÓB W RODZINACH	613	472	419

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Diagnoza przeprowadzona we wcześniejszych rozdziałach pokazuje, że problem bezrobocia w powiecie bielskim od 2013 roku wkroczył na bardzo wyraźną ścieżkę spadkową. W całym badanym okresie stopa bezrobocia rejestrowanego liczona dla powiatu znajduje się poniżej wielkości odnotowywanych dla województwa śląskiego oraz obszaru całego kraju. Widoczne jest to również z perspektywy systemu pomocy społecznej.

Należy jednak pamiętać, że w latach 2016-2018 problem bezrobocia dostrzegany z perspektywy oddziaływań systemu pomocy społecznej na terenie gminy Czechowice-Dziedzice, znajdują się na czwartym miejscu pod względem intensywności jego występowania i skali oddziaływań. Rodzi to, w perspektywie najbliższych lat, konieczność odpowiedniego doboru instrumentów przeciwdziałających niekorzystnym skutkom problemu bezrobocia wśród mieszkańców gminy. Graficzne ujęcie zmian w obszarze problemu bezrobocia, analizowane przez pryzmat klientów pomocy społecznej, zostało zaprezentowane na poniższym schemacie.

Schemat nr 10 - Liczba osób w rodzinach dotkniętych problemem bezrobocia na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.5 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Kolejnym pod względem częstotliwości występowania na terenie gminy Czechowice-Dziedzice jest problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Na przestrzeni lat 2016-2018 generalnie wykazuje on tendencję spadkową. W badanym okresie każdego roku średnio 441 osób, zamieszkujących rodziny dotknięte tym problemem, korzystało z wsparcia systemu pomocy społecznej. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

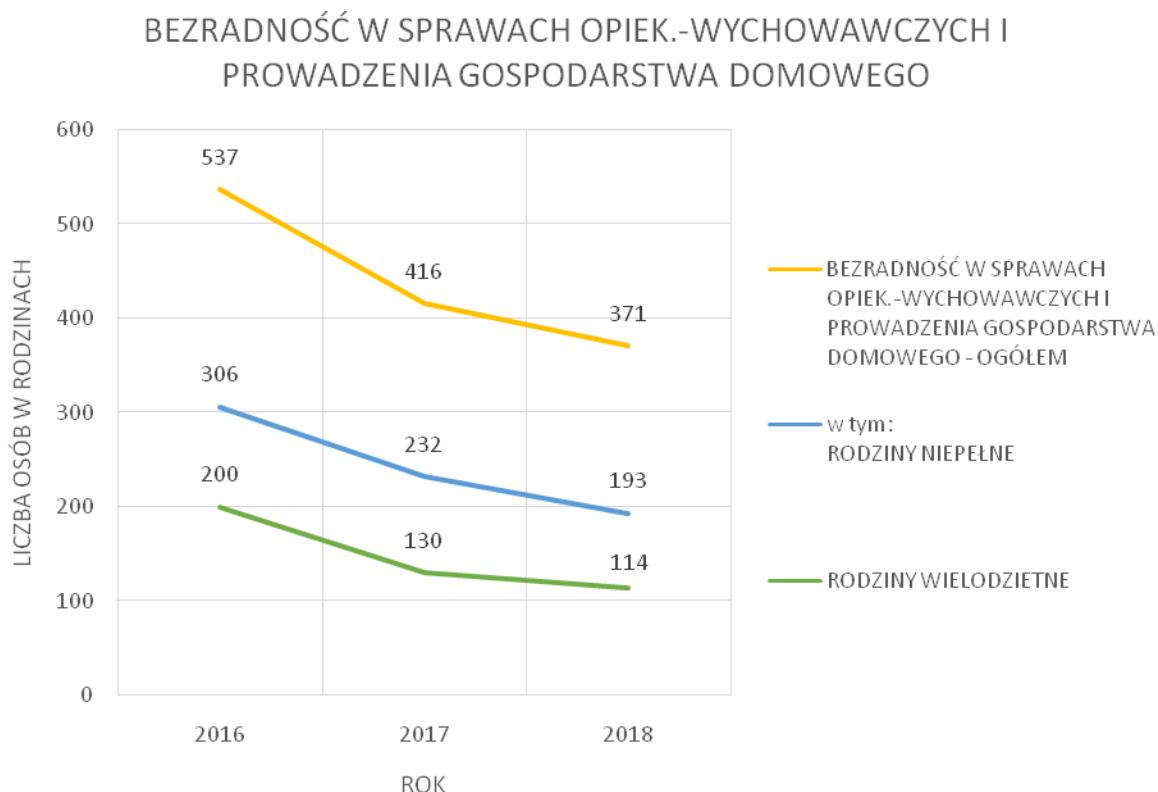
Tablica nr 24 - Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA OSÓB W RODZINACH		
	ROK		
	2016	2017	2018
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	537	416	371
w tym:			
RODZINY NIEPEŁNE	306	232	193
RODZINY WIELODZIETNE	200	130	114

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Na przestrzeni lat 2016-2018 odnotowany został ponad 30% spadek liczby osób zamieszkujących rodziny dotknięte problemem bezradności. Jednocześnie tempo spadku liczby rodzin dotkniętych tymże problemem w badanym okresie wyniosło blisko 24%. Według danych z końca 2018 roku, wśród osób zamieszkujących, tego rodzaju rodziny statystycznie prawie co druga pochodzi z rodziny niepełnej i co trzecia z rodziny wielodzietnej. Natomiast analizując liczbę rodzin należy zauważyć, że co druga stanowi rodzinę niepełną, a jedna na sześć to rodzina wielodzietna. Dynamiczne ujęcie danych opisujących problem bezradności na terenie gminy Czechowice-Dziedzice zostało zaprezentowane na poniższym schemacie.

Schemat nr 11 - Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.6 Potrzeba ochrony macierzyństwa

Szóstym z kolei, który w strukturze problemów społecznych gminy Czechowice-Dziedzice ma znaczący udział, jest potrzeba ochrony macierzyństwa. Analizując to zagadnienie na przestrzeni lat 2016-2018 w aspekcie ilości rodzin, które otrzymały pomoc w tym zakresie, należy stwierdzić, że ich liczba zmniejszyła się z 112 do 66 na koniec 2018 roku. Oznacza to spadek o 41% w skali trzech lat. Dokonując podobnej analizy w zakresie liczby osób w tych rodzinach, odnotowujemy również spadek z 513 osób w 2016 roku do 294 osób na koniec 2018 roku. Niewątpliwie obserwowane tendencje mogą być efektem oddziaływania Programu Rodzina 500 plus. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

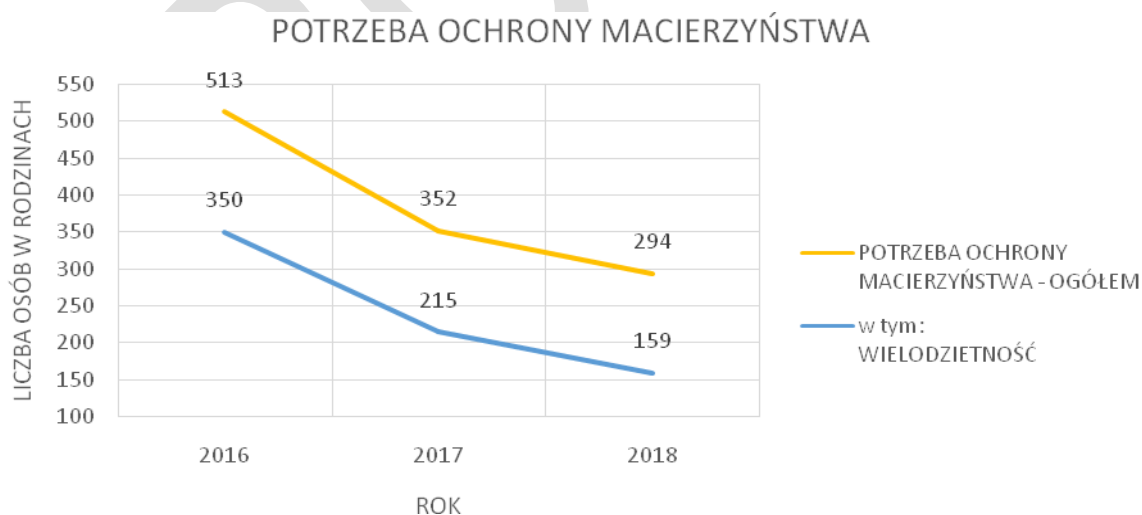
Tablica nr 25 - Problem ochrony macierzyństwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA OSÓB W RODZINACH		
	ROK		
	2016	2017	2018
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	513	352	294
w tym: WIELODZIETNOŚĆ	350	215	159

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Udział rodzin wielodzietnych, objętych działaniami w obszarze ochrony macierzyństwa, na przestrzeni lat 2016-2018 przyjmuje wartość średnią na poziomie prawie 61%. Należy jednak zauważyć, że ich udział w ogólnej liczbie rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa, proporcjonalnie spadał w takim samym tempie, jak miało to miejsce w przypadku ogólnej liczby tych rodzin, co widoczne jest na poniższym schemacie. Zaprezentowana grafika pokazuje ujęcie tego zagadnienia przez pryzmat liczby osób zamieszkujących rodziny wykazujące potrzebę ochrony macierzyństwa, jednak analiza w ujęciu liczby rodzin prowadzi do identycznych wniosków.

Schemat nr 12 - Liczba osób w rodzinach wykazujących potrzeby w zakresie ochrony macierzyństwa w latach 2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.7 Alkoholizm

Ostatnim z problemów wymagających szczegółowego opisu jest problem alkoholizmu w gminie Czechowice-Dziedzice. Proporcjonalnie do liczby mieszkańców gminy nie jest on zjawiskiem dominującym, jednak z uwagi na jego powiązanie i wpływ na inne aspekty życia mieszkańców, wymaga poświęcenia uwagi. Poniższa tabela prezentuje liczbę osób i rodzin, które korzystały z pomocy społecznej na skutek alkoholizmu na przestrzeni lat 2016-2018.

Tablica nr 26 - Problem alkoholizmu na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM			LICZBA OSÓB W RODZINACH		
	ROK					
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
ALKOHOLIZM	101	96	77	163	153	121

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Z zaprezentowanych danych wynika, że zarysowuje się widoczna tendencja spadkowa w zakresie liczby rodzin i osób je zamieszkujących, które były objęte wsparciem ze strony systemu pomocy społecznej.

Patrząc na problem alkoholizmu przez pryzmat działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych charakterystycznym jest, że około połowa wniosków jakie wpływają do GKRPA, przesyłanych jest do sądu celem zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 27 - Leczenie odwykowe pacjentów z terenu gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Wnioski do GKRPA o skierowanie na leczenie odwykowe	49	49	48
Wnioski GKRPA przesłane do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	26	29	20
Ilość osób, które dobrowolnie poddały się terapii odwykowej	7	1	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA

Zwrócić również należy uwagę na to, że w ramach działań Komisji podejmuje się wysiłki w celu zmotywowania pacjentów do podjęcia dobrowolnego leczenia odwykowego. W latach 2016-2018 średnia skuteczność tej formy motywacji wyniosła 8% w stosunku do liczby wniosków kierowanych do GKRPA.

3.4 Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Organizatorem systemu wspierania rodziny jest gmina Czechowice-Dziedzice. Na mocy Uchwały Rady Gminy Nr XXVII/287/16 z dnia 29 listopada 2016 roku, został przyjęty Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017–2019.

Celem głównym Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czechowice-Dziedzice jest skuteczne wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w przywracaniu im zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji rodzicielskiej. Ponadto w niniejszym dokumencie przyjmuje się również katalog celów szczegółowych, które zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tablica nr 28 - Cele szczegółowe Gminnego Programu Wspierania Rodziny w gminie Czechowice-Dziedzice

Cele szczegółowe	Działania służące realizacji Programu
1. Diagnozowanie sytuacji rodzin zagrożonych odebraniem dziecka oraz rodzin, którym władza rodzicielska została ograniczona bądź odebrana poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej oraz ich środowiska rodzinnego.	1.1 Zbieranie i uaktualnianie informacji na temat rozmiarów problemów rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskich,
	1.2 Prowadzenie monitoringu sytuacji dzieci wychowujących się w rodzinach przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej lub zagrożonych kryzysem.
2. Koordynacja działań Programu	2.1 Stała współpraca z osobami i instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny
3. Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom doświadczającym trudności w	3.1 Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne
	3.2 Prowadzenie świetlicy dla dzieci i młodzieży

Cele szczegółowe	Działania służące realizacji Programu
sferze opiekuńczo-wychowawczej oraz tym, którym władza rodzicielska została ograniczona bądź odebrana poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej	<p>3.3 Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej</p> <p>3.4 Partycypacja w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej (10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej oraz 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej)</p>
4. Podnoszenie kompetencji zawodowych asystentów rodzin, pracowników realizujących działania na rzecz wspierania rodzin oraz kompetencji wychowawczych rodziców	<p>4.1 Szkolenia i superwizja dla asystentów rodzin oraz pracowników realizujących działania dotyczące wspierania rodzin</p> <p>4.2 Spotkania dla rodziców mające na celu podniesienie kompetencji wychowawczych, np. trening umiejętności wychowawczych, grupy wsparcia</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Adresatami Programu są rodziny doświadczające trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej oraz takie, którym została ograniczona bądź odebrana władza rodzicielska poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej z terenu gminy Czechowice-Dziedzice.

3.4.1 Struktura systemu wspierania rodziny

Do zadań własnych gminy należy m.in. zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz prowadzenie placówek wsparcia dziennego i zapewnienie w nich miejsc dla dzieci. Na przestrzeni lat 2016 – 2018 na terenie gminy zatrudnionych było dwóch asystentów rodziny, którzy każdego roku współpracowali średnio z 28 rodzinami. W większości przypadków praca z rodziną kończyła się w wyniku osiągnięcia zakładanych celów. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 29 - Charakterystyka pracy asystenta rodziny na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	2016		2017		2018	
	I półrocze	II półrocze	I półrocze	II półrocze	I półrocze	II półrocze
Liczba asystentów rodziny w gminie, z tego:	2	2	2	2	2	2
zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy	2	2	2	2	2	2
zatrudnionych na podstawie umów o świadczenie usług	0	0	0	0	0	0
Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną	6	6	6	6	6	6
Liczba rodzin, z którymi asystent rodziny zakończył pracę, w tym:	4	5	5	4	7	3
ze względu na osiągnięcie celów	3	3	3	3	1	1
ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę	1	2	1	0	3	1
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	27	28	28	28	30	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Analiza rozkładu rodzin współpracujących z asystentem rodziny pokazuje, że najczęściej, bo aż w 66% przypadków, współpraca trwa powyżej 1 roku. Pozostała część rodzin współpracuje z asystentem w okresie do 12 miesięcy.

Tablica nr 30 - Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	2016		2017		2018	
	I półrocze	II półrocze	I półrocze	II półrocze	I półrocze	II półrocze
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	6	7	10	10	10	9

Wyszczególnienie	2016		2017		2018	
	I półrocze	II półrocze	I półrocze	II półrocze	I półrocze	II półrocze
Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny, z tego:	23	23	23	24	23	25
do 3 miesięcy	1	5	3	2	6	3
powyżej 3 do 12 miesięcy	2	2	7	8	1	8
powyżej 1 roku	20	16	13	14	16	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

W ramach systemu wspierania rodziny na terenie gminy Czechowice-Dziedzice do grudnia 2018 r. funkcjonowały dwie placówki wsparcia dziennego wykazane w poniższej tabeli. Od 1 stycznia 2019 roku na terenie gminy Czechowice-Dziedzice istnieje tylko jedna placówka wsparcia dziennego Świetlica „Zatoka” działająca przy Ośrodku Pomocy Społecznej.

Tablica nr 31 – Placówki wsparcia dziennego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice według stanu na koniec 2018 roku

Placówki Wsparcia Dziennego	Adres	Forma działalności	Liczba miejsc	Liczba dzieci objętych opieką
Świetlica "Zatoka"	ul. Kolejowa 37, 43-502 Czechowice-Dziedzice	Specjalistyczna	30	33
Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza Towarzystwa Charytatywnego im. Ojca Pio	ul. Mickiewicza 37, 43-502 Czechowice-Dziedzice	Opiekuńcza, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych	30	30
		Specjalistyczna		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.4.2 Świadczenia przyznawane w ramach pieczy zastępczej

Analizując świadczenia przyznawane w ramach działania systemu pieczy zastępczej, z punktu widzenia gminy, należy zwrócić uwagę przede

wszystkim na: wydatki na opiekę i wychowanie dziecka pokrywane przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej. Analiza rozkładu wyżej wymienionych świadczenia została zaprezentowana w poniższych tabelach. Skala przyznawanych i wypłacanych świadczeń, w latach 2016-2018, jest wprost proporcjonalna do liczby rodzin i dzieci objętych systemem pieczy zastępczej z terenu gminy Czechowice-Dziedzice.

Tablica nr 32 - Liczba świadczeń ogółem w obszarze pieczy zastępczej gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
	liczba świadczeń ogółem		
Wydatki na opiekę i wychowanie dziecka pokryte przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, z tego:			
Rodziny zastępcze spokrewnione	102	129	170
Rodziny zastępcze niezawodowe	33	40	78
Rodziny zastępcze zawodowe	13	27	68
Rodzinny dom dziecka	84	61	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Tablica nr 33 - Wysokość wydatków w obszarze pieczy zastępczej gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
	wydatki w [zł]		
Wysokość wydatków na opiekę i wychowanie dziecka pokrytych przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, z tego poniesione w wysokości:			
Rodziny zastępcze spokrewnione	16.213,92	25.576,77	42.932,28
Rodziny zastępcze niezawodowe	18.113,37	17.325,54	36.581,65
Rodziny zastępcze zawodowe	10.710,85	15.881,43	27.510,04
Rodzinny dom dziecka	42.136,81	49.147,43	20.799,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Godnym zwrócenia uwagi jest fakt, że w badanym okresie wzrasta udział liczby świadczeń wypłacanych przez gminę Czechowice-Dziedzice na opiekę i wychowanie dziecka w rodzinach niezawodowych, zawodowych i rodzinnych domach dziecka. Jednakże analizując liczbę świadczeń należy zauważyć, że w stosunku do liczby świadczeń wypłacanych dla rodzin spokrewnionych udział ten od 2017 roku został zredukowany o 27% w porównaniu do 2016 roku.

Badając natomiast wysokość wydatków z powyższego tytułu dostrzegalna jest wyraźna tendencja spadkowa, jeżeli chodzi porównanie wydatków na rodziny niezawodowe, zawodowe i rodzinne domy dziecka w stosunku do wydatków na rodziny spokrewnione. Bowiem w 2016 roku wydatki te przekraczały czterokrotnie wysokość wydatków na rzecz rodzin spokrewnionych, w 2017 roku trzykrotnie, a 2018 roku dwukrotnie.

Cała struktura wydatków z tytułu świadczeń na opiekę i wychowanie dziecka ma również znaczenie z punktu widzenia przyszłych obciążeń gminy Czechowice-Dziedzice w sytuacji usamodzielnienia się wychowanków rodzin zastępczych: niezawodowych, zawodowych i rodzinnych domów dziecka. Właśnie w tej grupie beneficjentów występuje największe prawdopodobieństwo, że gmina będzie obciążona obowiązkiem zabezpieczenia lokalu mieszkalnego. Stale rosnąca liczba wychowanków tej formy pieczy zastępczej rodzi po stronie gminy Czechowice-Dziedzice ryzyko ponoszenia w przyszłości większych wydatków w sytuacji ich usamodzielnienia.

3.5 System pomocy społecznej gminy Czechowice-Dziedzice w ujęciu instytucjonalnym

Gmina Czechowice-Dziedzice dysponowała na koniec 2018 roku takimi placówkami, jak: Dom Pomocy Społecznej, Dzienny Dom Pobytu, Noclegownia oraz dwie placówki wsparcia dziennego. Łącznie na terenie gminy tego typu placówki zapewniają ok. 145 miejsc dla podopiecznych. Charakterystycznym jednak jest to, że baza jaką dysponuje gmina nie zaspakaja wszystkich potrzeb, jakie wyływają ze środowiska jej mieszkańców. Głównie zauważany jest deficyt miejsc w ramach noclegowni, schronisk i domów dla bezdomnych. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela. Należy dodać, że niżej zaprezentowane ujęcie danych pokazuje jedynie placówki o zasięgu gminnym – prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną. Na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice funkcjonuje więcej podmiotów działających w ramach systemu pomocy społecznej, które zostały szczegółowo scharakteryzowane we wcześniejszych częściach niniejszego opracowania.

Tablica nr 34 - Placówki funkcjonujące w strukturze pomocy społecznej gminy Czechowice-Dziedzice wg stanu na koniec 2018 roku

Wyszczególnienie	liczba jednostek	liczba miejsc	liczba osób korzystających
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	1	30	31
DZIENNE DOMY POBYTU	1	35	44
NOCLEGOWNIE, SCHRONISKA, DOMY DLA BEZDOMNYCH	1	20	50
INNE OŚRODKI WSPARCIA	2	60	63
Suma końcowa	5	145	188

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Analiza struktury jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na terenie gminy Czechowice-Dziedzice wskazuje na konieczność zmian w zakresie liczby miejsc dostępnych w ramach opieki całodobowej w Domu Pomocy Społecznej. Szczególnie zmiany te powinny obejmować dostępność oferty DPS dla osób w podeszłym wieku. Zagadnienie to zostało szerzej omówione rozdziale poświęconym prognozowanej liczbie mieszkańców gminy w wieku powyżej 65 roku życia.

Dane, którymi dysponuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Czechowicach-Dziedzicach, wskazują na konieczność utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy typu A – dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Szacuje się, że koniecznym byłoby uruchomienie min. 20 miejsc dla zaspokojenia potrzeb w tym zakresie.

Ponadto dostrzegalna jest potrzeba zapewnienia miejsc w zakładach opiekuńczo-leczniczych. Zapotrzebowanie na taką formę wsparcia szacowane jest na około 45 miejsc.

Oprócz funkcjonującej już noclegowni, zauważalna jest potrzeba zapewnienia miejsc w schroniskach dla osób bezdomnych, kobiet i mężczyzn, zapewniających im całodobowy pobyt i wyżywienie. Szacowana liczba miejsc wynosi około 15.

Koniecznym jest również zapewnienie możliwości uzyskania wsparcia na terenie gminy Czechowice-Dziedzice dla około 15 osób w ramach domu samotnej matki lub ojca. W podobnej liczbie miejsc koniecznym jest utworzenie mieszkań chronionych - treningowych.

Ponadto analiza wskazuje na konieczność utworzenia instytucjonalnej formy wsparcia dla rodziców wychowujących małe dzieci. **Dostrzegalna jest potrzeba utworzenia żłobka lub klubu malucha dla dzieci w wieku do 3 roku życia. Działanie takie stworzyłoby warunki dla rodziców do szybszego powrotu na rynek pracy. Na przestrzeni**

następnych lat z oferty takich ośrodków mogłoby skorzystać szacunkowo 50 dzieci.

W ramach diagnozy instytucji działających w obszarze systemu pomocy społecznej i ochrony zdrowia, poddano również analizie potrzeby w zakresie wsparcia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Zebrane dane wskazują, że na przestrzeni lat 2016-2018, udzielono takiej pomocy dla jednej osoby w 2017 roku. Osoba ta uzyskała wsparcie w Przytulisku - Schronisku dla kobiet i kobiet z dziećmi w Rybniku przy ul. Chrobrego 16.

4. Prognoza zmian najistotniejszych czynników społeczno-ekonomicznych na lata 2020-2025

Przeprowadzona diagnoza społeczno-ekonomiczna dla gminy Czechowice-Dziedzice wskazała obszary społeczne, w których należy w ciągu najbliższych lat spodziewać się wzrostów skali ich występowania i problemów im towarzyszących. Prognoza obejmuje również obszary, gdzie nie odnotowywany będzie ich wzrost, jednak pozostawać one będą na istotnie wysokim poziomie. Z dużą dozą prawdopodobieństwa sytuacja taka może wystąpić w następujących obszarach:

- wzrost liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia,
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie bezrobocia w grupie wiekowej powyżej 50 roku życia, przy spadającej jego stopie w pozostałych grupach,
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie ubóstwa wśród mieszkańców gminy,
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie problemu niepełnosprawności.
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie problemu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wśród mieszkańców gminy,
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa.

Dla wskazanych powyżej problemów społecznych wykonana została prognoza ich dalszych zmian z uwzględnieniem tempa i skali występowania. Prognozę wykonano na okres obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czechowice-Dziedzice do 2025 roku. W zależności od rozkładu danych w poszczególnych obszarach, przy prognozowaniu użyto funkcji matematycznych, które wykazywały najbardziej zbliżony przebieg i dopasowanie do danych historycznych.

4.1 Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia

Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Czechowice-Dziedzice wskazuje jednoznacznie na występujący trend wzrostowy w zakresie liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia. Powiększający się udział tej grupy wiekowej w populacji mieszkańców, będzie na przestrzeni kolejnych lat wymagać podejmowania działań ukierunkowanych na zabezpieczenie potrzeb starzejącego się społeczeństwa.

Istotnym będzie tworzenie sieci środowiskowego wsparcia dziennego dla osób starszych z uwzględnieniem estymowanej liczby mieszkańców gminy w wieku powyżej 65 roku życia. W stosunku do końca 2018 roku spodziewany przyrost liczby mieszkańców w analizowanej grupie wiekowej osiągnie poziom w przedziale 27-41%. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

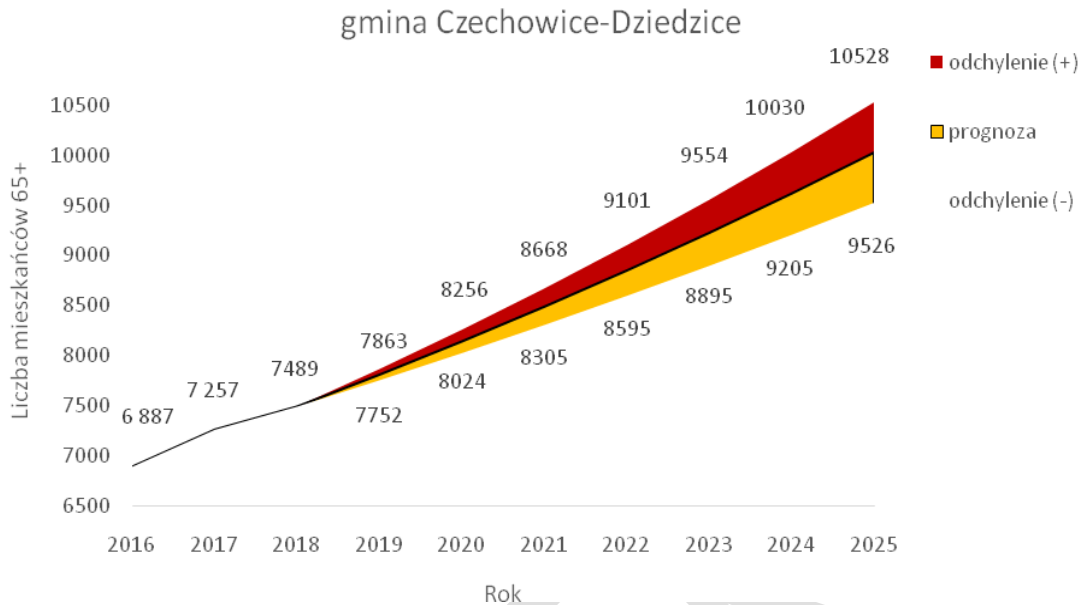
Tablica nr 35 – Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku 65 lat i więcej dla gminy Czechowice-Dziedzice na okres 2019 - 2025 roku

gmina	liczba mieszkańców w wieku 65 lat i więcej									
	prognoza									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Czechowice-Dziedzice	6887	7257	7489	7807	8140	8487	8848	9225	9617	10027

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prezentacja graficzna prognozowanych zmian liczby mieszkańców w wieku 65+ dla gminy Czechowice-Dziedzice na przestrzeni lat 2019-2025 została pokazana na poniższym schemacie.

Schemat nr 13 – Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku 65 lat i więcej dla gminy Czechowice-Dziedzice na okres 2019 - 2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.2 Prognozowana zmiana liczby osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia

Kolejnym czynnikiem determinującym konieczność podejmowania działań zapobiegawczych jest utrzymujący się duży udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych. Wobec powyższego koniecznym jest koncentrowanie działań, w obszarze rynku pracy, ukierunkowanych na grupę wiekową 50+ w celu aktywizacji tychże osób. Estymacja zjawiska bezrobocia wykonana dla lat 2019-2025 pokazuje, że nie można się spodziewać znacznej poprawy sytuacji na rynku pracy dla tej grupy wiekowej na terenie gminy Czechowice-Dziedzice. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

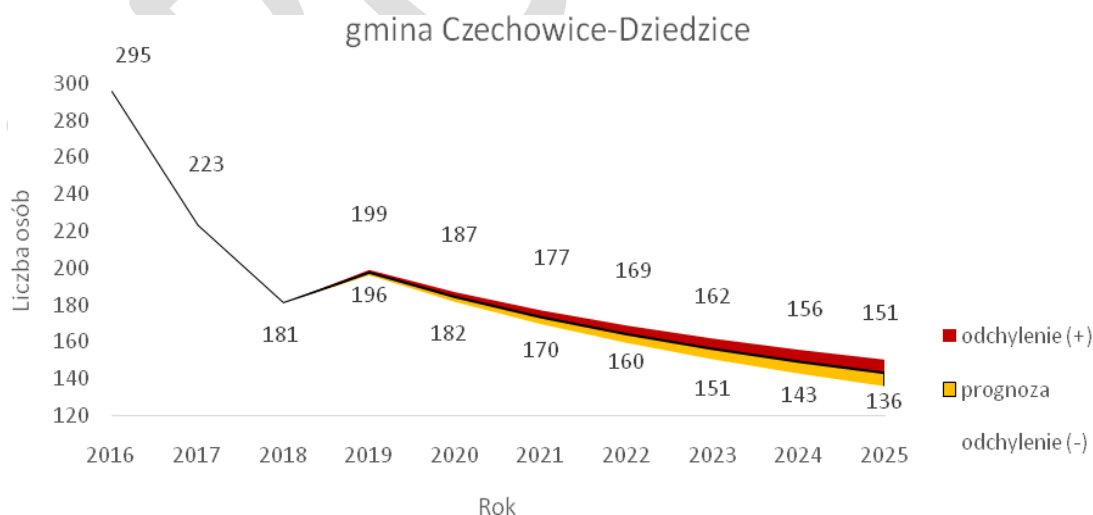
Tablica nr 36 – Prognozowana liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

bezrobotni w wieku	gmina Czechowice-Dziedzice									
	Rok									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
				prognoza						
	liczba osób									
50 lat i więcej	295	223	181	198	184	174	164	156	150	143

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane w wartościach bezwzględnych wskazują na występowanie trendu spadkowego w zakresie liczby osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia. Zauważalne jest również większe tempo spadku stopy bezrobocia w grupie wiekowej 50+ mieszkańców gminy w stosunku do spadku stopy bezrobocia ogółem, liczonego dla całego powiatu bielskiego. Biorąc jednak pod uwagę znaczenie skutków towarzyszących bezrobociu wśród mieszkańców gminy w wieku powyżej 50 roku życia, należy podjąć szereg działań adresowanych do tej grupy społecznej. Prognozę omawianego zjawiska w ujęciu graficznym zaprezentowano na poniższym schemacie.

Schemat nr 14 – Prognozowana liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.3 Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą

Problem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie gminy Czechowice-Dziedzice jest klasyfikowany na pierwszym miejscu pod względem częstotliwości jego występowania. Podobnie jak ma to miejsce w przypadku niepełnosprawności działania systemu pomocy społecznej oraz służb ochrony zdrowia mogą skupiać się jedynie na eliminowaniu niekorzystnych jego skutków. Analiza danych historycznych wskazują, że na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w ciągu najbliższych lat należy spodziewać się utrzymania na niezmiennym poziomie liczby rodzin doświadczających długotrwałej lub ciężkiej choroby. Wymagać to będzie w kolejnych latach angażowania środków i zasobów sektora pomocy społecznej i ochrony zdrowia, na niezmiennych lub wyższych poziomach. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

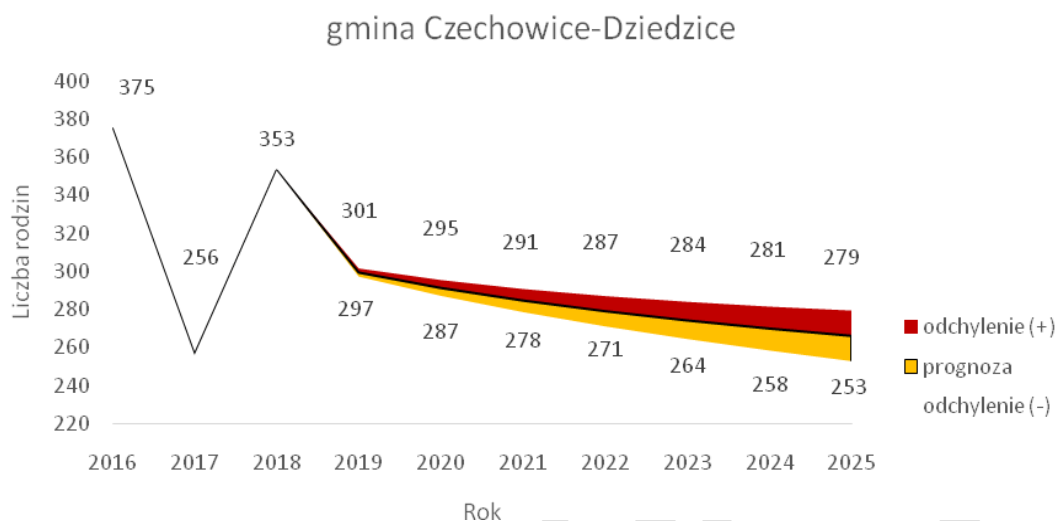
Tablica nr 37 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

gmina	LICZBA RODZIN OGÓŁEM									
	DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA									
				prognoza						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Czechowice-Dziedzice	375	256	353	299	291	285	279	274	270	266

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Ujęcie graficzne prognozy problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby dla obszaru gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2019-2025 zostało zaprezentowane na poniższym schemacie. Widać wyraźnie trend horyzontalny dla prognozowanej liczby rodzin dotkniętych tym problemem. Należy więc stwierdzić, że z pewnością czynnik ten będzie generował w następnych latach obciążenie dla systemów pomocy społecznej oraz ochrony zdrowia. Nie tylko ze względu na brak tendencji spadkowej, ale również z powodu intensywności jego występowania.

Schemat nr 15 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

4.4 Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem

Problem ubóstwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice należy do grupy najpowszechniej występujących problemów identyfikowanych przez służby pomocy społecznej. Pomimo, że wykazuje on z roku na rok tendencję spadkową, to wymaga szczególnej uwagi i zastosowania odpowiednich działań eliminujących. Wykonana estymacja problemu ubóstwa dla lat 2019-2025 wskazuje, że przy utrzymaniu dotychczasowych działań można spodziewać się spadku na poziomie 21-29% liczby rodzin dotkniętych tym problemem. Podkreślenia wymaga fakt, że decydującym czynnikiem wpływającym na redukcję skali ubóstwa w gminie Czechowice-Dziedzice najprawdopodobniej jest spadająca stopa bezrobocia i rosnącą kwota minimalnego miesięcznego wynagrodzenia. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

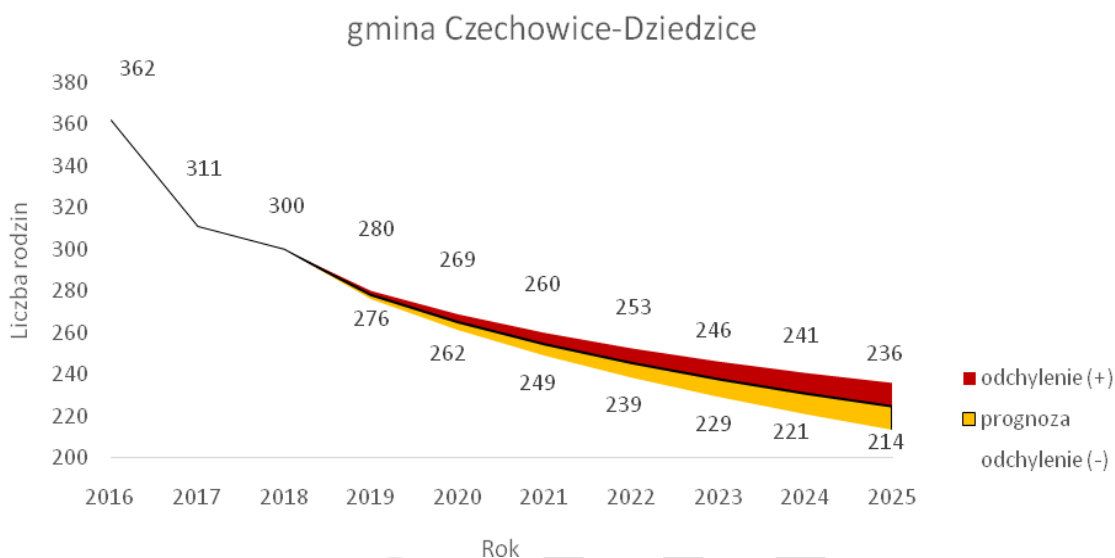
Tablica nr 38 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

gmina	LICZBA RODZIN OGÓŁEM									
	UBÓSTWO									
				prognoza						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Czechowice-Dziedzice	362	311	300	278	265	255	246	238	231	225

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Ujęcie graficzne prognozy ubóstwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice zostało pokazane na poniższym schemacie.

Schemat nr 16 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

4.5 Prognoza zmian zachodzących w zakresie problemów związanych z niepełnosprawnością

Kolejnym zagadnieniem, które zostało ujęte w katalogu obszarów podlegających prognozie jest problem niepełnosprawności. Z racji swojej natury jest on niemożliwy do wyeliminowania, jednak dostępny wachlarz środków stwarza bardzo duże możliwości do niwelowania jego skutków. Na terenie gminy Czechowice-Dziedzice problem niepełnosprawności należy do grupy najliczniej występujących i wymagających szczególnej uwagi ze strony systemu pomocy społecznej. Ponadto należy zwrócić uwagę, że estymowane wartości nie zapowiadają bardzo intensywnego spadku liczby rodzin dotkniętych niepełnosprawnością w kolejnych latach. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

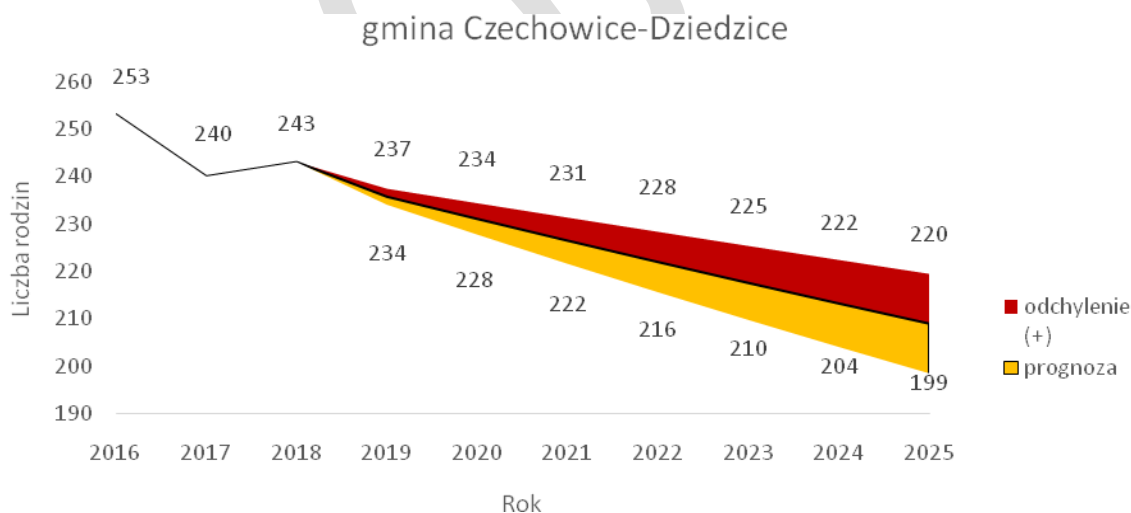
Tablica nr 39 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

gmina	LICZBA RODZIN OGÓŁEM									
	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ									
				prognoza						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Czechowice-Dziedzice	253	240	243	236	231	226	222	218	213	209

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Estymacja danych dla okresu 2019-2025 na terenie gminy Czechowice-Dziedzice została pokazana na poniższym schemacie. Pomimo prognozowanego trendu spadkowego w tym zakresie, nie można mówić o dużej intensywności zanikania problemu niepełnosprawności. Determinuje to konieczność podejmowania szeroko zakrojonych działań niwelujących jego skutki.

Schemat nr 17 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

4.6 Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Kolejnym i zarazem bardzo istotnym problemem, który wymaga zaprojektowania odpowiednich działań na kolejne lata jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Należy przypomnieć, że problem ten jest identyfikowany jako piąta najczęściej występująca przyczyna podejmowania działań przez system pomocy społecznej na terenie gminy Czechowice-Dziedzice. Ogólna ocena tego zjawisko i prognozowanych jego wielkości skłania do przyjęcia wniosku, że intensywność występowania powinna z roku na rok maleć. Potwierdzają to dane zawarte w poniższej tabeli. Tempo zmniejszania się tego problemu i zjawisk jemu towarzyszących szacowane jest na 31-37% liczby rodzin dotkniętych bezradnością w latach 2019-2025 roku.

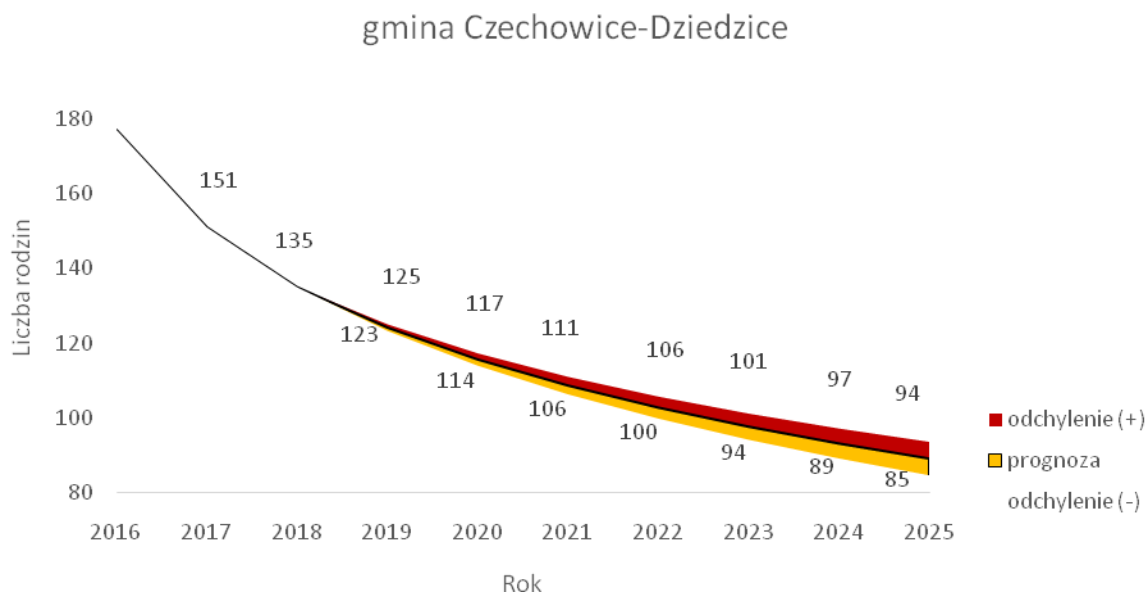
Tablica nr 40 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

gmina	LICZBA RODZIN OGÓŁEM									
	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO									
				prognoza						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Czechowice-Dziedzice	177	151	135	124	116	109	103	98	93	89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Analizując zagadnienie bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych z perspektywy gminy Czechowice-Dziedzice widać wyraźną tendencję spadkową, co zostało ukazane na poniższym schemacie.

Schemat nr 18 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

4.7 Prognoza zmian zachodzących w zakresie problemów związanych z potrzebą ochrony macierzyństwa

Wnioski płynące z wykonanej diagnozy problemów społecznych wskazują, że kolejnym obszarem wymagającym intensywnego wsparcia ze strony służb pomocy społecznej w nadchodzących latach będą rodziny wykazujące potrzebę ochrony macierzyństwa. Analiza wykazała, że problem ten znajduje się na szóstym miejscu, pod względem liczby osób zamieszkujących rodziny wykazujące deficyty w tym obszarze. Estymacja wskazuje, że w 2025 roku na terenie gminy Czechowice-Dziedzice liczba rodzin odczuwających potrzebę ochrony macierzyństwa będzie się mieścić w przedziale 35-38. Przewidywana jest znacząca poprawa, ponieważ w stosunku do 2018 roku oznacza to zmianę na poziomie od (-42%) do (-47%). Jednakże biorąc pod uwagę stosunkowo dużą częstotliwość występowania problemów towarzyszących ochronie macierzyństwa, należy wykorzystywać dopasowane środki i działania przeciwdziałające niekorzystnym skutkom ich występowania. Szczegółowe dane opisujące liczbę rodzin wykazujących potrzeby w zakresie ochrony macierzyństwa w latach 2019-2025 zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

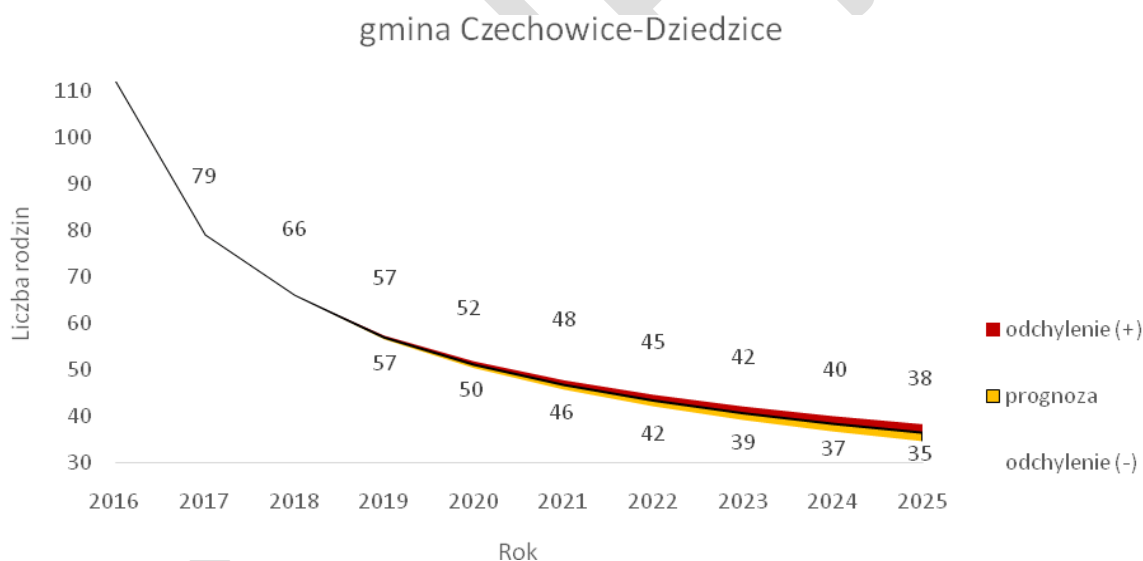
Tablica nr 41 – Prognozowana zmiana liczby rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

gmina	LICZBA RODZIN OGÓŁEM									
	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA									
				prognoza						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Czechowice-Dziedzice	112	79	66	57	51	47	44	41	39	37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Graficzne ujęcie zmian w obszarze potrzeb ochrony macierzyństwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025 zostało zaprezentowane na poniższym schemacie.

Schemat nr 19 – Prognozowana zmiana liczby rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

4.8 Analiza SWOT

Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę czynników społeczno-ekonomicznych w połączeniu z prognozą głównych problemów społecznych

zidentyfikowanych w gminie Czechowice-Dziedzice, została wykonana analiza SWOT. Zadaniem tego narzędzia jest wykazanie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, w tym przypadku w odniesieniu do zasobów gminy.

Nazwa przyjętej metody pochodzi od słów:

strengths–mocne strony

weaknesses - słabe strony

opportunities – szanse

threats – zagrożenia.

Mocne strony stanowią czynniki w postaci zasobów ludzkich, rzeczowych i potencjału drzemącego wewnątrz badanego środowiska, na których ukształtowanie organizacja posiada bezpośredni wpływ. Przeciwnością są natomiast słabe strony, które również ukonstytuowane są wewnątrz organizacji, jednak ich występowanie przekłada się na osłabienie pozycji danej organizacji w stosunku do otoczenia.

Szans należy upatrywać poza badanym środowiskiem w jego otoczeniu. Stanowią je wszystkie czynniki zewnętrzne, które bez udziału organizacji wzmacniają jej pozycję. Zagrożenia, również znajdują się poza organizacją lub badanym środowiskiem, bez możliwości wpływania na nie, stanowią czynniki osłabiające pozycję organizacji w stosunku do otoczenia.

Bazując na wnioskach płynących z diagnozy i wykonanych prognoz, wykorzystując powyżej opisaną metodę, zostały przebadane następujące obszary:

1. System wsparcia dla osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem
2. System ograniczania bezrobocia ze szczególnym uwzględnieniem grupy wiekowej 50+
3. System wsparcia dla osób niepełnosprawnych
4. System wspierania rodziny i pieczy zastępczej

Tablica nr 42 - Analiza SWOT

System wsparcia dla osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywność gminy Czechowice-Dziedzice w działaniach na rzecz środowisk wymagających wsparcia • Aktywna działalność Ośrodka Pomocy Społecznej • Dobre rozeznanie sytuacji w środowisku • Wykwalifikowana kadra służb pomocy społecznej • Bogata oferta MDK dla seniorów (seanse i zajęcia grupowe) • Działania Akademii Aktywnego Czasu • Aktywnie działająca Gminna Rada Seniorów • Bogata oferta usług na osób w podeszłym wieku • 12 kół emerytów – działających na terenie gminy Czechowice-Dziedzice • Funkcjonująca Spółdzielnia Socjalna CZECHO-BEST • Działające: Dom Pomocy Społecznej „Złota Jesień” oraz Dom Dziennego Pobytu • Doświadczony personel jednostek wsparcia całodobowego i dziennego • Aktywnie działająca sieć NGO na terenie gminy • Komunikacja miejska wyposażona w niskopodłogowe autobusy 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca liczba miejsc w MDK przystosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych • Bariery materialne po stronie osób starszych, które uniemożliwiają korzystanie z dodatkowej oferty spędzania wolnego czasu • Brak organizacji pozarządowych, zainteresowanych kontynuacją i poszerzeniem oferty spędzania wolnego czasu dla seniorów • Brak dostępności do informacji przydatnych seniorom • Niska dostępność pielęgniarstwa opieki środowiskowej dla osób długotrwale i ciężko chorych • Brak dostępności do specjalistycznej opieki lekarskiej na terenie gminy Czechowice-Dziedzice (lekarzy: geriatrów, okulistów, psychiatrów) • Wysoki koszt usług opiekuńczych • Nieczytelne rozkłady jazdy komunikacji miejskiej • Brak toalet publicznych na terenie miasta • Brak ławek (niska liczba) ławek na terenie miasta • Bariery architektoniczne
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększająca się dostępność do informacji o usługach i świadczeniach dla seniorów • Wysoka aktywność NGO ukierunkowana na poszerzanie wsparcia dla osób starszych, chorych i ubogich • Dostępność do zewnętrznych form finansowania • Dostępność bazy lokalowej z przeznaczeniem dla klubu seniora • Zaangażowanie lokalnych liderów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Nieadekwatny do potrzeb podział środków na opiekę pielęgniarstwa i służbę zdrowia • Wzrastająca liczba mieszkańców gminy w wieku powyżej 65 roku życia • Rodząca się perspektywa braku miejsc w DPS • Niski status ekonomiczny grupy seniorów • Brak efektywnego wsparcia osób starszych, chorych i ubogich ze strony administracji na szczeblu rządowym • Niestabilny system prawny – częste zmiany przepisów • Trudności w znalezieniu chętnych osób do

	<ul style="list-style-type: none"> pracy w usługach opiekuńczych Wysoki koszt usług opiekuńczych Brak systemu wsparcia dla członków rodzin i opiekunów osób zależnych
System ograniczania bezrobocia ze szczególnym uwzględnieniem grupy wiekowej 50+	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Działania Urzędu Pracy (staże dla osób bezrobotnych, dofinansowanie do działalności gospodarczej) Działania KIS Działania CIS Działania Inkubatora Przedsiębiorczości Organizacja targów pracy Realizacja prac społecznie użytecznych Funkcjonowanie Programu Wsparcia Przedsiębiorczości w Czechowicach-Dziedzicach 	<ul style="list-style-type: none"> Niska mobilność osób poszukujących pracy Niski poziom wiedzy o możliwościach: przekwalifikowania się, pozyskania środków finansowych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej Niska liczba ofert pracy kierowanych do osób z grupy wiekowej 50+
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Malejąca skala bezrobocia Większa stabilność zawodowa i rodzinna pracowników w wieku powyżej 50 roku życia Doświadczenie zawodowe osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia Dostępność funduszy unijnych 	<ul style="list-style-type: none"> Ryzyko załamania się koniunktury gospodarczej, prowadzące do redukcji zatrudnienia Większe ryzyko chorób i niezdolności do pracy w grupie osób 50+ Napływ pracowników zza wschodniej granicy Pozostawanie w szarej strefie przez osoby czynne zawodowo
System wsparcia dla osób niepełnosprawnych	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Działający Dom Dziennego Pobytu Wsparcie i pomoc finansowa Rozwinięty system SOW (System Obsługi Wsparcia) Działający program Koperta Życia Rozwinięty system wsparcia ds. pomocy społecznej (usługi opiekuńcze i specjalistyczne) Standaryzacja usług opiekuńczych Duża aktywność Urzędu Gminy i OPS w 	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczająca wysokość świadczeń w stosunku do rzeczywistych potrzeb Mała liczba ośrodków wsparcia Brak mieszkań chronionych Bariery architektoniczne Brak pełnomocnika Burmistrza ds. niepełnosprawności Brak specjalistycznego transportu dla osób niepełnosprawnych korzystających z ośrodków wsparcia

<p>pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych</p> <ul style="list-style-type: none"> Działający system bezpłatnej pomocy psychologicznej i prawnej 	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczająca liczba wykwalifikowanej kadry zawodowej Niska aktywność NGO w podejmowaniu działań na rzecz osób niepełnosprawnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Finansowanie działań z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych Potencjał dla rozwoju NGO działających na rzecz osób niepełnosprawnych Tworzenie oddziałów integracyjnych w szkołach i przedszkolach Wprowadzenie nauczycieli wspomagających Wprowadzenie asystentów osoby niepełnosprawnej Rozwój wolontariatu Przewidywane wprowadzenie wsparcia systemowego – opieka wytchnieniowa 	<ul style="list-style-type: none"> Wykluczenie osób niepełnosprawnych z życia społecznego i kulturalnego Niewystarczająca liczba miejsc w ośrodkach wsparcia – długi okres oczekiwania na możliwość skorzystania z oferty ośrodków Niski poziom lub brak finansowania usług zdrowotnych ze strony NFZ Postępujące pogarszanie się stanu zdrowia osób niepełnosprawnych Rosnąca liczba osób kierowanych do placówek opieki całodobowej typu DPS Rosnący udział kosztów pobytu w DPS finansowanych przez gminę
System wspierania rodziny i pieczy zastępczej	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Działalność placówki wsparcia dziennego – Świetlica „Zatoka” Działania asystentów rodziny Rozbudowany system opieki nad dzieckiem (żłobek, przedszkola publiczne i prywatne) Realizacja programów profilaktycznych Zewnętrzne wsparcie finansowe Aktywna praca w ramach działań: Ośrodka Pomocy Społecznej, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Miejskiego Ośrodka Terapii i Uzależnień, Punktu Konsultacyjnego przy GKRPA Rozbudowana struktura instytucjonalna działająca w obszarach: pomocy społecznej, edukacji i wychowania oraz profilaktyki 	<ul style="list-style-type: none"> Brak rodzin wspierających Brak terapii specjalistycznej Brak stałych lekarzy specjalistów / diagnostów Niewystarczający poziom współpracy pomiędzy instytucjami Nieadekwatna do potrzeb oferta zajęć pozalekcyjnych adresowana do młodzieży Niski poziom rozpowszechnienia wiedzy na temat kompetencji poszczególnych instytucji świadczących pomoc dziecku i rodzinie Niewystarczające środki finansowe na realizację zadań na rzecz wspierania rodziny Brak mieszkań chronionych dla osób doświadczających przemocy oraz usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Determinacja i zaangażowanie instytucji do podejmowania działań 	<ul style="list-style-type: none"> Niestabilność systemu prawa Niska motywacja rodzin do poprawy ich

<ul style="list-style-type: none"> • Postępująca poprawa jakości życia • Udostępnienie rodzinom bezpłatnego specjalistycznego wsparcia • Dostęp do oferty szkoleniowej kierowanej do kadry specjalistów (pracowników socjalnych, pedagogów, kuratorów sądowych, pielęgniarek środowiskowych) 	<p>sytuacji materialnej i socjalnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nieograniczony dostęp do świata mediów • Uzależnienia, zachowania ryzykowne dzieci i młodzieży • Opór rodzin przed ujawnieniem problemów • Niewystarczające kwalifikacje specjalistycznej kadry pracującej z rodziną i dzieckiem
---	---

Źródło: opracowane własne

5. Cele, kierunki działań i wskaźniki ich realizacji

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2020-2025 w swojej treści wskazuje cele strategiczne i operacyjne. Stanowią one podstawę do wyznaczania koniecznych działań podejmowanych w nadchodzących latach. Zapewniając efektywność projektowanych działań przyjmuje się katalog wskaźników powiązanych z poszczególnymi działaniami, których celem jest okresowa ocena ich skuteczności. Wszelkie wysiłki ukierunkowane są na osiągnięcie celów i działań strategicznych w powiązaniu z misją i wizją. Realizatorami ich są wszystkie podmioty bezpośrednio zaangażowane w dążenie do osiągnięcia wyznaczonych celów.

5.1 Misja i wizja

Gmina Czechowice-Dziedzice realizując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjmuje następującą misję:

„Budowanie efektywnie działającego systemu oparcia społecznego dla mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice, ze szczególnym uwzględnieniem opieki nad dzieckiem, funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych”

Kierując się przyjętą misją gmina Czechowice-Dziedzice w perspektywie do 2025 roku będzie dążyła do osiągnięcia wizji zakładającej, że:

W gminie Czechowice-Dziedzice funkcjonuje sprawny system wspierania rodzin, których zdolności wychowawcze zostały

w istotny sposób ograniczone. Wysiłki poszczególnych osób i instytucji funkcjonujących w systemie pomocy społecznej przyczyniają się do znaczącego skrócenia czasu przebywania dzieci w zastępczych formach opieki, a rodzice otrzymują wsparcie i pomoc wyposażającą ich w umiejętności radzenia sobie z deficytami.

Osoby starsze na terenie gminy Czechowice-Dziedzice znajdują oparcie w istniejącej sieci instytucji i organizacji działających na ich rzecz. Budowane i realizowane są programy aktywizujące osoby w podeszłym wieku, które oprócz niesienia pomocy potrafią zaktywizować ich beneficjentów w kierunku otwierania się i integrowania ze środowiskiem, dając im jednocześnie możliwość pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym. Działania te w dużej mierze wykorzystują ideę wolontariatu, który oprócz wymiernych korzyści materialnych niesie ze sobą ogromny potencjał oddziaływań społecznych.

Osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie wyposażeni są w dostępność do różnych form pomocy osobistej i instytucjonalnej na różnych etapach ich życia. Poczynając od okresu wczesnej edukacji po funkcjonowanie w życiu dorosłym. Oparcie kierowane do osób niepełnosprawnych zapewnia nie tylko uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym, ale przede wszystkim możliwość aktywnego korzystania z rehabilitacji społecznej i zawodowej.

5.2 Cele strategiczne, operacyjne, działania i mierniki

W ramach prac nad Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czechowice-Dziedzice została wykonana diagnoza czynników społeczno-ekonomicznej oraz przeprowadzona prognoza dla głównych obszarów, które w najbliższych latach będą miały decydujący wpływ na kształtowanie polityki społecznej. Ponadto przeprowadzona została analiza SWOT, która wskazuje mocne i słabe strony, jak również szanse i zagrożenia identyfikowane w niniejszych obszarach. Na bazie wniosków płynących z analiz zaprezentowanych we wcześniejszej części niniejszego opracowania przyjęto pięć celów strategicznych, których zakres obejmuje:

1. Poprawa warunków funkcjonowania osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem
2. Budowa systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin - opiekunów osób zależnych
3. Likwidacja barier społecznych i kulturalnych - wzmocnienie nieformalnych więzi

4. Budowanie systemu wsparcia i poprawa jakości świadczonych usług na rzecz rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych
5. Ograniczenie zjawiska bezrobocia

Wskazane powyżej cele strategiczne są dodatkowo opisane powiązanymi z nimi celami operacyjnymi i działaniami, do których to przyporządkowano mierniki ich realizacji. Szczegółową prezentację tych elementów zawiera poniższa tabela, w której wskazano również, dla każdego z działań, podmioty angażujące się w ich wykonanie.

Tablica nr 43 - Cele strategiczne, operacyjne i działania przyjęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Działania	Mierniki realizacji działań	Podmioty realizujące
1. Poprawa warunków funkcjonowania osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem	1.1. Utrzymanie i rozwój infrastruktury DPS i DDP	1.1.1. Podnoszenie standardu usług poprzez modernizację bazy lokalowej	1.1.1.1. Liczba zrealizowanych remontów	DDP, DPS
			1.1.1.2. Łączna kwota środków wydatkowanych na remonty w roku budżetowym	
		1.1.2. Podnoszenie kwalifikacji personelu	1.1.2.1. Liczba szkoleń	DDP, DPS
			1.1.2.2. Liczba uczestników szkoleń	
	1.2. Uruchomienie nowych form wsparcia osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem	1.2.1. Utworzenie środowiskowego domu samopomocy	1.2.1.1. Liczba miejsc statutowych	OPS
			1.2.1.2. Liczba miejsc wykorzystanych	
		1.2.2. Utworzenie nowych ofert pomocy i wsparcia adresowanych do seniorów	1.2.2.1. Liczba wprowadzonych nowych przedsięwzięć, zrealizowanych w roku kalendarzowym	DPS, DDP, MBP, MDK, MOSiR, OPS, Urząd Miejski - Gminna Rada Seniorów
			1.2.2.2. Opis nowych przedsięwzięć zrealizowanych w roku kalendarzowym	
		1.2.3. Integracja osób starszych ze środowiskiem	1.2.3.1. Liczba zorganizowanych spotkań integracyjnych	DPS, DDP, MBP, MDK, MOSiR, OPS, Urząd Miejski - Gminna Rada Seniorów
			1.2.3.2. Liczba uczestników spotkań integracyjnych	
1.3. Poszerzenie dostępu do informacji n/t wsparcia seniorów	1.3.1. Opracowanie informatora dla seniorów	1.3.1.1. Liczba opracowanych informatorów	OPS, Urząd Miejski - Gminna Rada Seniorów, Urząd Miejski - Wydział Promocji	
		1.3.1.2. Wielkość nakładu opracowanych informatorów		

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Działania	Mierniki realizacji działań	Podmioty realizujące	
2. Budowa systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin - opiekunów osób zależnych	2.1. Poszerzenie dostępu do informacji n/t wsparcia osób niepełnosprawnych i opiekunów - osób zależnych	2.1.1. Opracowanie informatora dla osób niepełnosprawnych i opiekunów - osób zależnych	2.1.1.1. Liczba opracowanych informatorów	OPS, Urząd Miejski - Wydział Promocji	
			2.1.1.2. Wielkość nakładu opracowanych informatorów		
	2.2. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych i ich rodzin - opiekunów zależnych	2.2.1. Uruchomienie systemu opieki wytchnieniowej	2.2.1.1. Liczba opiekunów realizujących usługę opieki wytchnieniowej	2.2.1.1. Liczba opiekunów realizujących usługę opieki wytchnieniowej	Spółdzielnia Socjalna Czechobest
				2.2.1.2. Liczba osób korzystających	OPS
				2.2.1.3. Liczba godzin opieki wytchnieniowej	
		2.2.2. Realizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania	2.2.2.1. Liczba godzin realizowanych usług opiekuńczych	2.2.2.1. Liczba godzin realizowanych usług opiekuńczych	OPS
				2.2.2.2. Liczba decyzji przyznających usługi opiekuńcze	
				2.2.2.3. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych	
		2.2.3. Zapewnienie transportu specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych	2.2.3.1. Liczba osób korzystających z transportu specjalistycznego	2.2.3.1. Liczba osób korzystających z transportu specjalistycznego	Spółdzielnia Socjalna Czechobest
				2.2.3.2. Liczba samochodów przystosowanych do transportu specjalistycznego	
		2.2.4. Uruchomienie usługi asystenta osoby niepełnosprawnej	2.2.4.1. Liczba zatrudnionych asystentów osoby niepełnosprawnej	2.2.4.1. Liczba zatrudnionych asystentów osoby niepełnosprawnej	OPS, Spółdzielnia Socjalna Czechobest
				2.2.4.2. Liczba osób korzystających z pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej	
	2.2.5. Wprowadzenie nowoczesnych technologii w opiece nad osobami niepełnosprawnymi- teleopieka	2.2.5.1. Liczba aktywnych urzędzeń - teleopieka	2.2.5.1. Liczba aktywnych urzędzeń - teleopieka	OPS, Spółdzielnia Socjalna Czechobest	
2.3. Rozwój wolontariatu	2.3.1. Zbudowanie i utrzymanie zespołu wolontariuszy	2.3.1.1. Liczba wolontariuszy	OPS		
		2.3.1.2. Liczba osób korzystających z wolontariatu			

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Działania	Mierniki realizacji działań	Podmioty realizujące
		2.3.2. Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz rozwoju wolontariatu	2.3.2.1. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych	OPS
3. Likwidacja barier społecznych i kulturalnych - wzmocnienie nieformalnych więzi	3.1. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem społecznym na terenie gminy	3.1.1. Aktywizacja (zaangażowanie) wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych w trakcie organizacji imprez integracyjnych	3.1.1.1. Liczba zaangażowanych wolontariuszy podczas imprez integracyjnych	OPS
		3.1.2. Organizacja przedsięwzięć integrujących społeczność z osobami niepełnosprawnymi	3.1.2.1. Liczba zorganizowanych imprez integracyjnych, kulturalnych i oświatowych 3.1.2.2. Liczba uczestników imprez integracyjnych, kulturalnych i oświatowych	OPS
4. Budowanie systemu wsparcia i poprawa jakości świadczonych usług na rzecz rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych	4.1. Zapewnienie dostępu do różnych form pomocy rodzinie i dziecku	4.1.1. Utworzenie mieszkań chronionych dla osób doświadczających przemocy oraz usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych	4.1.1.1. Liczba mieszkań chronionych	OPS, Administracja Zasobów Komunalnych
			4.1.1.2. Liczba osób korzystających z mieszkań chronionych	
			4.1.1.3. Kwota środków finansowych wydatkowanych na utrzymanie mieszkań chronionych	
		4.1.2. Zatrudnienie specjalistów psychologów / pedagogów	4.1.2.1. Liczba zatrudnionych specjalistów	OPS, GKRPA
			4.1.2.2. Liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistów	
	4.2. Podniesienie kwalifikacji kadry pracującej z rodzinami	4.2.1. Organizacja szkoleń z zakresu pomocy i pracy z rodziną	4.2.1.1. Liczba zorganizowanych szkoleń	OPS, GKRPA, Biuro ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom
			4.2.1.2. Liczba przeszkolonych osób	
	4.3. Usprawnienie i poprawa współpracy instytucji działających na rzecz rodziny	4.3.1. Utworzenie procedur postępowania w zakresie wspierania rodziny	4.3.1.1. Liczba opracowanych procedur	OPS, Zespół Interdyscyplinarny ds Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, PCPR, Szkoły, Kuratorzy Sądowi, Policja, GKRPA
4.3.1.2. Liczba odbytych spotkań zespołów interdyscyplinarnych				
4.4. Zapewnienie wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze	4.4.1. Utworzenie systemu rodzin wspierających	4.4.1.1. Liczba rodzin wspierających	OPS, GKRPA	
		4.4.1.2. Liczba rodzin objętych wsparciem rodzin wspierających		

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Działania	Mierniki realizacji działań	Podmioty realizujące
5. Ograniczenie zjawiska bezrobocia	5.1. Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia	5.1.1. Podejmowanie i realizacja projektów i programów systemowych adresowanych do osób bezrobotnych w wieku 50+	5.1.1.1. Liczba realizowanych projektów i programów systemowych	OPS, PUP
			5.1.1.2. Liczba beneficjentów projektów i programów systemowych	
		5.1.2. Podejmowanie działań ukierunkowanych na wsparcie przedsiębiorczości	5.1.2.1. Liczba przedsiębiorców, którzy otrzymali wsparcie w dowolnej formie	PUP
		5.1.3. Realizacja prac społecznie użytecznych	5.1.3.1. Liczba osób świadczących prace społecznie użyteczne	OPS
		5.1.4. Podejmowanie działań informacyjnych i promocyjnych adresowanych do osób bezrobotnych w wieku 50+	5.1.4.1. Liczba opublikowanych artykułów prasowych	OPS, Urząd Miejski - Wydział Promocji
			5.1.4.2. Liczba opublikowanych artykułów na stronach internetowych	
			5.1.4.3. Liczba opublikowanych broszur informacyjnych	
			5.1.4.4. Liczba opublikowanych ulotek informacyjnych	
		5.1.5. Organizacja szkoleń z zakresu podstawowych form wsparcia dla osób bezrobotnych w wieku 50+	5.1.5.1. Liczba zorganizowanych szkoleń	OPS, PUP
			5.1.5.2. Liczba osób bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach	
5.1.5.3. Liczba, uczestniczących w szkoleniach, pracowników jednostek organizacyjnych gminy, którzy mają częsty kontakt z osobami bezrobotnymi w wieku 50+				
5.2. Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku 25-30 lat	5.2.1. Organizacja szkoleń aktywizacyjnych dla osób bezrobotnych w wieku 25-30 lat	5.2.1.1. Liczba zorganizowanych szkoleń	OPS, PUP	
		5.2.1.2. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach		
	5.2.2. Utrzymanie liczby miejsc w żłobkach	5.2.2.1. Liczba miejsc w żłobkach	Żłobek Miejski	

Źródło: opracowanie własne

5.3 Wartości referencyjne mierników

Mierniki przyjęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, będą w kolejnych latach jej obowiązywania, służyły ocenie skuteczności podejmowanych działań. Zapewniając efektywność wdrażanych rozwiązań opracowana została tabela wartości bazowych i referencyjnych dla wszystkich wskaźników. Wartości bazowe dla mierników zostały wyznaczone na podstawie i ich odczytów za okres 2018 roku. Wprowadzona została również wartość referencyjna, która określa kierunek zmian lub wartość graniczną ich odczytów. Wartości referencyjne wyrażane są odrębnie dla każdego miernika i mogą przyjmować np. następujące postaci: rosnący, malejący, max lub min. Należy je odczytywać jako wartości pożądane w trakcie realizacji procesów będących pochodnymi celów i działań przyjętych w Strategii. Szczegółowe wartości bazowe i referencyjne mierników zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Tablica nr 44 - Wartości bazowe i referencyjne mierników

Działania	Mierniki realizacji działań	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
1.1.1. Podnoszenie standardu usług poprzez modernizację bazy lokalowej	1.1.1.1. Liczba zrealizowanych remontów		np. rosnący, malejący, max, min	np. rok / x lat / 2020-2025
	1.1.1.2. Łączna kwota środków wydatkowanych na remonty w roku budżetowym			
1.1.2. Podnoszenie kwalifikacji personelu	1.1.2.1. Liczba szkoleń			
	1.1.2.2. Liczba uczestników szkoleń			
1.2.1. Utworzenie środowiskowego domu samopomocy	1.2.1.1 Liczba miejsc statutowych			
	1.2.1.2 Liczba miejsc wykorzystanych			
1.2.2. Utworzenie nowych ofert pomocy i wsparcia adresowanych do seniorów	1.2.2.1. Liczba wprowadzonych nowych przedsięwzięć, zrealizowanych w roku kalendarzowym			
	1.2.2.2. Opis nowych przedsięwzięć zrealizowanych w roku kalendarzowym	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Działania	Mierniki realizacji działań	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
1.2.3. Integracja osób starszych ze środowiskiem	1.2.3.1. Liczba zorganizowanych spotkań integracyjnych			
	1.2.3.2. Liczba uczestników spotkań integracyjnych			
1.3.1. Opracowanie informatora dla seniorów	1.3.1.1. Liczba opracowanych informatorów			
	1.3.1.2. Wielkość nakładu opracowanych informatorów			
2.1.1. Opracowanie informatora dla osób niepełnosprawnych i opiekunów - osób zależnych	2.1.1.1. Liczba opracowanych informatorów			
	2.1.1.2. Wielkość nakładu opracowanych informatorów			
2.2.1. Uruchomienie systemu opieki wytchnieniowej	2.2.1.1. Liczba opiekunów realizujących usługę opieki wytchnieniowej			
	2.2.1.2. Liczba osób korzystających			
	2.2.1.3. Liczba godzin opieki wytchnieniowej			
2.2.2. Realizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania	2.2.2.1. Liczba godzin realizowanych usług opiekuńczych			
	2.2.2.2. Liczba decyzji przyznających usługi opiekuńcze			
	2.2.2.3. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych			
2.2.3. Zapewnienie transportu specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych	2.2.3.1. Liczba osób korzystających z transportu specjalistycznego			
	2.2.3.2. Liczba samochodów przystosowanych do transportu specjalistycznego			

Działania	Mierniki realizacji działań	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
2.2.4. Uruchomienie usługi asystenta osoby niepełnosprawnej	2.2.4.1. Liczba zatrudnionych asystentów osoby niepełnosprawnej			
	2.2.4.2. Liczba osób korzystających z pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej			
2.2.5. Wprowadzenie nowoczesnych technologii w opiece nad osobami niepełnosprawnymi- teleopieka	2.2.5.1. Liczba aktywnych urzędzeń - teleopieka			
2.3.1. Zbudowanie i utrzymanie zespołu wolontariuszy	2.3.1.1. Liczba wolontariuszy			
	2.3.1.2. Liczba osób korzystających z wolontariatu			
2.3.2. Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz rozwoju wolontariatu	2.3.2.1. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych			
3.1.1. Aktywizacja (zaangażowanie) wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych w trakcie organizacji imprez integracyjnych	3.1.1.1. Liczba zaangażowanych wolontariuszy podczas imprez integracyjnych			
3.1.2. Organizacja przedsięwzięć integrujących społeczeństwo z osobami niepełnosprawnymi	3.1.2.1. Liczba zorganizowanych imprez integracyjnych, kulturalnych i oświatowych			
	3.1.2.2. Liczba uczestników imprez integracyjnych, kulturalnych i oświatowych			
4.1.1. Utworzenie mieszkań chronionych dla osób doświadczających przemocy oraz usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych	4.1.1.1. Liczba mieszkań chronionych			
	4.1.1.2. Liczba osób korzystających z mieszkań chronionych			
	4.1.1.3. Kwota środków finansowych wydatkowanych na utrzymanie mieszkań chronionych			

Działania	Mierniki realizacji działań	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
4.1.2. Zatrudnienie specjalistów psychologów / pedagogów	4.1.2.1. Liczba zatrudnionych specjalistów			
	4.1.2.2. Liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistów			
4.2.1. Organizacja szkoleń z zakresu pomocy i pracy z rodziną	4.2.1.1. Liczba zorganizowanych szkoleń			
	4.2.1.2. Liczba przeszkolonych osób			
4.3.1. Utworzenie procedur postępowania w zakresie wspierania rodziny	4.3.1.1. Liczba opracowanych procedur			
	4.3.1.2. Liczba odbytych spotkań zespołów interdyscyplinarnych			
4.4.1. Utworzenie systemu rodzin wspierających	4.4.1.1. Liczba rodzin wspierających			
	4.4.1.2. Liczba rodzin objętych wsparciem rodzin wspierających			
5.1.1. Podejmowanie i realizacja projektów i programów systemowych adresowanych do osób bezrobotnych w wieku 50+	5.1.1.1. Liczba realizowanych projektów i programów systemowych			
	5.1.1.2. Liczba beneficjentów projektów i programów systemowych			
5.1.2. Podejmowanie działań ukierunkowanych na wsparcie przedsiębiorczości	5.1.2.1. Liczba przedsiębiorców, którzy otrzymali wsparcie w dowolnej formie			
5.1.3. Realizacja prac społecznie użytecznych	5.1.3.1. Liczba osób świadczących prace społecznie użyteczne			
5.1.4. Podejmowanie działań informacyjnych i promocyjnych adresowanych do osób bezrobotnych w wieku 50+	5.1.4.1. Liczba opublikowanych artykułów prasowych			
	5.1.4.2. Liczba opublikowanych artykułów na stronach internetowych			
	5.1.4.3. Liczba opublikowanych broszur informacyjnych			

Działania	Mierniki realizacji działań	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
	5.1.4.4. Liczba opublikowanych ulotek informacyjnych			
5.1.5. Organizacja szkoleń z zakresu podstawowych form wsparcia dla osób bezrobotnych w wieku 50+	5.1.5.1. Liczba zorganizowanych szkoleń			
	5.1.5.2. Liczba osób bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach			
	5.1.5.3. Liczba, uczestniczących w szkoleniach, pracowników jednostek organizacyjnych gminy, którzy mają częsty kontakt z osobami bezrobotnymi w wieku 50+			
5.2.1. Organizacja szkoleń aktywizacyjnych dla osób bezrobotnych w wieku 25-30 lat	5.2.1.1. Liczba zorganizowanych szkoleń			
	5.2.1.2. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach			
5.2.2. Utrzymanie liczby miejsc w żłobkach	5.2.2.1. Liczba miejsc w żłobkach			

Źródło: opracowanie własne

6. Sposobu realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czechowice-Dziedzice realizowana będzie dzięki oddziaływaniom kształtowanym m.in. przez następujące programy i projekty:

1. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Czechowicach-Dziedzicach na lata 2013-2020
2. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Czechowice-Dziedzice na lata 2017-2019

3. Program Pomocy Finansowej Gminy Czechowice-Dziedzice dla Osób Zadłużonych Zamieszkujących w Gminnym Zasobie Mieszkaniowym - realizacja na czas nieokreślony
4. Lokalny program osłonowy „Koperta Życia” w Gminie Czechowice-Dziedzice - realizacja na czas nieokreślony
5. Projekt - Powiat bielski - Partnerstwo, Aktywizacja, Integracja. Edycja 2 na lata 2018-2020
6. Projekt - Wdrażamy Standardy - realizacja w okresie 01.09.2017-31.08.2019
7. Projekt - "Senior +" - Moduł II - Zapewnienie funkcjonowania Dziennego Domu "Senior+"/Klubu "Senior+" - realizacja w okresie 01.01.2019-31.12.2019
8. Projekt - Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w Gminie Czechowice-Dziedzice na lata 2014-2019

Realizacja Strategii w ujęciu ram finansowych opiera się o następujące źródła finansowa:

1. środki własne gmin,
2. dotacje z budżetu państwa,
3. środki krajowych funduszy celowych (np. PFRON, Fundusz Pracy),
4. środki pomocowych funduszy Unii Europejskiej,
5. środki rządowych lub pozarządowych programów celowych.

Konstruując ramy finanse dla budowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czechowice-Dziedzice na lata 2020-2025 przyjęto jako odniesienie wydatki w działach: 801 - oświata i wychowanie, 851 - ochrona zdrowia, 852 - pomoc społeczna, 853 - pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 - edukacyjna opieka wychowawcza oraz 855 - rodzina; z okresu lat 2016-2019.

Dział 801 – oświata i wychowanie - obejmują następujące rozdziały:

- 80101 Szkoły podstawowe
- 80103 Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych
- 80104 Przedszkola
- 80110 Gimnazja

- 80113 Dowożenie uczniów do szkół
- 80146 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli
- 80148 Stołówki szkolne i przedszkolne
- 80149 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego
- 80150 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych, gimnazjach, liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych i szkołach zawodowych oraz szkołach artystycznych
- 80152 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w gimnazjach, klasach dotychczasowego gimnazjum prowadzonych w szkołach innego typu, liceach ogólnokształcących, technikach, szkołach policealnych, branżowych szkołach I i II stopnia i klasach dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w branżowych szkołach I stopnia oraz szkołach artystycznych⁶
- 80195 Pozostała działalność

Dział 851 – ochrona zdrowia – obejmują następujące rozdziały:

- 85153 Zwalczanie narkomanii
- 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi
- 85158 Izby wytrzeźwień
- 85195 Pozostała działalność

Dział 852 – pomoc społeczna – obejmują następujące rozdziały:

- 85201 Placówki opiekuńczo-wychowawcze⁷

⁶ Od 1 stycznia 2018 roku brzmienie nadane Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 21.07.2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1421)

⁷ Od dnia 1 stycznia 2017 roku wydatki z niniejszego rozdziału ujmowane są w dziale 855 – Rodzina – Rozporządzenie Ministra Finansów zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji

- 85202 Domy pomocy społecznej
- 85203 Ośrodki wsparcia
- 85204 Rodziny zastępcze⁸
- 85205 Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- 85206 Wspieranie rodziny⁹
- 85212 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego¹⁰
- 85213 Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej
- 85214 Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe
- 85215 Dodatki mieszkaniowe
- 85216 Zasiłki stałe
- 85219 Ośrodki pomocy społecznej
- 85220 Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej
- 85228 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze
- 85230 Pomoc w zakresie dożywiania
- 85295 Pozostała działalność

Dział 853 - pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej - obejmuje następujące rozdziały:

- 85395 Pozostała działalność

dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych z dnia 25 lipca 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1121)

⁸ op. cit.

⁹ op cit.

¹⁰ op cit.

Dział 854 - edukacyjna opieka wychowawcza - obejmuje następujące rozdziały:

- 85401 Świetlice szkolne
- 85412 Kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej, a także szkolenia młodzieży
- 85415 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym
- 85446 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli

Dział 855 –rodzina - obejmuje następujące rozdziały:

- 85501 Świadczenie wychowawcze
- 85502 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego
- 85503 Karta Dużej Rodziny
- 85504 Wspieranie rodziny
- 85505 Tworzenie i funkcjonowanie żłobków
- 85508 Rodziny zastępcze
- 85510 Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych
- 85513 Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów

Wyznaczając ramy finansowe na lata 2020-2025, które służyć będą realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czechowice-Dziedzice uwzględniono czynniki ryzyka w postaci zmieniających się przepisów prawa oraz bieżącej projekcji wskaźnika inflacji CPI¹¹, która zakłada, że osiągnie on odpowiednio: 1,7% w 2019 roku; 2,7% w 2020 roku oraz 2,5% w 2021 roku. Ponadto uwzględniono również dotychczasowy poziom wydatków w działach: 801, 851, 852, 853, 854, 855, jak również konieczność zapewnienia stałego wzrostu jakości świadczonych usług. Średnioroczny wzrost wydatków

¹¹Bieżąca projekcja inflacji i PKB (opublikowana 11 marca 2019 r.), źródło:

https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/polityka_pieniezna/dokumenty/projekcja_inflacji.html

gminy Czechowice-Dziedzice w powyższych działach w okresie od 2016 do 2019 roku wyniósł 5% (r/r). Szczegółowe dane za lata 2016-2019 zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 45 - Wydatki gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016 – 2019 wg działów klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855.

Rok	Plan wydatków po zmianach w działach: 801, 851, 852, 853, 854, 855	Zmiana (r/r)
	kwota w zł	[%]
2016	98 047 471	-
2017	109 073 025	11
2018	116 742 523	7
2019	113 401 863	-3
średnia		5

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Rb-28S gminy Czechowice-Dziedzice

Biorąc pod uwagę wszystkie wyżej wymienione czynniki, jak również systematycznie spadające tempo wzrostu planu wydatków w obszarze analizowanych działów, zredukowano prognozowany wskaźnik wzrostu wydatków do poziomu 2,5% rocznie w latach 2020 - 2025. Estymowana wielkość środków publicznych w tymże okresie, w działach: 801 - oświata i wychowanie, 851 - ochrona zdrowia, 852 - pomoc społeczna, 853 - pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 - edukacyjna opieka wychowawcza oraz 855 - rodzina, została zaprezentowana w poniższej tabeli. Jako bazowy przyjęto plan finansowy po zmianach na 2019 rok, według stanu na koniec marca 2019 roku. Realizacja zadań wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2020-2025 finansowana będzie z budżetu gminy Czechowice-Dziedzice do wysokości środków finansowych zaplanowany na ten cel w danym roku budżetowym.

Tablica nr 46 - Ramy finansowe dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czechowice-Dziedzice na lata 2020 – 2025 w działach klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855.

Rok	Prognozowane wydatki w działach 801, 851, 852, 853, 854, 855
	kwota w zł
2019	113 401 863
2020	116 236 910

Rok	Prognozowane wydatki w działach 801, 851, 852, 853, 854, 855
	kwota w zł
2021	119 142 833
2022	122 121 404
2023	125 174 439
2024	128 303 800
2025	131 511 395

Zródło: opracowanie własne

7. Monitoring i ewaluacja strategii

Zapewnienie realizacji strategii w sposób gwarantujący osiągnięcie zakładanych rezultatów możliwe jest tylko w sytuacji, kiedy na etapie jej realizacji badamy postępy i efekty z podejmowanych zadań. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze średnio lub długo okresowym, z tego też powodu mogą wystąpić na etapie jej realizacji trudności, których nie przewidywaliśmy w momencie jej budowania. Nierzadko zdarza się też, że czynniki płynące z otoczenia uległy zmianie, co może powodować zakłócenia w realizacji strategii. Występowanie tzw. czynników ryzyka jest jedną z istotnych przyczyn wpływających na nieosiągnięcie zakładanych celów. Dlatego budując SRPS należy na każdym etapie jej realizacji brać je pod uwagę i odpowiednio reagować na niedopasowania wewnętrzne i zewnętrzne, zakłócające osiągnięcie spodziewanych rezultatów.

Mechanizmem, którego zadaniem jest zapewnienie osiągnięcia celów strategicznych oraz operacyjnych i odpowiednio wczesne reagowanie na wewnętrzne i zewnętrzne czynniki ryzyka jest ewaluacja. Głównym jej zadaniem jest polepszenie efektywności i wydajności wdrażanych działań, co bezpośrednio przyczynia się do zapewnienia realizacji celów przyjętych w strategii. Ponadto wyszczególnia się inne, bardziej specyficzne cele ewaluacji, wśród których można wymienić m.in.

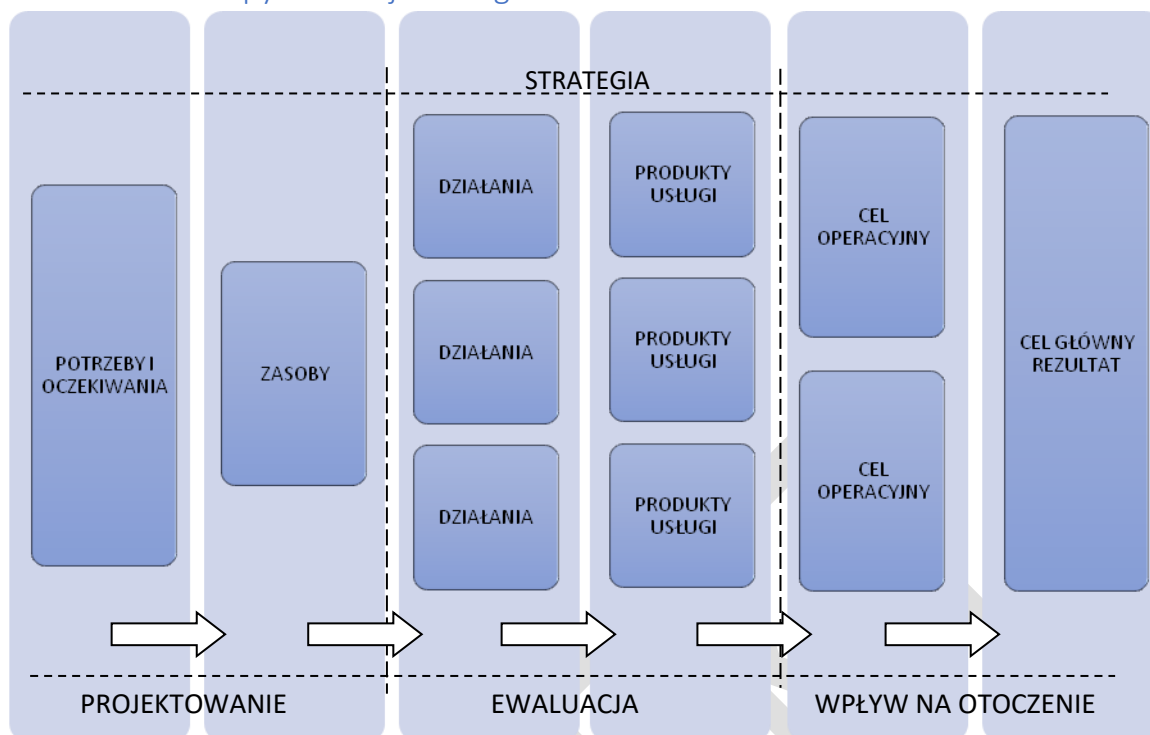
- określenie efektów podjętych działań,
- zapewnienie lepszego zaspokojenia oczekiwań odbiorców końcowych programów lub działań,
- poprawa jakości programów,
- podniesienie kompetencji zawodowych osób realizujących programy lub zadania,
- dostarczenie informacji koniecznych do podejmowania decyzji i oceny skutków,
- pogłębienie odpowiedzialności za realizację programów i zadań wśród wszystkich podmiotów realizujących,
- poprawa procedur i eliminowanie działań nieefektywnych.

Ewaluacja jest mechanizmem, który zapewnia utrzymanie jakości podejmowanych działań i przyczynia się do skutecznego osiągnięcia zakładanych celów. Każda organizacja dostarczająca produkty, czy usługi musi pracować nad swoją konkurencyjnością w otaczającej ją rzeczywistości. Zagadnienie konkurencyjności nie dotyczy tylko i wyłącznie podmiotów komercyjnych. Organizacje publiczne, wśród których należy wymienić: szkoły, szpitale czy choćby nawet starostwa powiatowe lub urzędy gmin; nieustannie stają przed koniecznością wprowadzania strategicznych zmian w organizacji, co nazywamy zarządzaniem konkurencyjnością. W przypadku starostw czy urzędów gmin również mamy do czynienia z koniecznością zarządzania konkurencyjnością. Jednak konkurencyjność tą będziemy pojmować w sposób odmienny, niż ma to miejsce w przypadku podmiotów komercyjnych. Instytucje tego typu świadczą usługi, jednak z uwagi na uregulowania prawne i podział administracyjny w sposób naturalny nie posiadają konkurentów w pełnym słowa tego znaczeniu. Jak twierdzi P. Drucker „[...] każda instytucja potrzebuje przemyślenia, w czym jest mocna. Czy jest mocna w tym, czego naprawdę potrzeba temu właśnie biznesowi (przedsięwzięciu - przyp. aut.)? I czy wystarczająco [...] rozmieszcza swoje siły tam, gdzie przyniosą wyniki? I co dokładnie jest „rynkiem” dla tego konkretnego biznesu, teraz i na najbliższe lata?”¹² Przenosząc te rozważania na grunt SRPS musimy jednoznacznie stwierdzić, że właściwie przeprowadzona ewaluacja zapewnia odpowiedni dobór środków i działań, których efektem będzie osiągnięcie zakładanych rezultatów.

Chcąc zobrazować graficznie proces ewaluacji podejmowanych działań lub wdrażanych programów posłużymy się poniższą grafiką, która umiejscawia go w przebiegu realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

¹² M. Bednarczyk, *Organizacje publiczne – zarządzanie konkurencyjnością*, Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa – Kraków 2001, s. 181

Schemat nr 20 - Etapy realizacji strategii

Źródło: opracowanie własne

Projektując proces ewaluacji należy określić jej podstawowy zakres, tzn. dokładnie wskazać obszary obejmowane badaniem ewaluacyjnym. Ważnym na tym etapie jest wybór istotnych elementów z punktu widzenia realizacji strategii. Ewaluacja musi skupić się na czynnikach zewnętrznych oraz wewnętrznych, które decydują o powodzeniu w osiąganiu przyjętych celów i rezultatów. Nie wydaje się zasadnym prowadzenie ewaluacji na elementach i obszarach, które z punktu widzenia realizacji strategii są mało znaczące lub nie wpływają istotnie w bezpośredni sposób na osiągnięte cele. Ważną jest również częstotliwość prowadzenia badań ewaluacyjnych, odnosząc to zagadnienie do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjmujemy, że badania takie będą prowadzone w okresie co trzy lata. W ramach ewaluacji zostaną wykonane następujące czynności:

- określenie przedmiotu badań
- wybór metodologii i przeprowadzenie badań
- analiza wyników badań
- przyjęcie wniosków i rekomendacji

Na etapie projektowania ewaluacji osoby kluczowe dla realizacji SRPS określają, w jaki sposób przyjęte zostaną dane bazowe, które będą stanowiły punkt odniesienia dla prowadzonych badań ewaluacyjnych. Naturalnym w tej sytuacji jest posłużenie się przyjętymi miernikami (wskaźnikami), określonymi w strategii, jednak dla zapewnienia

elastyczności i właściwego reagowania na zmieniające się otoczenie dopuszczalnym jest skonstruowanie nowego benchmark'u, który w ramach realizowanych zadań będzie lepiej opisywał rezultaty i ich wpływ na otoczenie.

Całość prac związanych z procesem ewaluacji podsumowana zostanie w raporcie ewaluacji, stanowiącym dokument oceniający rezultaty podejmowanych dotychczas działań oraz wskazującym czynniki ryzyka i działania korygujące w sytuacji, gdy osiągnięcie celów strategicznych może być zagrożone. Raport ewaluacyjny sporządzany jest i przedkładany Burmistrzowi Czechowic-Dziedzic w terminie do końca kwietnia roku następującego po badanym okresie.

Ponadto, co roku prowadzony będzie monitoring, którego celem jest bieżące badanie, czy realizacja strategii przebiega we właściwy sposób oraz czy nie występują zakłócenia zmniejszające szanse osiągnięcia zakładanych rezultatów. Zakres badania monitoringowego obejmuje zespół mierników (wskaźników) opisanych w strategii. Okresowy monitoring kończy się raportem zawierającym: wnioski i podsumowanie. Raport z monitoringu przygotowywany jest przez zespół odpowiedzialny za realizację strategii i w terminie do końca marca roku następującego po badanym, przedkładany jest Burmistrzowi Czechowic-Dziedzic. Kluczowym pytaniem, na które musi znaleźć odpowiedź niniejszy zespół brzmi: czy działania realizowane w roku poprzednim przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów? W roku kalendarzowym, w którym realizowane są badania ewaluacyjne odstępujemy się od obowiązku sporządzenia raportu z monitoringu. Jednakże dla zachowania ciągłości łańcucha danych, koniecznym jest przeprowadzenie badań w zakresie przyjętych mierników.

Spis tabel

Tablica nr 1 - Rozkład ludności powiatu bielskiego wg stanu na koniec I półrocza 2018 roku	41
Tablica nr 2 - Stan ludności wg miejsca zamieszkania i płci (stan na koniec I półrocza)	41
Tablica nr 3 - Liczba mieszkańców powiatu bielskiego wg miejsca zamieszkania w podziale na gminy w latach 2016-2018 (stan na I półrocze).....	42
Tablica nr 4 – Dynamika zmian liczby mieszkańców w poszczególnych gminach za okres 2016-2018 (stan na I półrocze)	44
Tablica nr 5 - Liczba mieszkańców w wieku 65 lat i więcej w latach 2015-2017 (stan na koniec roku)	44
Tablica nr 6 - Dynamika przyrostu mieszkańców w wieku 65 lat i więcej w ujęciu terytorialnym w latach 2015-2017 (stan na koniec roku)	45
Tablica nr 7 - Ludność gminy Czechowice-Dziedzice w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w latach 2015-2017 (stan na koniec roku).....	46
Tablica nr 8 - Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2013-2017	47
Tablica nr 9 - Przyrost naturalny na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania w latach 2013-2017..	49
Tablica nr 10 - Migracja wewnętrzna ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2013-2017.....	50
Tablica nr 11 - Migracja zagraniczna w latach 2013-2017	50
Tablica nr 12 - Stopa bezrobocia rejestrowanego wg stanu na koniec roku w latach 2010-2018....	51
Tablica nr 13 - Bezrobotni zarejestrowani wg płci w latach 2014-2018.....	52
Tablica nr 14 - Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w latach 2014-2018 (stan na koniec roku).....	53
Tablica nr 15 - Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w latach 2014-2018.....	55
Tablica nr 16 - Bezrobotni zarejestrowani, pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok w latach 2014-2018.....	55
Tablica nr 17 - Niepełnosprawni zarejestrowani w urzędzie pracy wg płci w latach 2014-2018.....	56
Tablica nr 18 - Bezrobotni zarejestrowani wg stażu pracy w okresie 2014-2018 roku.....	57
Tablica nr 19 - Powody przyznania pomocy w latach 2016-2018 na terenie gminy Czechowice-Dziedzice.....	57
Tablica nr 20 - Problem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018.....	59
Tablica nr 21 - Problem ubóstwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018	60
Tablica nr 22 - Problem niepełnosprawności na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018.....	61
Tablica nr 23 - Problem bezrobocia na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018 .	63

Tablica nr 24 - Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018.....	64
Tablica nr 25 - Problem ochrony macierzyństwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018.....	66
Tablica nr 26 - Problem alkoholizmu na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018	67
Tablica nr 27 - Leczenie odwykowe pacjentów z terenu gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018.....	67
Tablica nr 28 - Cele szczegółowe Gminnego Programu Wspierania Rodziny w gminie Czechowice-Dziedzice.....	68
Tablica nr 29 - Charakterystyka pracy asystenta rodziny na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018.....	70
Tablica nr 30 - Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018.....	70
Tablica nr 31 – Placówki wsparcia dziennego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice według stanu na koniec 2018 roku.....	71
Tablica nr 32 - Liczba świadczeń ogółem w obszarze pieczy zastępczej gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018.....	72
Tablica nr 33 - Wysokość wydatków w obszarze pieczy zastępczej gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018.....	72
Tablica nr 34 - Placówki funkcjonujące w strukturze pomocy społecznej gminy Czechowice-Dziedzice wg stanu na koniec 2018 roku.....	74
Tablica nr 35 – Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku 65 lat i więcej dla gminy Czechowice-Dziedzice na okres 2019 - 2025 roku.....	76
Tablica nr 36 – Prognozowana liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025.....	78
Tablica nr 37 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025.....	79
Tablica nr 38 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025.....	80
Tablica nr 39 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025.....	82
Tablica nr 40 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025.....	83
Tablica nr 41 – Prognozowana zmiana liczby rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025.....	85
Tablica nr 42 - Analiza SWOT.....	87
Tablica nr 43 - Cele strategiczne, operacyjne i działania przyjęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	92
Tablica nr 44 - Wartości bazowe i referencyjne mierników.....	96

Tablica nr 45 - Wydatki gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016 – 2019 wg działów klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855.	105
Tablica nr 46 - Ramy finansowe dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czechowice-Dziedzice na lata 2020 – 2025 w działach klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855.	105

Spis schematów

Schemat nr 1 - Usytuowanie gminy Czechowice-Dziedzice na terenie powiatu bielskiego	20
Schemat nr 2 – Gmina Czechowice-Dziedzice – mapa obszaru	21
Schemat nr 3 – Porównanie tempa zmian liczby mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice do zmian udziału w liczbie mieszkańców powiatu bielskiego w latach 2008-2018 według stanu na koniec I półrocza	43
Schemat nr 4 - Przyrost naturalny na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania w latach 2013 - 2017	49
Schemat nr 5 - Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2018	52
Schemat nr 6 - Grupy wiekowe osób bezrobotnych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w okresie 2015-2018 roku.....	54
Schemat nr 7 - Liczba osób w rodzinach dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018.....	59
Schemat nr 8 - Liczba osób w rodzinach dotkniętych ubóstwem na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018	61
Schemat nr 9 - Liczba osób w rodzinach dotkniętych niepełnosprawnością na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018.....	62
Schemat nr 10 - Liczba osób w rodzinach dotkniętych problemem bezrobocia na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018	63
Schemat nr 11 - Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2016-2018	65
Schemat nr 12 - Liczba osób w rodzinach wykazujących potrzeby w zakresie ochrony macierzyństwa w latach 2016-2018	66
Schemat nr 13 – Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku 65 lat i więcej dla gminy Czechowice-Dziedzice na okres 2019 - 2025	77
Schemat nr 14 – Prognozowana liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025.....	78
Schemat nr 15 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025.....	80

Schemat nr 16 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025	81
Schemat nr 17 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025	82
Schemat nr 18 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025	84
Schemat nr 19 – Prognozowana zmiana liczby rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2019-2025	85
Schemat nr 20 - Etapy realizacji strategii	108

PROJEKT